

SEKSUAALISUUS MIELEN RAKENTUMISEN ILMIÖNÄ

Käsitteellinen tutkimus seksuaalisuutta koskevista psykoanalyttisistä teorioista

**Dana Jaari
Psykologian laitos
Pro Gradu-tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Joulukuu 2012**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Psykologian laitos

JAARI, DANA: Seksuaalisuus mielen rakentumisen ilmiönä – käsitteellinen tutkimus seksuaalisuutta koskevista psykoanalyttisistä teorioista

Pro Gradu-tutkielma, 82 sivua

Ohjaajat: Jussi Kotkavirta, Jarl Wahlström

Psykologia

Joulukuu 2012

Pro graduni käsittelee kaikkiaan sitä, mitä seksuaalisuus on ja kuinka seksuaalisuudella on ratkaiseva merkitys mielen rakentumisessa. Selvitän käsitteellisen tutkimuksen avulla kuinka seksuaalisuutta tulisi teoreettisesti ymmärtää ja jäsentää. Analysoin ja vertailen kolmen psykoanalyttisen teoreetikon, Sigmund Freudin, Jean Laplanchen ja Ruth Steinin teorioita seksuaalisuudesta. Etsin heidän teorioistaan vastauksia keskeisiin kysymyksiin seksuaalisuuden olemuksesta, vauvan heräämisestä seksuaalisuuteen, seksuaalisuuden jäsentymisestä mieleen, kohteen valitsemisesta sekä seksuaalisuuden poikkeavuuksien syntymekanismeista. Selvitän miten teoreetikot kirjoituksissaan vastaavat kysymyksiin, mitä eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä heidän näkemyksissään on. Kaikkien kolmen nähdään ajattelevan, että seksuaalivietillä on keskeinen asema ja että olemus liittyy ihmisen biologiaan. Eroavaisuuksia tuodaan kuitenkin myös esiin. Freud ajattelee seksuaalivietin syntyvän ensisijaisesti biologiselta pohjalta, että vietti tarvitsee vuorovaikutusta saadakseen lopullisen muotonsa. Laplanche ja Stein puolestaan esittävät, että seksuaalivietti syntyy ensisijaisesti vuorovaikutuksen kautta ja kiinnittyy vasta sen jälkeen ihmisen biologiaan. Kaikkien kolmen teoreetikon nähdään kuitenkin olevan yhtä mieltä siitä kuinka seksuaalisuudessa on mukana sekä biologinen että vuorovaikutuksellinen osa-alue. Molempia puolia tarvitaan eikä seksuaalisuus selity vain biologian tai vain interpsykykkisen vuorovaikutuksen pohjalta. Tutkimuksessani tuon esiin kuinka seksuaalisuus on ratkaisevassa osassa siinä miten mieli rakentuu ja psyyke muotoutuu. Voidaan perustellusti sanoa, että jos seksuaalisuus ilmiönä jätetään pois ihmisen ymmärtämisessä, ei mielen syntymekanismia, psyyken kehitystä ja kasvua voida ymmärtää ja ratkaisevia puolia jää ulkopuolelle. Siksi seksuaalisuuden pitäminen psykologisessa ja psykoterapeuttisessa keskustelussa on olennaisen tärkeää, jotta ihmistä voitaisiin kokonaisvaltaisesti ymmärtää.

Sisällysluettelo

1. Johdanto

2. Menetelmä ja aineisto

3. Tulokset

3.1 Mitä on seksuaalisuus ja miten vauva herää seksuaalisuuteen?

Seksuaalisuus vietin sitomisena

Vauvan viettely seksuaalisuuteen

Seksuaalisuus ja ylenmääräisyys

3.2 Miten seksuaalisuus organisoituu mieleen ja miten tapahtuu kohteen valinta?

Vaiheittainen seksuaalisuuden organisoituminen ja kohteen valinta

Itsesuojeluvietti ja vuorovaikutus seksuaalisuuden organisoitumisen avaimina

Seksuaalisuus adaptaationa ylenmääräiseen viestiin

3.3. Miten sukupuoliset poikkeamat muodostuvat?

Suvunjatkamisen epäonnistuminen perversion määrittäjänä

Tulkittamatta jätetty enigmaattinen viesti perversion alkulähteenä

Suhteen kautta muodostuva patologinen perversion

3.4 Kokoava tarkastelu

Pohdinta

Lähteet

1. Johdanto

Ihmisen mielen rakentumisen ja elämän olemassaolon kannalta yksi keskeisimmistä asioista on seksuaalisuus. Sitä ei voida ohittaa, jos ihmisolemusta halutaan ymmärtää. Tarkoitukseni on tarkastella tässä työssä seksuaalisuuden ilmenemisen kautta mielen rakentumisen prosesseja. Tässä käytän apuna kolmen eri teoreetikon Sigmund Freudin, Jean Laplanchen ja Ruth Steinin ajatuksia.

Psykoanalyysin piirissä keskustelua on synnyttänyt se, että seksuaalisuuden olemus on aiempaa vähemmän esillä ja siitä keskustellaan yhä vähemmän. Leena Klockars esittää artikkelissaan ”Seksuaalisuuden olemuksesta” (Klockars, 2011) tälle asialle muutamia syitä. Voidaan nähdä, että ajan saatossa viettiteorian sijaan keskeisemmälle paikalle ovat nousseet objektisuhde-, kehitys- ja kiintymyssuhde- sekä relationalistinen teoria, joissa seksuaalisuus ei ole yhtä tärkeässä asemassa. Voidaan myös ajatella, että potilasaineisto sisältää enemmän esioidipaalista eli oidipaalivaihetta varhaisempaa aineistoa, jota voidaan joidenkin analyytikkojen mielestä pitää vähemmän seksuaalisena. Klockars esittää myös, että itse seksuaalisten ongelmien esille ottaminen ja analysoiminen voisi olla vaikeampaa, kun psykoanalyysin työmetodinä on enemmän transferenssin ja vastatransferenssiin keskittyminen ja niiden analysoiminen. Nykypäivänä myös käsityksemme seksuaalisuuden monimuotoisuudesta on muuttunut ja laajentunut. Kaikki edellä mainitut syyt ovat osatekijöinä siinä, että seksuaalisuudesta osana ihmisen olemusta ei enää keskustella samoin ja yhtä paljon kuin ennen (Klockars, 2011). Vaikka erityisesti tänä päivänä kun psykoanalyysin ja psykoterapian suuntauksia on monia ja ympäristö aiheuttaa hyvin suuria paineita ihmisille, aiheesta keskustelu olisi entistä tärkeämpää.

Kehityssuunta, jossa seksuaalisuus jää vähemmälle huomiolle, on nähdäkseni huolestuttavaa, sillä seksuaalisuus on yksi keskeinen tekijä sen kannalta mitä oikeastaan olemme. Ihminen on seksuaalinen olento aivan alusta pitäen. Esimerkiksi Freud (1905) selittää teoriassaan sukuvietillä koko elämän olemassaoloa. Myös empiiristen tutkimusten mukaan jo sikiöt tuntevat kiihottumista sukupuolielimissään (Pedreira, Yamasaki, Czeresnia, 2001). Imetystilanne tuo vauvalle kokonaisvaltaista tyydytystä myös seksuaalisella osa-alueella (Freud, 1971). Erna Furman kirjoittaa, kuinka imetystilanne on vastavuoroinen tyydytyskokemus niin vauvalle kuin äidillekin (Furman, E. 1996, 429-227). Imetyskokemus on myös monen äidin mielestä kokemuksena seksuaalisesti tyydyttävä (Klockars, 2011, 94) Leikki-ikäinen lapsi ilmentää seksuaalisuuttaan eri tavoin toimissaan, leikeissään ja suhteissaan muihin ihmisiin. Lapsi ihmettelee avoimesti rintoja ja

peniksiä ja tutustuu seksuaalisuuteen myös symbolisen leikin kautta. Oidipaaliselle lapselle rupeaa valkenemaan se tosiasia, että oma vanhempi ei menekään hänen kanssaan naimisiin. Varhaisnuori alkaa etsiä seksuaaliselle kiihottumiselleen tapoja sitoa niitä osaksi omaa kokonaisuuttaan ja varsinaisessa nuoruudessa tapahtuu seksuaalisuuden pysyvämpi integraatio. Nuoruusiän tavoitteena on löytää riittävän hyvä mielen sisäinen seksuaalinen objekti ja seksuaalifantasia sekä riittävän hyvä kumppani näitä jakamaan. Nuoren on saavutettava riittävässä määrin tasapaino omassa sukupuolestaan ja sukupuoli-identiteetissään. Seksuaalisuus muuttuu ja kehittyy kuitenkin tietyissä rajoissa koko elämän ajan. Näin näemme kuinka seksuaalisuus on ihmiselämässä mukana ratkaisevana tekijänä aivan alusta pitäen loppuun saakka. Seksuaalisuuden pois jättäminen on kuin yksi perustavanlaatuinen tekijä jätettäisiin huomiotta kokonaan. Kun tehdään näin, ei voida kunnolla hahmottaa, mitä olemme ja miksi toimimme kuten toimimme; näkemys ihmisestä jää vähintäänkin puolinaiseksi. Tämän takia kysymys seksuaalisuuden olemuksesta on elintärkeä.

Mielen rakentumista ja seksuaalisuuden ilmiötä selitetään monin eri tavoin. Seuraavassa käytän aineistonani kolmen psykoanalyttisen teoreetikon Sigmund Freudin, Jean Laplanchen ja Ruth Steinin ajatuksia seksuaalisuudesta ja mielen rakentumisesta. Valitsemani teoreetikot selittävät kukin omalla tavallaan seksuaalisuuden ilmiötä. Psykoanalyttisiä suuntauksia on monia ja näin ollen myös mielen rakentumista ja mielen perusilmiöitä sekä niiden syntyä selitetään eri tavoin. Relationalistit, viettiteoreetikot ja objektisuhdeteoreetikot selittävät jokainen omasta näkökulmastaan mielen perusprosesseja. Kuitenkin käytännössä useimmat teoreetikot ja ajattelijat sijoittuvat ikään kuin jatkumolle suhteessa eri teoreettisiin viitekehyksiin: puhtaasti jonkun teorian edustajat ovat harvassa.

Peter Fonagy (Fonagy 2008) kirjoittaa, että Freudin viettiteoria tarjoaa hyvän selityksen sille miten impulssit toimivat, kuinka monin tavoin seksuaalinen käyttäytyminen voi tapahtua ja saada ilmiönsä. Se ei hänen mukaansa kuitenkaan selitä itse seksuaalisen halun luonnetta, joka nähdään viettiteoriassa biologisperäisenä. Hänen mukaansa seksuaalisuuden olemus jää vain osin selitetyksi eikä kokonaisuutta hahmoteta, jos seksuaalisuuden nähdään syntyvän puhtaasti biologisperäisestä seksuaalivietistä. Joku voi ymmärtää viettiteorian niin, että siinä ajatellaan seksuaalisuuden syntyvän puhtaasti biologisperäisenä seksuaalivietistä. On syytä kuitenkin huomata, että Freudille vietti on biologisperäisen somaattisen ärsytyksen psyykkinen edustus. Psyykkisenä edustuksena vietti tarvitsee myös kohteen sekä omaa sekä biologisen että psyykkisen funktion. Freud ei siis nähnyt seksuaaliviettiä vain biologisperäisenä ja hänen teoriassaan on nähtävissä oikeastaan jo alusta pitäen myös relationaalinen näkökulma seksuaalisuuden muodostumiseen. Myöhemmin

tulen esittämään, että Freudille ihmisten välinen suhde on tärkeä seksuaalisuuden muodostumisessa. Biologisen puolensa lisäksi seksuaalisuus on myös ihmisen psyykkinen ominaisuus sekä jotakin interpersoonallista eli ihmisten välissä syntyvää ja suhteessa tapahtuvaa. Tätä näkemystapaa kutsun relationalistiseksi ajatustavaksi. Mutta jos seksuaalisuutta lähdetään selittämään pelkästään relationalistisen näkökulman kautta ottamatta huomioon seksuaalivietin biologisperäisyyttä, on vaarana, että seksuaalisuus nähdään vain sosiaalisena toimintana. Myöskään tämä selitystapa ei ole riittävä, vaan selittää seksuaalisuutta vain osittain. Objektisuhdeteoriassa ajatellaan herkästi, että seksuaalinen käyttäytyminen ilmentää ja on myös selitettävissä siinä hetkessä perustana olevan suhteen pohjalta. Tämä tarkoittaa, että seksuaalisuuden ilmiö ilmentäisi vain yksilön oireellista käyttäytymistä käsillä olevassa suhteessa. Kuitenkin jopa kognitiivisen suuntauksen edustajat Lakoff ja Johnson (1999) ovat sitä mieltä, että psyykkinen elämä rakentuu sensomotorisille kokemuksille, jotka rakentavat perustan kaikelle myöhemmällä kehitykselle kuten käsitteiden muodostukselle. Näin on nähtävissä biologian muodostama perusta psyyken kehitykselle.

Sigmund Freud (1856-1939) syntyi Itävallassa ja oli peruskoulutukseltaan neurologi. Freudia voidaan perustellusti pitää psykoanalyysin perustajana. Hän lähti psyyken ja mielen rakentumisen tarkastelussa liikkeelle elämänvietin eli seksuaalisuuden käsitteestä. Freud selittää, että mielen rakentumisen perustavanlaatuinen tehtävä on vietin aiheuttaman paineen sitominen. Hän kehitti käsitystä psyykestä monin eri tavoin, joista voidaan mainita esimerkiksi seuraavat: transferenssin ilmiö, unien ja seksuaalisuuden tärkeys, tiedostamattoman olemassaolo sekä vapaan assosiaation menetelmä. Seksuaalisuudesta Freud ajattelee, että seksuaalivietti on olemassa aivan alusta saakka ihmisessä. Se on jotakin biologisperäistä ja valmiiksi ihmisessä olemassa olevaa. Se on kokonaisvaltaista ja määrittää ihmisen olemusta. Otan Freudin mukaan tutkielmaani siitä syystä, että häntä voidaan pitää psykoanalyttisen ajattelun kantaisänä. Hänen ajatuksensa ovat myös lähtökohta kun muiden analyttikoiden ajatuksia halutaan ymmärtää. Freud kuoli vuonna 1939 83-vuotiaana.

Toinen ajattelija, jonka teorian otan mukaan tutkimukseeni, on Jean Laplanche, 1924 Ranskassa syntynyt ja 2012 kuollut psykoanalyttikko, teoreetikko ja kirjailija. Laplanchen oma analyttikko oli Jacques Lacan. Varsinaisesti lacanilaisena häntä ei kuitenkaan voi pitää. Jean Laplanche oli mukana perustamassa Ranskan psykoanalyttistä yhdistystä 1964. Hänestä tehtiin 1988 Lausannen yliopiston, Buenos Airesin yliopiston sekä Ateenan yliopiston kunniatohtori. Hänet lyötiin taiteen ja kirjallisuuden ritariksi 1990. Laplanche oli Pariisin yliopistossa emeritusprofessorina 1970-1993,

jossa opetti psykoanalyysiä. Hän oli elämänsä aikana mukana myös poliittisessa toiminnassa.

Kirjoittajana Laplanche on tullut tunnetuksi työstään erityisesti seksuaalisuuden kehityksestä ja Freudin viettelyteorian kehittämisestä eteenpäin tuoden siihen täysin uusia näkemyksiä.

Seksuaalisuudesta Laplanche ajattelee, että seksuaalivietti ei ole olemassa ihmisessä alun perin, vaan siirtyy vuorovaikutuksessa aikuiselta vauvalle heti ensimmäisistä yhteisistä hetkistä alkaen. Hänen mukaansa seksuaalisuus on siis vuorovaikutuksessa syntyvää, kokonaisvaltaista ja arvoituksellista. Otan Laplanchen mukaan tutkielmaani siitä syystä, että hänellä on Freudin näkemyksistä selkeästi poikkeavia ja rikastuttavia ajatuksia. Heidän teorioidensa vertailu on hedelmällistä ja tuo esiin sekä yhteneväisyyksiä että erimielisyyksiä.

Kolmas ajattelija on naisanalyttikko Ruth Stein. Hän syntyi vuonna 1947 Itävallassa juutalaiseen perheeseen. Hän valmistui psykoanalyttikoksi 1992 Israelin psykoanalyttisessä Instituutissa. Hänen henkilökohtaiset analyttikkonsa olivat Erich Gumbel ja myöhemmin Joseph Sandler. Ruth Stein työskenteli psykoterapeuttina ja psykoanalyttikkona Israelissa ja myöhemmin New Yorkissa. New Yorkissa Stein toimi myös apulaisprofessorina. Stein kirjoitti paljon elämänsä aikana ja hänen teoksensa "The Otherness of sexuality: Excess" palkittiin Journal of the American Psychoanalytic Association palkinnolla tammikuussa 2010. Steinille keskeisin aihe töissään oli seksuaalisuus; myöhemmin hänelle heräsi kiinnostus myös uskonnollista fundamentalismia kohtaan, mistä hän julkaisi viimeisen teoksensa.

Steinin lähestymistapaa psykoanalyttiseen ajatteluun ja seksuaalisuuteen voidaan joidenkin mielestä pitää relationalistisena. Hän lähestyy mielen rakentumista ja seksuaalisuuden kehittymistä suhteen kautta tapahtuvana prosessina. Hän katsoo, että seksuaalisuus ja seksuaalivietti siirtyvät vuorovaikutuksessa vanhemmalta vauvalle. Seksuaalisuus on jollakin tavalla aina vuorovaikutuksessa läsnä olevaa. Se jäsentää ratkaisevalla tavalla ihmisen psyykettä. Stein luonnehtii seksuaalisuutta arvoitukselliseksi, koko ajan läsnä olevaksi ja erilaisia puolia omaavaksi. Steinin voidaan nähdä kehittävän eteenpäin sekä Freudin että Laplanchen ajatuksia, tuoden niihin syvyyttä ja uusia tasoja. Tästä syystä otan hänet mukaan tutkielmaani. Ruth Stein kuoli vuonna 2010 63-vuotiaana.

Tulen käsittelemään seksuaalisuuden osa-alueita kolmen kysymyksen avulla. Ensimmäinen kysymykseni kuuluu: "Mitä on seksuaalisuus ja miten vauva herää seksuaalisuuteen?" Sen kautta käsittelen muun muassa seuraavia seksuaalisuuden aloja: mikä on sukuvietti ja sen tavoite, mitä on kiihottumisen tila, mistä ärsykkeet tulevat vauvan sisäiseen maailmaan tai mistä ärsykemaaailma

vauvalle on peräisin, mitä on seksuaalinen kiihottuminen, mikä on alkutilanne seksuaalisuuden kehittymiselle, autoerotiikan asema, seksuaalisuuden kehitysvaiheiden olemassaolo ja luonne, varhaisen suhteen epäsymmetrinen asetelma, varhaisen vuorovaikutuksen luonne, tiedostamattoman synty, itsesäilytysvietin olemus, passiivisuuden ja aktiivisuuden roolit varhaisessa vuorovaikutussuhteessa, biologian rooli seksuaalisuudessa sekä intersubjektiivisuuden olemassaolo ja luonne.

Toinen kysymykseni on: ”Miten seksuaalisuus organisoituu mieleen ja miten tapahtuu kohteen valinta?” Kysymys koskettelee ainakin seuraavia osa-alueita: biologian ja fyysisen kehityksen rooli, aktiivisuuden ja passiivisuuden kehitys ihmissuhteessa, seksuaalisuuden kehityksen vaihteellisuus, oidipuskompleksin alkuperä ja kehitys, objektin etsintä ja saavuttaminen sekä valinta, sublimaation kehittyminen, vanhemmista irtaantuminen, itsesuojeluvaiston kehittyminen ja adaptaatiokyvyn kehittyminen, seksuaalisuuden ja biologian suhde toisiinsa, vietin päämäärä, äidin ja vauvan välinen vuorovaikutus sekä häpeän merkitys seksuaalisuuden kehityksessä.

Kolmas kysymykseni kuuluu: ”Miten sukupuoliset perversiot muodostuvat?” Tämä koskettaa muun muassa seuraavia teemoja: toiminnan kohteen ja tavoitteen määrittely ja siihen liittyvät ongelmat, sadomasokistisuuden olemus, neuroosin olemus, rajanveto normaalin polymorfisen perversion ja patologisen perversion välillä, tiedostamattomien viestien rooli perversion muodostuksessa, perversion kulkeutuminen aikuiselta lapselle, sublimaation epäonnistuminen patologisen perversion kehityksessä, polymorfinen perversion tärkeänä osana normaalia psyyken muodostumista, ihmissuhteiden valta-asetelma perversion synnyssä sekä perversion laajempaan kuin vain seksuaalisuuteen liittyvänä piirteenä eli osana psyyken rakennetta niin normaalissa kuin patologisessa perversiossa.

Kysymykset käsittelevät osittain samoja aihe-alueita, mutta lähdän siitä, että ilmiöiden ymmärrys on rikkaampaa, kun aiheita voidaan lähestyä eri perspektiiveistä käsin.

2. Menetelmä ja aineisto

Freud-osiossa käytän aineistonani pääosin Freudin tärkeää teosta *Kolme seksuaaliteoreettista tutkielmaa*, joka on ilmestynyt ensimmäisen kerran jo vuonna 1905. Käytän Erkki Purasen suomennosta, joka on ilmestynyt vuonna 1971. Tämä on merkittävä teos aiheeni kannalta, sillä siinä Freud toi ensimmäisen kerran selkeästi esille kantansa, että ihminen on aivan alusta saakka seksuaalinen. Hän esittelee siinä seksuaalivietin ja itsesäilytysvietin sekä niiden kehityksen. *Kolmessa seksuaaliteoreettisessa tutkielmassa* on alaluvut nimeltään ”Sukupuoliset poikkeavuudet”, ”Lapsen sukupuoliuus” ja ”Murrosiän mullistukset”. ”Sukupuoliset poikkeavuudet” käsittelee erilaisia seksuaalisuuden syntyyn ja poikkeavuuden muodostumiseen liittyviä teemoja. Freud kirjoittaa ensimmäisessä luvussa siitä millä normaalista eri tavoin poikkeavilla tavoilla vietti voi sitoutua ja etsiä kohteensa, sukuvietin tavoitteen poikkeavuudesta, kaikkien perversioiden yhteispiirteistä, osaviettien ja erogeenien alueiden kehityksestä, neuroosin syntymekanismista sekä sukupuolisuuden lapsenomaisesta luonteesta.

Toisessa luvussa ”Lapsen sukupuoliuus” käsitellään seuraavia asioita: lapsuuden piilovaihe ja sen pääte, lapsen sukupuoliisuuden ilmentymiä, lapsen sukupuoliiset tavoitteet, masturbaatio lapsen seksuaaliteetin ilmentymänä, lasten seksuaalitutkimukset, sukupuoliisen järjestyksen kehitysvaiheita ja lapsen sukupuoliisuuden alkulähteitä. Murrosiän mullistukset on Freudin teoksen kolmannen luvun aihe. Sen alaluvut ovat genitaalialueiden suosituimmuus ja esimiellisuus, seksuaalisten kiihottuneisuustilojen ongelma, libidoteoria, miehen ja naisen eriytyminen sekä kohteen löytäminen. Lisäksi käytän aineistonani Freudin kirjoitusta ”Oidipuskompleksin tuho”, joka on ilmestynyt 1920-1924. Tämä käsittelee nimensä mukaisesti oidipuskompleksia ja on siksi tärkeä osa aiheeni kannalta.

Jean Laplanchen osalta käytän aineistonani pääosin hänen vuonna 1985 ranskaksi ja sitten vuonna 1989 englanniksi käännettyä teosta *New Foundations for Psychoanalysis*. Teos on perustava kulmakivi ja tarkka kuvaus siitä, miten Laplanche ymmärtää itsesäilytysvaiston ja seksuaalivietin synnyn ja muodostumisen. Laplanche kirjoittaa siitä mitä tapahtuu aikuisen ja vauvan välisessä vuorovaikutuksessa kun itsesäilytysvaisto ja seksuaalivietti kehittyvät vauvalla. Käytän myös teosta nimeltään *Life and Death in psychoanalysis*, joka on ilmestynyt ensimmäisen kerran ranskaksi 1970 ja käännetty englanniksi 1976. Aineistoni teos on ilmestynyt vuonna 1985.

Käytän Laplanchen osalta kokonaisuutta täydentäviä artikkeleita. Näitä ovat ”The theory of

seduction and the problem of the other” (1997), ”To situate sublimation” (1984), “Seduction, Persecution, Revelation” (1995) sekä “Incest and Infantile sexuality” (2011). Artikkelit käsittelevät tärkeitä aiheita koskien muun muassa aikuisen ja vauvan välistä vuorovaikutusta ja siinä tapahtuvia ilmiöitä sekä sublimaation mekanisme. Nämä kaikki tekstit ovat yhdessä auttaneet muodostamaan kokonaiskuvaa Laplanchen näkemyksistä ja antaneet vastaukset hänen aineistolleen esittämiini kysymyksiin.

Ruth Steinin osalta käytän pääosin seuraavia artikkeleita: ”The enigmatic Dimension of Sexual Experience: ‘The Otherness’ of Sexuality and Primal Seduction” (1998A), “The Poignant, the Excessive and the Enigmatic in Sexuality” (1998B), ”The Otherness of Sexuality: Excess” (2008), ”Why perversion?: ‘False love’ and the perverse pact (2005). Artikkelit käsittelevät kysymysteni kannalta ydinaiheita koskien muun muassa seksuaalivietin syntymekanismia, itsesäilytysviettiä, seksuaalisuuden ja perversion olemusta. Näiden artikkeleiden kautta saa kattavan kuvauksen Steinin näkemyksistä aineistolle esittämiini kysymyksiin.

Tutkimukseni lähestymistapa on käsitteellinen. Pyrin vertailemaan Freudin, Laplanchen ja Steinin näkemyksiä seksuaalisuudesta. Luku- ja tarkastelutapani aineistoon on kiinnittää huomiota siihen millä tavalla Freudin, Laplanchen ja Steinin käsitteet ja selitystavat ovat samanlaisia ja miten ne ovat erilaisia ja vertailla niitä keskenään sekä pohtia mitä eri osakokonaisuuksia jokainen heistä pitää tärkeänä eri ilmiöiden selittämisessä. Keskityn siihen, miten he ymmärtävät, käsitteellistävät ja selittävät seksuaalisuutta. Asetan heidän aiheeni kannalta keskeisen tuotannon muodostamalle aineistolle edellä esittelemäni kolme kysymystä ja selvitän kuinka he teksteissään vastaavat kysymyksiin. Pohdin missä suhteissa heidän vastauksensa käyvät yksiin ja missä eivät. Kysyn onko mahdollista, että heidän ajatuksensa pitäisivät samanaikaisesti paikkaansa, vaikka he tulevatkin osin eri viitekehyksistä käsin? Entä ovatko heidän käsitteensä samanarvoisia keskenään?

Psykoanalyttisessä lähestymistavassa eräänä ongelmana on se, että teorioita ja käsitteitä on niin paljon, ja osin eri käsitteet voivat tarkoittaaakin samaa asiaa. Myös jotkut teoretikot voivat samalla termillä tarkoittaa eri asioita. Käsitteellinen tutkimus mahdollistaa vastauksen etsimisen sellaisiin kysymyksiin, joita ei voida empiirisesti objektiivisella tavalla tutkia.

3. Tulokset

Tässä luvussa tarkastellaan Freudin, Laplanchen ja Steinin kirjoituksia hakemalla niistä vastauksia kolmeen kysymykseen. Nämä ovat: 1. Mitä on seksuaalisuus ja miten vauva herää seksuaalisuuteen? 2. Miten seksuaalisuus organisoituu mieleen ja miten tapahtuu kohteen valinta? 3. Miten sukupuoliset perversiot muodostuvat?

3.1 Mitä on seksuaalisuus ja miten vauva herää seksuaalisuuteen?

Seksuaalisuus vietin sitomisena

Kun ensimmäisen kysymyksen esittää Freudin kirjoituksille, on lähdettävä liikkeelle vietin ja sukuvietin käsitteistä. Freudille (1971, alkup. 1905) vietti sinänsä ja sukuvietti eivät ole samoja asioita, kun taas sukuvietin ja libidon käsitteet ovat. Sukuvietti on jo kemiallisesti muista erottuva. Freud kirjoittaa: ”Aikaisemmin esittämäni oletamus, että sukupuolitoimintojen taustalla ovat aivan erityiset kemialliset ilmiöt, tukee vahvasti pyrkimystä rajata seksuaaliset viettiyllykkeet eroon muista ja rajoittua käyttämään libidon käsitettä vain edellisestä” (Freud 1971, 127). Rajaus tehdään siis sukuvietin ja muiden viettiyllykkeiden välillä.

Sukuvietti on voima, joka muuttuu sen mukaan miten yksilön seksuaalinen kiihotustila vaihtelee ja mistä kiihotustila on peräisin. Freud näkee, että on kahdenlaisia kiihotustiloja: yleinen kiihotustila sekä erityisesti tietyiltä alueilta lähtöisin oleva kiihottumisen tila. Nämä kaksi kiihottumisen tilaa pohjautuvat kemiallisiin eroavaisuuksiin. Alueita, joilta toinen kiihottumisen tila saa alkunsa, Freud kutsuu erogeneiksi alueiksi. Erogeeni alue on ihon tai limakalvon osa, joka ”tietynlaisten ärsykkeiden vaikutuksesta tuottaa omaleimaisia ja sävyisiä mieluisuuden elämyksiä” (Freud 1971, 97). Erogeeni alue on siis muuta ihoa herkempi kiihottumiselle. Kuitenkin kaikki ihon ja limakalvon osat voivat kehittyä erogeneiksi alueiksi, mutta jotkut alueet ovat toisia alueita herkempiä altistumaan sille. Näin on esimerkiksi suun, sukupuolielinten ja peräaukon laita.

Freud kirjoittaa: ”Ulkoisten ärsykkeiden on määrä panna tämä järjestelmä käyntiin. Ärsykeitä voi tulla kolmelta taholta. Ne voivat vaikuttaa ulkomaailmasta käsin jo tuntemiamme erogenejä alueita

kiihottamalla, ne voivat vaikuttaa elimistön sisältä yhteyksin, joita vielä emme tunne, ja ne voivat toimia sielun elämästä käsin, joka itsessään on ulkosyntyisten vaikutelmien varasto ja sisäisten kiihottuneisuustilojen vastaanotin. Kaikilta kolmelta taholta toimivat ärsykkeet saavat aikaan saman lopputuloksen, jota sanotaan 'seksuaaliseksi kiihottuneisuustilaksi'; se puolestaan ilmenee kaikkialla: niin sielullisin kuin kehollisinkin oirein." (Freud 1971, 118). Seksuaalinen kiihottuminen voi siis tapahtua kolmea erilaista reittiä pitkin. Se voi syntyä ääreissyntyisesti edellä kuvattujen erogeenien alueiden tai ihon kautta. Toisen kiihottumisen reitti syntyy elimistön sisäisten tapahtumien sivutuotteena. Freud esittää, että jopa kaikkien elimistön sisäisten tapahtumien voi ajatella olevan osaltaan mukana kiihottamassa sukuviettiä. Elimistön erilaiset toiminnat ovat jokainen silloin osaltaan nostamassa sukuvietin kiihotustasoa. Mielen sisäiset prosessit ovat kolmas kiihottumisen väylä, mutta Freud huomauttaa mielen sisältöjen olevan lähtöisin ulkoisista ja sisäsyntyisistä ärsykkeistä. Psyhyke vastaan ottaa ulkoa erogeenien alueiden kautta tulevat ärsykkeet sekä sisältäpäin elimistön toiminnasta tulevat ärsykkeet omaksi aineistokseen.

Seksuaaliseen kiihottumisen tuomaan mielihyvään liittyy myös epämieluisuuden kokeminen (Freud, 1971). Seksuaalinen kiihottumisen tila on samalla sekä mieluisaa että epämieluisaa, sillä kiihottumisen tuoma mielihyvä vaatii aina lisää mielihyvää kunnes päästään lopulliseen tavoitteeseen eli orgasmin tuomaan päämielisuuteen. Silloin sukuvietti sammuu hetkeksi. Jos mieluisuuden kokemus ei saa lisää mielisuutta, kääntyy kokemus epämieluisaksi. Normaali seksuaalitavoite on Freudin mukaan "osapuolten sukupuolinen kosketus yhdynnäksi sanotussa aktissa, joka laukaisee sukupuolisen jännittymätilan ja hetkeksi sammuttaa sukuvietin" (Freud, 1971, 72). Nähdään siis, että erogeenien alueiden kiihottuminen ohjaa seuraavien alueiden kiihottumiseen, joka johtaa normaaliin seksuaalitavoitteeseen eli sukupuoliseen aktiin. Freud kutsuu erogeenien alueiden kiihottumista esimieluisaksi kokemiseksi, jota jo aivan pienet lapset kokevat. Orgasmin tuoma mielihyvä on päämielisyys, johon lapset eivät vielä kykene.

"Näyttää siltä, että jo vastasyntyneellä on idunomaisia yllykkeitä sukupuolisiin toimintoihin" (Freud 1971, 92). Freud tuo esille kuinka pieni vastasyntynyt vauva on aivan alusta pitäen seksuaalinen ja sukuvietin omaava. Imetystilanne on se alkutilanne, jossa vauvan tyydyttyminen äidin rinnoilla on kokonaisvaltaista tyydyttymistä niin ravinnon saannissa kuin sukupuolisessa tyydyttymisessä. Freudin ajatukset ovat siis ymmärrettävissä niin, että seksuaalisuuden heräämisessä imetystapahtuma on tärkeimmässä asemassa vauvan seksuaalisuuden heräämisessä. Hellästi hoivatessaan ja huolehtiessaan vauvastaan ja tyydyttäessään vauvan tarpeet äiti herättää vauvan sukuvietin eloon. Tämä vauvan viettitarpeiden tyydyttäminen ei ole siis viettelevää

seksuaalialueiden nautinnollista stimuloimista. Sitä äidit välttävät, mutta huolehtivassa hoivassa lapsi kokee kokonaisvaltaista tyydyttymistä myös sukuvietin osalta. Tämä sukuvietin herääminen on edellytys kaikkeen kehitykseen, aina seksuaalisesta psyykkiseen. (Freud 1971, 131).

Freud kuitenkin esittää, että lapsen kokema hellyys äitiään kohtaan on sukupuolista rakkautta: ”Tuntuu ehkä vastenmieliseltä samaistaa lapsen hellyys ja arvonanto hoitajia kohtaan sukupuoliseen rakkauteen, mutta tarkemmin tutkittaessa se luullakseni osoittautuu kiistattomaksi” (Freud 1971, 130). Pieni vauva on avuton ja riippuvainen muiden ihmisten avusta, siitä että he häntä rauhoittavat ja auttavat viettivoiman sitomisessa. Näitä ihmisiä lapsi oppii sitten rakastamaan (Freud 1971, 130). Freud tarkoittaa myös, että tämän sukupuolisen rakkauden herääminen on edellytys sille, että ihminen voi myöhemmin elämässään onnistuneen kohteen valinnan jälkeen suunnata saman sukupuolisen rakkauden vastakkaista sukupuolta kohtaan rakkaussuhteissaan. Kaikki näennäisesti epäseksuaalinenkin rakkaus pohjautuu kuitenkin sukuvietin aikaansaamaan rakkauteen.

Freud (1971) ajattelee, että sukuvietti ilmenee energiamääränä, libidona. Tämän energian psyykkinen vaste on ”minälibido” (Freud, 1971). Psykoseksuaaliset ilmiöt selittyvät sen kautta miten energia muuttuu, pienenee, suurenee tai jakaantuu. Kun pyrkimys on päästä kohti tyydyttymisen tilaa, siirtyy tämä minälibido seksuaalikohteeseensa, eli se muuttaa muotoaan ”kohdelibidoksi”. Tyydytyksen tapahduttua libido sammuu hetkeksi. Varhaisessa lapsuudessa koettu perusolotila on se, jossa kaikki varaukset ovat minässä. Minälibido on kuin suuri varasto, josta varaukset lähtevät kohteisiinsa ja jonne ne myös palaavat.

Imetystapahtumassa on nähtävissä kuinka sukuvietti ja itsesäilytysvietti ovat ensin yhteen kietoutuneita ja kuinka ne eriytyvät omikseen vasta myöhemmin. ”Sukupuolinen toiminto on toisin sanoen aluksi kutoutunut itsesäilytystä palvelemaan toimintoon ja vasta myöhemmin eriytyessä siitä itsenäistynyt” (Freud 1971, 96). Tämä viettien yhteen kietoutuminen tapahtuu ensisijaisesti juuri imetystilanteessa. Lapsen imiessä äitinsä rinnoilla maitoa suu toimii ensisijaisena erogeeninä eli mielihyvää tuovana alueena, jonka kautta vauva saa seksuaalista sukuvietin tuomaa mielihyvää samalla kun ravinnon tarve eli itsesäilytysvietti tyydyttyy. ”Joka näkee rinnasta kylläisen imeväisen uneen vaipuneena, poskilla vieno punerrus, huulilla autuas hymy, sen on pakko todeta, että siinä on myös sukupuolisen tyydytynneisyyden kantakuva” (Freud, 1971).

Sukuvietin ja itsesäilytysvietin (ravinnon saanti) eriytyminen tapahtuu siinä vaiheessa kun vauva vieroittuu rinnasta (Freud, 1971). Freudin mukaan rinnasta vieroittumisen jälkeen vauva pyrkii etsimään samankaltaista mielihyvää mitä on kokenut imetystilanteessa äitinsä rinnoilla. Vauva

rupeaa imemään muita kohteita kuten omaa ihoaan. Autoerotiikan kehitys alkaa siis siitä, että vauva pyrkii kohti sitä mielihyvää, mitä sillä/hänellä kerran jo oli. Vauvalle iho on kuitenkin toisarvoinen erogeeni alue suuhun verrattuna, eikä se tuo samanlaista mielihyvää kuin imetystilanteessa tapahtuva rinnan imeminen (Freud, 1971). Vauva pyrkii siis uudestaan kohti tuota ensisijaista erogeeniä aluetta, nyt vain kohteena on toisen ihmisen suu. Näin tapahtuu kehityskulku, jossa lapsi pyrkii mielihyvää saadakseen kohti toista ihmistä, kohti objektia. Autoeroottinen toiminta ei tuo samaa mielihyvän kokemusta, mikä objektin kautta tulee. Freudin mukaan imetystilanteen jälkeen sukupuolinen toiminta on aluksi suhteessa kaikkeen seksuaaliseen toimintaan autoeroottista, jolloin seksuaalisella toiminnalla ei ole ulkoista kohdetta. Ennen autoeroottisuuden syntyä on täytynyt siis tapahtua tyydytyksen kokemus suhteessa kaikkiin erogeeneihin alueisiin, jotta lapsi voi ruveta niitä itse autoeroottisesti toistamaan. Yhteenvedon Freudin ajatuksesta on siis se, että sukupuolisuuden ilmentymä on aluksi osana itsesäilytysviettiä ja sen toiminnan tavoitteena on primaari erogeeni alue eli oma suu.

Lopullinen normaali seksuaalitavoite on Freudin mukaan suvun jatkaminen kahden eri sukupuolta olevan osapuolen välillä (Freud 1971, 72), kuten jo aiemmin on tullut esille. Freud kuitenkin esittää, että normaalin seksuaalitavoitteen saavuttaminen ei ole itsestäänselvyys, vaan se vaatii jokaisen kehitysvaiheen riittävän hyvin onnistunutta läpikäyntiä. Tämä tarkoittaa, että jos sukuvietti ei saa sopivissa määrin rajoitusta ja jalostamista, tai toisaalta jos sukuviettiä torjutaan liikaa, ei tervettä seksuaalisutta tavoiteta. Tuloksena on sen sijaan perversioita, neurooseja sekä ruumiillisia oireita ja sairauksia (Freud 1971, 84, 87). Vauvan genitaalialueiden tyydytyskokemus äidin häntä hoitaessa on hyvin tärkeää. Sen pohjalta on ymmärrettävissä, että ihminen ei osaa hakea sellaista tyydytystä mitä ei ole aiemmin itse kokenut. Genitaalialueiden tyydytyskokemusta tapahtuu kun eritteet huuhtovat niitä ja äiti pesee ja hoitaa niitä. Näin vauva saa ensimmäiset muistijäljet genitaalialueiden tuomasta tyydytyksestä ja alueiden herääminen seksuaalisesti käynnistyy. Tätä tyydytyskokemusta ihminen osaa sitten tulevassa kehityksessään hakea uudestaan. Myöhemmin genitaaleja koskeva autoeroottisuus eli masturboiminen vahvistaa edelleen osaltaan genitaalialueen tuomaa tyydyttymiskokemusta. Tämän kehityskulun tuloksena lopulliseen tavoitteeseen eli suvunjatkamiseen voidaan sitten päästä.

Vauvan viettely seksuaalisuuteen

Laplanche näkee seksuaalisuuden olevan kaiken kehityksen ja psyykkisen prosessin keskiössä. Hän kirjoittaa, että seksuaalisuus kulkeutuu aikuiselta lapselle aikuisen ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa (Laplanche 1997, 653). Tämä suhde, joka lapsen ja aikuisen välillä muodostuu, ei ole tasaveroinen vaan luonteeltaan asymmetrinen (Laplanche 1997, 653). Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi on tavallaan aikuisen vuorovaikutuksessa välittämien viestien armoilla, koska ei itse omaa vielä samaa kapasiteettia vuorovaikutukseen kuin mitä aikuisella on. Laplanchen näkemys on siis ymmärrettävissä niin, että vauva ei pysty kehittymään ilman toista ihmistä.

Toinen ihminen eli aikuinen avaa vauvan seksuaalisuudelle vuorovaikutuksessa (Laplanche 1997, 653). Tälle näkemykselle Laplanche perustaa oman viettelyteoriansa. Laplanche kirjoittaa seuraavasti: ”Se mitä kuvaan kaikkien viettelykohtausten eteenpäin vieväksi voimaksi, on universaali tosiasia: aikuisen toisen väliintulon, hänen oman seksuaalisen tiedostamattomansa kanssa” (Laplanche 1997, 659). Edelleen: ”Käyttämällä primäärin viettelyn termiä kuvaan perustavanlaatuisia tilannetta, jossa aikuinen tarjoaa lapselle verbaalisia, ei-verbaalisia ja jopa behavioraalisia merkkejä, jotka ovat täynnä tiedostamattomia seksuaalisia merkitsijöitä” (Laplanche 1989, 126). Kaikessa vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa lapsi saa aikuiselta viestejä eri aistimuodoissa, verbaalisessa muodossa ja käyttäytymisen tasolla. Nämä kaikki viestit sisältävät myös seksuaalisen piirteen/ulottuvuuden, jota vauva ei vielä pysty ymmärtämään. Tästä syystä vauva joutuu torjumaan nuo seksuaaliset eli arvoitukselliset viestit. Tätä Laplanche kutsuu alkutorjunnaksi. Alkutorjunta on avain kaikkeen myöhempään psyykkiseen kehitykseen, seksuaalisuuden kehitykseen, tiedostamattoman syntyyn ja vietin syntyyn (Laplanche 1989, 126-131.).

Arvoituksellinen seksuaalinen sisältö on jotakin sellaista mille vauvalla ei ole vielä olemassa mitään symbolista muotoa ja siksi se torjutaan. Tämän alkutorjunnan pohjalle lähtee muodostumaan tiedostamaton sisältö. Myös aikuinen on kyvytön selittämään arvoituksellista viestiään, joka saa aikaan traumaattisen vaikutuksen (Laplanche 1989, 128). Tämän voidaan ymmärtää johtuvan siitä, että se sijaitsee tiedostamattomassa ja on alun perin ollut tiedostamatonta, eikä siihen tietoon voida päästä käsiksi tietoisella tasolla. Enigmaattinen seksuaalinen viesti saa aikaan trauman, alkutorjunnan ja tiedostamattoman ja seksuaalisuuden syntymisen. Alkuperäisen viettelyn tilanteet

ovat siis sellaisia, joilla ei ole mitään yhteyttä seksuaaliseen viettelyyn sanan konkreettisessa merkityksessä. Laplanchen tarkoittama viettely ja sen seurauksena tapahtuva alkutorjunta ovat siis kehitykselle, psyyken rakentumiselle, välttämättömiä tapahtumia. Aikuinen herättää tiedostamattaan lapsen seksuaalisuuden toivotusti henkiin, ja tämä tapahtuu kaikessa vuorovaikutuksessa heidän välillään. Aikuisen puolelta seksuaalinen piirre on vuorovaikutuksessa aina mukana, tahtoi aikuinen sitä tai ei, ja tämä on kehityksellisesti normaalia. Näin näemme, että seksuaalisuus ja genitaalisuus kehittyvät intersubjektiivisessä vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa lapselle. Tämä on Laplanchen näkemys seksuaalisuuden heräämisestä ja kehityksestä lapsella.

Laplanchen näkemyksestä on huomattava, kuinka hän erottaa vietin ja vaiston toisistaan. Seksuaalisuus tai seksuaalivietti ei ole alun perin Laplanchelle biologinen ja se vietti kehittyy vasta jälkeenpäin vaiston kautta. "Inhimillinen seksuaalivietti ei ole alun perin biologinen, vaikka siitä tulee biologinen myöhemmissä genitaalisuuden vaiheissa" (Laplanche 1989, 141). Laplanche tarkoittaa itsesuojeluvietillä ja adaptaatiolla samaa asiaa. Itsesuojeluvietti perustuu biologiselle toiminnalle (Laplanche 1989, 96). Se sisältää yksinkertaiset automaattiset vaistopohjaiset kyvyt ja nämä ovat vauvan keinot selviytyä ympäristöstä. Laplanche ajattelee näiden vaistopohjaisten adaptaation mahdollistavien kykyjen olevan automaattisia, perittyjä, peruskognitiivisia ja sisältävän havainnointikyvyn, muistin toimintaperiaatteen ja käyttäytymismallit. Vaisto on kuin funktio tai joukko kaavoja, joiden tavoite on itsesäilytys (Laplanche 1989, 140). Adaptaatiokykyjä ovat muiden muassa havaintomotoriset skeemat (Laplanche 1989, 96). Tämä on Laplanchen mukaan vaistoa ja ennen muuta biologiaa.

Vauvalla on siis itsesuojeluvaiston tarjoamat adaptiiviset kyvyt selviytyä ympäristöstä, mutta ne eivät yksin riitä. Vauva tarvitsee myös toisen huolenpitoa selviytyäkseen (Laplanche 1989, 98). Ilman toista vauva ei selviäisi hengissä eikä kasvaisi ihmiseksi. Vuorovaikutuksessa seksuaalisuus alkaa kehittyä itsesuojeluvietin adaptaation kautta, kun vanhempi siirtää vuorovaikutuksessa tiedostamatonta enigmaattista viestiä vauvalle (esim. Laplanche 1989, 103; Laplanche 1997, 653). Näin voimme Laplanchen mukaan nähdä kuinka vietti on vaiston sivutuote. Toisin sanoen seksuaalisuus kehittyy itsesäilytysvaiston kautta ja on tarvittu adaptaatio. Siten kiintymyssuhde pitää mukanaan aina jotain muuta kuin pelkän huolehtimisen ja kiintymyksen tuoman ominaisuuden, nimittäin arvoituksellisen ja tiedostamattoman seksuaalisen puolen. Tätä puolta kumpikaan heistä ei tiedosta.

Laplanche tekee vielä aikuisen ja vauvan kommunikaatiosta sen huomion, että aikuinen viestii lapselle vietin pohjalta, kun taas vauva viestii aikuiselle vaiston pohjalta (Laplanche 1989, 98).

Näin on ymmärrettävissä kuinka aikuinen ja vauva viestivät aluksi eri reittejä pitkin. Vuorovaikutuksessa vauvan vietti rupeaa sitten adaptaation kautta kehittymään. Myöhemmässä tuotannossaan Laplanche tuo esille vielä sen, että aikuisella on aina olemassa myös infantiili vaisto, vaikka vuorovaikutus vauvaan tapahtuu vietin pohjalta (Laplanche 2011, 292).

Tärkeää Laplanchen teoriassa on myös huomata, että seksuaalinen viesti tulee nimenomaan vuorovaikutuksessa aikuiseen, eikä esimerkiksi toiseen lapseen (Laplanche, 1989, 107). Vasta aikuisessa seksuaalisuus on herännyt täyteen mittaansa. Eri-ikäisillä lapsilla seksuaalisuus ei ole vielä samalla lailla kehittynyt kuin aikuisella, jolla se on viesteissä riittävästi kehittynyt. Erikseen on nostettava esille, että samalla tavalla myös aikuiselle seksuaalinen viestin sisältö on arvoituksellista ja tiedostamatonta, koska on sen myös näin itse vauvana aikuiselta omaksunut. Laplanche kirjoittaa, että aikuinen on toimijana vuorovaikutustilanteessa ja lapsi on passiivisena osapuolena (Laplanche 1987, 101, 112). Passiivisuus on ymmärrettävissä tässä kohtaa siten, että vauva on vastaanottavassa ja adaptoituvassa tilassa. Vauva mukautuu siihen, mitä aikuinen tuottaa.

Laplanchen mukaan seksuaalisuus ei siis ole alun perin biologinen, kuten Freud näkee, vaan lähtökohta on toisen ihmisen mieli. Seksuaalivietti syntyy vasta alkutorjunnan jälkeen. Se arvoituksellinen osa, jolle vauva ei osaa antaa symbolista muotoa luo jännitteen, josta vietin alkuperä kumpuaa. Vasta myöhemmässä kehityksessä siitä tulee biologinen. ”Niin kuin olen jo tuonut esille, on painotettava, että lähde ei ole ainoastaan kuvaava, ja se on somaattisesti ankkuroitunut erogeeneisiin alueisiin viettelyn ilmiön kautta” (Laplanche, 1985, 143), kirjoittaa Laplanche. Arvoituksellisen, enigmaattisen viestin tuoma jännite siirtyy siis viettelyprosessin kautta biologiaan, erogeeneihin alueisiin. Seksuaalisuus ei synny vietin kautta, vaan arvoituksellisen viestin kautta.

Yhteenvedon voimme ymmärtää Laplanchen käsityksen niin, että seksuaalisuus on jotakin kokonaisvaltaista, joka on mukana aikuisen olemuksessa kaikilla tasoilla. Se näkyy kaikessa vuorovaikutuksessa ja viesteissä tahtoipa ihminen sitä tai ei, koska se on jokin kokonaisvaltainen osa ihmistä, jota ei voi eristää. Seksuaalisuus ei ole kuitenkaan automaattinen, synnynnäinen, biologinen osa ihmisvauvaa, vaan hoitavan aikuisen on herätettävä tämä seksuaalisuus vauvassa. Se kehkeytyy vuorovaikutuksessa vauvan kanssa, jossa aikuinen ei kykene eristämään seksuaalista viestiä osana muuta viestintää. Tämä seksuaalinen osa viestistä on vauvalle vielä arvoituksellinen, enigmaattinen, koska vauvalla ei ole vielä vastaanottokykyä sille. Seksuaalisuus on vauvalle vielä täysi tuntemattomuus. Vuorovaikutus saa kuitenkin aikaan sen, että vauva rupeaa avautumaan tälle

seksuaalisuudelle ja siinä rupeaa se kehittymään. Voidaan nähdä, että tämä aikuisen taholta tuleva seksuaalinen viestin osa, jota Laplanche kutsuu viettelyksi, on äärimmäisen tärkeä vauvan kaiken kehityksen kannalta.

Seksuaalisuus ja ylenmääräisyys

Ruth Steinin mukaan seksuaalisuus ei ole ainoastaan biologisperäinen asia, vaan ihminen on tehnyt siitä itse jotakin paljon enemmän kuin biologian saneleman pakottavan ominaisuuden (Stein 2005, 776). Seksuaalisuus on samaan aikaan kehollisten herätteiden ja merkkien rakenne sekä ihmisten välinen suhde ja kokemus. Seksuaalisuuden olemuksessa kehollinen halu on käännetty osittain joksikin muuksi, ja mitä vähemmän se on etukäteen määritelty ja mitä joustavampi se on, sen vapaampi ja sitä enemmän se voi saada erilaisia merkityksiä. Steinin mukaan tarvitsemme kokemusläheisempää suhtautumista ja otetta ilman, että sitä johdetaan pelkästään vieteistä ja objektisuhteista (Stein 2008, 44). Hän on sitä mieltä, että vietti- ja objektisuhdeteorioissa unohdetaan kokonaan toiseuden käsite. Yleisellä tasolla seksuaalisuus vaihtelee niin iän, hormonitasapainon, tilanteen ja seksuaalisen toisen mukaan. Stein tuo myös esille, että sellaista mitä ennen saatettiin pitää oireena tai defenssinä, on nykyään pidettävä normaalina osana psykoseksuaalista elämää (Stein 2008, 44).

Stein kysyy itse, mikä tekee seksuaalisuudesta kaikesta muusta erottuvan voiman (1998b). Hän pohjaa omaa näkemystään seksuaalisuudesta ja psyyken rakentumisesta paljon Freudin ja Laplanchen teorioihin, joita hän kehittää eteenpäin. Miten Ruth Stein siis vastaa siihen kysymykseen mitä on seksuaalisuus ja miten vauva herää seksuaalisuuteen?

Stein ottaa mukaan omaan teoriaansa intersubjektiivisen tason. Hän on samoilla linjoilla Laplanchen kanssa siitä, että äidin tiedostamattoman kautta lapsi saa enigmaattisen seksuaalisen viestin, joka herättää lapsen seksuaalisuuden eloon. Stein tulkitsee Laplanchen näkemystä niin, että tämä seksuaalinen tiedostamaton viestisisältö eli ”varhainen viettely” on kehityksellisesti normatiivista ja tarvittua. ”Tuollainen viettely ei ainoastaan vakiinnuta lapsen seksuaalisuutta, vaan se toimii voimistavana kehityksellisesti normatiivisena vaikutteena, rohkaisuna ’poiketa’ ja ’eksyä’ (viettely tarkoittaa etymologisesti ”johtaa pois”) suoralta polulta maailmassa, jossa vallitsisi vain epäeroottinen itsesäilytys ja mielihyvä” (Stein 1998a, 597). Näin siis ilman viettelyä ja

arvoituksellista viestiä ihmisen elämä olisi pelkkää itsesäilytystä ja itsesäilytyksen tuomaa mielihyvää ilman seksuaalisuuden olemassaoloa.

Stein ajattelee tuon arvoituksellisen viestisisällön olevan jotakin hyvin intensiivistä ja kuvaa sitä itse ylenmääräisyyden käsitteellä (excess= ylenmääräinen, yletön, liiallinen). Steinin ylenmääräisyyden käsitteen voidaan nähdä lähentyvän paljon Laplanchen käsitettä *enigma*. Mitä tarkalleen ottaen Stein tarkoittaa omalla ylenmääräisyyden käsitteellään ja miten se syntyy?

Ylenmääräisyys on jotakin hyvin kokonaisvaltaista. Varhaisessa vuorovaikutuksessa kaikki vuorovaikutus ja kaikki ärsykkeet ovat vauvalle aina voimakasta stimulaatiota, jo siksi että vauva ei ole koskaan aiemmin mitään vastaavaa kokenut. Kaikki ärsykkeet aikuisen puolelta ovat jossain suhteessa liian suuri määrä ärsykettä vauvalle; aikuisen ja vauvan välinen suhde on todellakin asymmetrinen. Vauva pyrkii ylläpitämään omaa tasapainotilaansa, jota yletön määrä ärsykeitä aikuisen puolelta horjuttaa yhä uudelleen ja uudelleen. Vauvalla on käytössä itsesäilytyksen hauraat rakenteet ja se mitä tämä vauvan hauras ärsykeitä vastaanottava kapasiteetti ei kestä, jää ylitse, on siis ylenmääräistä. Steinin mukaan tämä osa muuttuu libidinaariseksi jännitteeksi (Stein 1998b, 263). Tämä libidinaarinen ylitse jäävä ja tasapainotilaa horjuttava jännite muodostaa sitten pohjan seksuaalisuuden kehittymiselle. Seksuaalisuus on siten kapasiteetti selviytyä ylenmääräisestä ärsykesisällöstä aikuisen suunnalta vauvan ja aikuisen välisessä asymmetrisessä vuorovaikutussuhteessa. Seksuaalisuus syntyy ylenmääräisyyden kautta. Ylenmääräinen viesti tulee aikuiselta vauvalle kaikessa vuorovaikutuksessa, koska aikuinen ja vauva ovat kehityksellisesti eritasoisia. Vauvan hauraat rakenteet ylittävä ylenmääräinen viestintä katektoituu seksuaalisuudeksi. Näin ollen seksuaalisuus on kehityssaavutus ja kapasiteetti.

Voimme siis ymmärtää Steinin ajattelevan, että vauvan ja aikuisen vuorovaikutuksessa heti ensi hetkestä vallitsee ratkaiseva epäsuhta viestinnässä. Aikuisen puolelta tuleva viestintä on useilla tavoilla liiallista ja yletöntä vauvalle. Tämä ylettömyys ja ylitse tuleva ärsykemäärä muuttuu kiihotukseksi ja kehittyy vauvassa seksuaalisuudeksi joka on kehityssaavutus. Sen kautta ylenmääräisestä ärsykemäärästä selvitään. Alussa kaikki se mikä ylittää vauvan itsesäilytyksen tuoman ja tasapainoa ylläpitävän rakenteen, muuttuu seksuaalisuudeksi. Vauva herää tähän seksuaalisuuteen heti siitä hetkestä lähtien kun pystyy keskittymään muuhun kuin hengissä selviytymistä ylläpitävään ravinnon sisään ottamiseen.

Varhaisessa vuorovaikutuksessa seksuaalisuus on se viestinnän osa-alue, johon aikuinen ei saa puuttua ja jossa aikuisen tehtävä ei ole kannatella tai jakaa sitä mitenkään lapsensa kanssa (Stein

2008, 56). Peilaus vuorovaikutuksessa tarkoittaa sitä, että toinen tulee mukaan kokemukseen, jakaa sitä toisen kanssa ja kannattelee toista tunteen kokemisessa (Stein 2008, 56). Jos aikuinen peilaisi lapsen seksuaalisuutta, hän jakaisi sitä lapsen kanssa, jolloin asetelma muuttuisi inestiseksi ja rajoja rikkovaksi. Seurauksena olisi inestinen asetelma, tunnetila ja virittyminen. Lapsen tehtävä on siis jäädä yksin ylenmääräisen viestisisällön seksuaalisen osan kanssa, joka näin muuttuu seksuaalisuudeksi. Yhteenvetona voimme nähdä Steinin tarkoittavan, että ylenmääräisyys on se osa viestiä, jossa äidin tehtävä ei ole kannatella lastaan (Stein 2008, 56). Tämä kaikki on pohjana seksuaalisen rakenteen kasvulle. Vanhemmat jättävät lapsensa yksin seksuaalisuutensa kanssa, jotta lapsi kykenisi erottamaan itsensä vanhemmistaan seksuaalisesti ja lapsi saisi kyvyn kuvitella sellaisen seksuaalisen ja kiihottavan toisen, joka ei ole oma vanhempi (Stein 2008, 56). Lapsen on kestettävä ylenmääräisyys yksin ja se on seksuaalisuuden normaalin kehityksen ydin. Se muodostaa seksuaalisuuden, jota vanhemman kanssa ei jaeta.

Käsitteenä ylenmääräisyys on toisaalta hyvin ristiriitainen. “Ylenmääräisyys on vastakohtainen, ristiriitainen termi, joka ilmaisee rajoja ylittävää mielihyvää ja inhottavaa syntiä ja tuhoavuutta” (Stein 2008, 43). Se kuvaa samalla jotakin sekä negatiivista että jotakin positiivista.

Ylenmääräisyyden käsitteen kautta saadaan kiinni siitä mitä seksuaalisuus kokemuksellisesti voi olla: se on yletöntä ja ylitsetulvivaa, ihminen on kyvytön säilömään kaikkea sen tuomaa seksuaalista kiihottumista ja halua. Ihminen voi hakea seksuaalisen ylenmääräisyyden kautta hetkellisesti pirstovia ja kiihotusta tuovia kokemuksia (Stein 2008, 57). Ylenmääräisyyden käsite kuvaa hyvin seksuaalisuuden kaksiteräistä miekkaa: sen pakottavuutta ja hukuttavuutta, ylevyyttä ja ylväyttä sekä mieltä laajentavaa kokemusta. Ylenmääräisyyden käsite on täynnä merkityksiä. Kun tarpeeksi suuri määrä stimulaatiota ylittää tietyn rajan, tarvitsee se kanavan ulospäisyydelle, joka on orgasminen vapautus. Tämä erityinen ylenmääräisyyden tunne on yksinkertaista, luonnollista halua, joka kaipaa vapautusta tietyin väliajoin. Ihmisen orgasmin kehittää siis ylenmääräisyys (Stein 2008, 54).

Ylenmääräisyyden lisäksi Stein näkee seksuaalisuuden koostuvan kahdesta muusta tekijästä, jotka ovat arvoituksellisuus (the enigmatic) ja järkyttävyys (the poignant) (Stein 2008, 46). Steinin mukaan psykoseksuaalisuutta luonnehditaan yleisesti järkyttävänä tai kipeänä kokemuksena, normaalitoiminnan ja rationaalisuuden ylenmääräisyytenä sekä mysteerinä suhteessa arvoitukselliseen toiseen ja hänen viesteihinsä. Tietyt piirteet, joita normaalissa päivittäisessä elämässä pidettäisiin normaalista poikkeavana, ovatkin rakentavia inhimillisessä seksuaalisuudessa (Stein 2008, 46). Stein luonnehtii seksuaalisuuden järkyttävää puolta seuraavalla tavalla:

”Seksuaalisuus on järkyttävää johtuen siitä tunteesta, jossa tullaan voitetuksi mielihyvällä, johon itsellä ei ole vaikutusvaltaa, ja johtuen siitä, että itse antaa vastakaikua toisen ylitsetulevalle kiihottumiselle sekä johtuen siitä, että halu on voimistunut tietoisilla ja tiedostamattomilla fantasioilla itsestä ja toisesta sekä itsestä toisen mielessä” (Stein 2008, 46).

Seksuaalisuuden kokemuksesta voi luonnehtia järkyttäväksi siksi, että kyseessä on tunne, jossa tullaan ylitetyksi tai voitetuksi mielihyvällä, joka on tahatonta, ei omassa hallinnassa ja tämä tekee siitä järkyttävää. Tämä ihmisessä syntynyt mielihyvä ja halu antavat vastakaikua toisen ylitsetulevaan kiihottumiseen ja halu on vahvistettu tietoisilla ja tiedostamattomilla mielikuvilla, jotka koskevat itseä, toista sekä itseä toisen mielessä. Arvoituksellinen puoli tulee puolestaan siitä kuinka seksuaalisuus syntyy toisen viestien kautta (Stein 2008, 46). Enigmaattinen, viettelevä ja tiedostamattomasta tuleva viesti sisältää toiseuden. Näin toiseus on aina mukana seksuaalisuudessa ja toinen sekä toisen seksuaalisuus ja tiedostamaton ovat aina mysteerejä. Mitä tulee seksuaalisuuden ylenmääräiseen ominaisuuteen, niin on ajateltavissa, että se voi olla joko hyvää tai pahaa. Stein kuvaa ylenmääräisyyteen liittyvää hyvää ja pahaa seuraavasti: ”’Hyvä’ ylenmääräisyys osoittaa anteliaisuutta, runsautta, ylvyttä, vapautta, elämäniloisuutta” (Stein 2008, 47). ”’Paha’ ylenmääräisyys osoittaa ylijäämää, ylenpalttisuutta, myrkyllisten tai tukahduttavien materiaalien kerääntymistä, tuhlaavaisuutta tai ylivoimaisia tapahtumia ja kokemuksia” (Stein 2008, 47). Näin on nähtävissä hyvän ja pahan ylenmääräisyyden vastakohtaisuudet. Hyvä ylenmääräisyys on vapautta ja elämäniloa, kun taas vastakohtaisesti toisessa päässä paha ylenmääräisyys on jotakin inhottavaa ja syntiä. Näin onkin nähtävissä kuinka liian paljon ylenmääräistä hyvää voi muuttua inhottavaksi ylenmääräisyydeksi (Stein 2008, 47). Tässä olisi nähtävissä ylenmääräisyyden ambivalenttius.

Paha ylenmääräisyys, jota Stein kutsuu myös termillä iljettävyys (abomination), voi olla samanarvoista ylenmääräisyyttä kuin hyvä ylenmääräisyys on. Stein ajattelee, että iljettävyys on jotakin sellaista mikä rikkoo ajoja ja asetettuja normeja. Se on asia, joka pitäisi kieltää, sillä ilman normeja vallitsee rajattomuuden tila. Tämä seikka tekeekin inhottavuudesta myös kiihottavaa. Rajaton ylenmääräisyys voi olla ainakin teoriassa ja fantasiamaailmassa hyvin kiihottavaa ja samaan aikaan tuomittavaa (Stein 2008, 47). Näkisin, että ylenmääräisyydessä piilee ambivalenttiuden synty. Samassa asiassa voi olla sekä hyvää että pahaa. Stein esittää myös kuinka intensiiviset tunteet voivat kääntyä seksuaalisuudeksi. Stein tuo ilmi kuinka tämän seikan on tuonut ilmi jo Freud aikanaan, joka ajatteli, että kaikki affektit ovat oikeastaan aivotoiminnan ylijäämää (Stein 2008, 48). Intensiivisiä tunteita voivat olla esimerkiksi kauhu, inho, viha ja häpeä, jotka

tietyn pisteen jälkeen voivat kääntyä seksuaalisesti kiihottaviksi.

Stein esittää kuinka me kaikki ”normaalit” ihmiset olemme epänormaaleja tai poikkeavia seksuaalisuudessamme (Stein 2008, 46). Hän tuo esille kuinka Freud kirjoitti *Kolmessa seksuaaliteoreettisessa tutkielmassaan* (1905), että seksuaalisuudessa vallitsee normatiivinen epänormaalius. Stein on tietoinen, että Freud ei kenties tarkoittanut tätä ajatusta yleisellä tasolla, mutta Stein itse johtaa tämän ajatuksen koskevan kaikkia ihmisiä. Juuri yleisellä tasolla häiritsevät, ylettömät ja keskeyttävät tekijät sisäistetään osaksi seksuaalisuutta ja tämä vastakkaisuus luo voimallista kokemusta ihmisen elämään. Seksuaalisuuden selittäminen pelkällä aistillisuudella on riittämätöntä (Stein 2008, 46). Seksuaalinen kiihottuneisuus ja halu ovat tahatonta ja kehollista. Ne lähtevät kehosta, jossa on mieli ja vallitsee subjektiivinen kokemus. Halu ja kiihottuminen ovat myös aina suhteessa toiseen joko fantasian tai konkreettisuuden tasolla.

Kuten aiemmin on tullut jo esille, Steinin ajatuksissa toiseus on aina läsnä seksuaalisuudessa ja seksuaalisuus kehittyy toiseuden kautta. Stein kirjoittaa, kuinka seksuaalisuudessa on aina kysymys halusta kohti kadotettua objektia, oli tuo objekti sitten mikä vaan. ”Inhimillinen seksuaalisuus on kadotetun objektin etsimistä ja haluamista, ja tämä kadotettu objekti ei ole välttämättä tietty, tosi objekti, eikä suhteessa viettiin” (Stein 1998b, 263). Laplanche ja Freud sijoittavat kadotetun objektin paikalle ravitsevuuden objektin, joka on Laplanchelle maito ja Freudille rinta. Steinin mukaan tämä kadotetun objektin löytäminen ja äidin enigmaattisen tai ylenmääräisen viestin ratkaiseminen yhdessä ruumiin alueiden tuntemusten kanssa selittävät seksuaalisuuden erityistä luonnetta. Steinin keskeinen väittäjä on, että ensimmäinen arvoituksellinen ja yletön viesti muokkaa seksuaalista objektisuhdetta ja myöhemmin seksuaalisuus saa ilmiänsä sitten objektisuhteen kautta. Seksuaaliset objektisuhteet ovat aina transferentiaalisia eli tunteensiirtosuhteita ja tähän on syynä monia eri tekijöitä (Stein 1998a, 600). Toiseuden käsite tuo mukanaan tämän tunteen siirron. Seksuaalisuus syntyy itsesäilytystarpeiden tyydyttymisen ohessa, vauvan kiihottuneen kehon tullessa kohti arvoituksellista toista, äidin siirtäessä arvoituksellista viestiä lapselleen ja äidin oman mielen maailman sisältäessä omat mielikuvansa miehestään. Nämä kaikki eri tekijät rupeavat värittämään vauvan mielen maailmaa ja sisäisiä objekteja niin, että seksuaaliset objektisuhteet ovat ensisijaisesti tunteensiirtosuhteita, koska ovat sitä kautta myös syntyneet.

Näin on nähtävissä kuinka intersubjektiivisuus on olennaisesti mukana seksuaalisuuden synnyssä, vaikka vain fantasian muodossa eikä konkreettisuuden tasolla. Voimme ajatella, että Steinin näkemys eroaa siis puhtaasti klassisesta viettiteoreettisesta näkemyksestä, kun Stein ajattelee että

interpsykykinen puoli on keskeinen tekijä seksuaalisuuden kehittämisessä ihmisellä. Myös fantisoitu toinen on interpsykykinen tekijä, sillä se kehittyy toisen lähettämistä tiedostamattomista viesteistä ja fantasioista. Seksuaaliset suhteet ovat ensisijaisesti myös tunteensiirtosuhteita, millä ymmärtäisin Steinin tarkoittavan, että seksuaaliset suhteet ovat syntyneet aivan alusta pitäen tunteensiirron kautta. Tässä tunteensiirrosta ei ole kyse mistään tosiasiallisesti seksuaalisuuden jakamisesta, mitä nimenomaan ei saa tapahtua, vaan tiedostamattomasta, ylettömästä ja arvoituksellisesta ominaisuudesta.

Kuten aiemmin tuli jo ilmi, varhainen vuorovaikutus on aina asymmetristä, sillä seksuaalisuudessa aikuisen ja lapsen välillä ei saa olla jakamista tai vastavuoroisuutta (Stein 1998a, 600). Aikuisen seksuaalisuhteissa vastavuoroisuus on mukana mutta ei kuitenkaan koko aikaa vaan vain hetkittäin (Stein 1998, 600) Aikuisen rakkaussuhteissa on mukana sekä asymmetrisyys että symmetrisyys.

Seksuaalisuudessa ja seksuaalisessa vastavuoroisuudessa on mukana aina se puoli asetelmasta, jossa toista ei löydy, toinen on kadotettu ja piilossa. Ihmisellä on kuitenkin aina halu löytää ja paljastaa tuo toinen. Ihmisellä on halu tavoittaa toisen mysteeri ja toisaalta ihmisellä itsellään on halu tulla löydetyksi, paljastetuksi, hukuttautua hetkeksi toiseen ja saavuttaa syvä vastavuoroisuus sen kautta. Seksuaalisessa vastavuoroisuudessa on aina kuitenkin mukana tekijöitä, jotka tekevät siitä tavallisesta poikkeavaa. Ihmisellä on seksuaalisessa vuorovaikutuksessa halu kadottaa ja hukuttaa itsensä hetkittäin toiseen sekä paljastaa ja omistaa toinen ihminen (Stein 1998a, 601). Nämä tuovat mukanaan piirteitä, jotka tekevät seksuaalisesti vastavuoroisuudesta ja vuorovaikutuksesta hyvin erilaista kuin jokapäiväinen sosiaalinen vastavuoroinen tunnistaminen. Syvässä seksuaalisessa vuorovaikutuksessa voidaan saavuttaa ja löytää jotakin ihmisen hyvin varhaista ja arvoituksellista sisältöä, jota elämän varhaisissa hetkissä koettiin. Stein tuo ilmi kuinka voidaan ajatella tämän ihmisen tarpeen sulautua hetkittäin toiseen olevan peräisin varhaisesta äiti-lapsi-suhteesta. Tuo kaipuu ei ole vai rakkauden ja tyydytyksen kaipuuta vaan eroottisuuden kaipuuta (Stein 1998a, 601). Tuo kaipuu ei voi tyydyttyä vain psykologisilla, älyllisillä tai aistillisilla toimilla. "Minun seksuaalisuuteni on 'suurempaa kuin minä itse'" (Stein 1998b, 265). Näin Stein kuvaa kuinka aina jää jäljelle halu löytää jotain uutta. Ihminen jää aina jollakin tavalla tyydyttymättä. Jäljelle jää kaipuu, koska jotakin jää aina täyden tyydyttymisen ulkopuolelle.

Seksuaalisuus syntyy siis intersubjektiviisuuden kautta. Seksuaaliset suhteet ovat transferentiaalisia. Niissä tavoitellaan aina kadotettua objektia, ja niissä on mukana asymmetrinen puoli, joka näkyy osittain myös aikuisissa seksuaalisuhteissa. Pyrkimyksenä on saavuttaa edes hetkittäin tuo täyteen tila, jossa saavutetaan sulautuminen ja jossa rakenteet ylittävä kiihottuneisuus saa

ulospääsyn orgastisessa vapautumisessa. Steinin mukaan seksuaalisuus on intersubjektiiivisessa vuorovaikutuksessa syntynyt kapasiteetti selviytyä vanhemman ylenmääräisestä viestistä.

3.2 Miten seksuaalisuus organisoituu mieleen ja miten tapahtuu kohteen valinta

Vaiheittainen seksuaalisuuden organisoituminen ja kohteen valinta

Freud hahmottaa seksuaalisen kehityksen vaiheittaisena alkaen suun varautumisesta, kuten edellä tuli ilmi (Freud, 1971, 109). Kussakin kehitysvaiheessa jokin erogeinen alue nousee keskeiseksi. Näitä alueita ovat suun lisäksi peräaukko sekä genitaalialueet. Tyydytykseen tähtäävä toiminto vaihtelee sen mukaan, mikä erogeeni alue on kyseessä. Kussakin vaiheessa siirtymät toiseen vaiheeseen eivät ole silmiin pistävästi ulkopuolelta erotettavissa, vaan siirtymä tapahtuu hiljalleen, ellei sitten muodostu ongelmia (Freud, 1971, 109). Jos oraalinen, anaalinen ja fallinen kehitysvaihe ovat riittävän hyvin käyty lävitse, yhdentyvät osaviettien tavoitteet genitaalivaiheeseen eli suvun jatkamiseen, joka Freudin mukaan on normaalisti perimmäinen seksuaalitavoite.

Seksuaalisuuden organisoituminen lähtee tilanteesta, jossa vauva tyydyttyy äitinsä rinnoilla niin sukuvietin kuin itsesäilytysvietin osalta. (Freud, 1971, 96). Tämä tarkoittaa sitä, että oraalisessa vaiheessa sukupuoli tavoite ei ole eriytynyt vielä nielemisestä, eikä niiden välille ole kehittynyt myöhemmin syntyvää vastakkaisuuden asetelmaa. Tällä Freud tarkoittaa siis sitä, että suu on suurinta mieluisuutta tuottava elin tässä ihmisen ensimmäisessä vaiheessa. Suun kautta tyydyttyvät niin ravinnon saanti kuin sukupuoliset viettitoiminnotkin.

Oraalisen vaiheen jälkeen tapahtuu siirtymä sadistis-anaaliseen vaiheeseen (Freud, 1971, 109). Keskeinen toiminta tässä vaiheessa on ulostaminen ja vastaavat elimet ovat kehon lihakset sekä peräsuolen erogeeni limakalvosto. Freudin mukaan tässä vaiheessa kehittyy myöhemmin sukupuolisuudessa vallitseva vastakkaisuus naiseuden ja miehisyyden välillä, joka ilmenee passiivisuutena ja aktiivisuutena. Aktiivisuuden elimenä ovat kehon lihakset, joiden keskeinen tavoite on vallitseminen. Lihakset toimivat vallan käytön, aktiivisuuden ja äärimmilleen vietyä alistamisen eli sadismin eliminä. Passiivisuuden elimenä taas on peräsuolen limakalvosto. Tämä kuvaa sitä puolta, joka on vastaanottava ja äärimmilleen vietyä masokismisuutta kuvaava.

Tämä psykoseksuaalisen kehityksen vaihe on ymmärrettävissä niin, että eniten mielihyvää tuottava keskeinen toiminta on ulostaminen, jonka ympärille sukuvietti ja siis psyyken kehitys organisoituvat. Freudin mukaan tässä vaiheessa on jo nähtävissä jossakin suhteessa sukupuolinen jako naiseuteen ja miehuuteen, sekä se, että yksilöllä on pyrkimys kohti ulkopuolista kohdetta (Freud, 1971, 110). Aktiivisuus on siis ymmärrettävissä valtaa haluavana toimintana ja passiivisuus taas alistavana ja antavana piirteenä. Myöhemmin Freud liittyy passiivisuuden kuvaamaan naiseutta ja aktiivisuuden miehisyttä (Freud, 1971, 129).

”Jotta kuva lapsen sukupuolielämästä täydentyisi, on syytä vielä mainita, että yksilö usein tai säännönmukaisesti jo lapsena valitsee kohteen, joka edellä jo on esitetty murrosiälle luonteenomaiseksi ja joka tarkoittaa, että kaikki sukupuoliset pyrkimykset suuntautuvat yhteen yksittäiseen henkilöön, jossa ne kokevat toteutua” (Freud, 1971, 110). Tällä Freud siis tarkoittaa, että varhainen kohteen valinta tapahtuu ennen murrosikää fallisessa vaiheessa. Ero fallisen ja genitaaliseen vaiheen välillä on se, että sukupuoliset viettiyllykkeet eivät kuitenkaan vielä yhdenny saman tavoitteen eli suvun jatkamisen alle. Freud on kirjoittanut fallisen vaiheen tapahtumista vielä suppeasti kolmessa seksuaaliteoreettisessa esseessään, mutta hänen kirjoituksestaan voidaan ymmärtää, että varhaista kohteen valintaa tapahtuu jo ennen piilovaihetta ja murrosikää. Freud kuvaa, että leikkivaiheessa kohteen valinnan kehittymistä voi seurata esimerkiksi sen perusteella, kenen tietyn toisen osapuolen kanssa lapsi kamppailee mielellään fyysisesti ja sanallisesti (Freud, 1971, 113).

Myöhemmin ilmestyneessä esseessään ”Oidipuskompleksin tuho” (Freud, 1971, alkup. 1920-1924) Freud on kuvannut fallisen vaiheen tapahtumia ja varhaista kohteenvalintaa laajemmin. Falliseen vaiheeseen sijoittuu Freudin nimeämä oidipuskompleksi, joka on Freudin sanojen mukaan ”...varhaislapsuuden keskeinen seksuaalielämys” (Freud, 1971, 193). Tämän päivän kirjallisuudessa näyttää olevan käytäntönä kutsua Oidipuskompleksia termillä oidipaalikonflikti, ja tätä termiä tulen vastaisuudessa itsekin käyttämään. Oidipaalikonfliktilla Freud tarkoittaa tilannetta, jossa lapsi ihastuu ja haluaa omakseen vastakkaista sukupuolta olevan vanhempansa, kuten omaa sukupuolta oleva vanhempi tekee. Lapsen toive on kuitenkin mahdoton, ja oidipaalikonflikti painuu enemmän taka-alalle lapsen huomattaessa, että ei voi saada sellaista vastarakkautta fantisoimaltaan vanhemmalta, jota olisi toivonut. Kun lapsi ei saa näin toivomaansa tyydytystä ja kokiessaan toistuvasti turhautumista, hän luopuu lopulta kohteestaan. Poika pelkää isänsä rankaisua. Hän pelkää isän vievän hänen penikSENSÄ, mitä Freud kutsuu kastroatiouhaksi. Freud pitää kastroatiouhkaa keskeisenä syynä oidipaalikonfliktin asettumiseen. Koska poika ei halua menettää

penistään, hän luopuu fantasioistaan suhteessa äitiin.

Tytöllä Freud näkee tapahtumien kulun eri tavoin. Tyttö kuvittelee joskus omanneensa myös peniksen, joka on häneltä viety, kastroidu pois. Freudin mielestä tytön tehtävä on hyväksyä se, että hänellä ei ole penistä. Oidipaalikonflikti etenee tytöllä sitten niin, että hyväksytyään peniksettömyytensä hän toivookin isältään sen korvaukseksi lasta, jonka voisi omalle isälle synnyttää. Tyttö toivoo voivansa korvata oman äitinsä paikan suhteessa isään. Hänen toiveidensa toteutumattomuus ja mahdottomuus viimein kuljettaa tytön luopumaan niistä. Näin Freud kuvaa oidipaalikonfliktin katoamista, minkä jälkeen lapsi vähitellen siirtyy piilovaiheeseen. Freudin mukaan on nähtävissä myös toinen selitysmalli oidipaalikonfliktin katoamiselle. Konflikti voidaan nähdä biologisena ja perimän tuomana tapahtumana, joka on väistämätön, eivätkä ympäristön tekijät ole näin ollen ratkaisevassa asemassa sen toteutumiseksi. Nämä kaksi selitysmallia eivät poissulje toisiaan. (Freud, 1971, 193-194).

Perimmiltään Freudin mielestä oidipaalikonflikti lopulta siis kärjistyy kastroatiouhkaan. Konfliktin voi läpikäydä paremmin tai huonommin. Onnistuneesti tämä tapahtuu kun lapsi ymmärtää omien fantasioidensa mahdottomuuden ja näin konfliktin voidaan nähdä häviävän oikeastaan melkein kokonaan. Tämän lapsen käymän psyykkisen kehityksen ja riittävän ratkaisun jälkeen oidipaalikonflikti voidaan torjua tiedostamattomaan, jonka jälkeen piilovaihe alkaa ja yliminä rupeaa muodostumaan (Freud, 1971, 197). Huonommin Freud näkee konfliktin ratkeavan jos lapsi ei voi luopua toiveistaan, vaan ainoastaan torjuu ne tiedostamattomaan. Tässä oidipaalikonflikti torjutaan tiedostamattomaan ilman, että mitään psyykkistä prosessia käydään lävitse. Jos oidipaalikonfliktin ratkaiseminen on jäänyt vajaaksi, alkaa lapsi oireilla myöhemmin eri tavoin tiedostamattomaan torjuttua ja ratkaisematonta oidipaalikonfliktiaan (Freud, 1971, 194).

Ymmärrän tämän niin, että Freud näkee erilaisten oireiden myöhemmässä elämässä johtuvan siitä, että lapsi ei ole syystä tai toisesta voinut luopua varhaisesta kohteestaan ja siirtyä eteenpäin toiveisiin, jotka hän suuntaa tulevaisuuteen. Tulevaisuudessa lapsi toivoo tiedostamattomasti lopulta kokevansa jotakin vastaavaa mitä hän omilla vanhemmillaan näki tai kuvitteli. Hän pyrkii etsimään oman aikaisemman fantasiansa mukaisia uusia kohteita. Yleinen psykoanalyttinen näkemys nykypäivänä itse oidipaalikonfliktista on, että se ei kuitenkaan koskaan ratkea täysin. Se on kolmioasetelmana ihmissuhteissa aina läsnä muodossa tai toisessa.

Fallista vaihetta seuraa Freudin mukaan ”piilovaihe” eli nykytermein latenssivaihe. Näkemys on kehittynyt syvemmäksi siitä miten Freud sitä kuvasi. Freud kuvaa piilovaihetta niin, että sukuvietin

viettitoiminta saa hellyyden muodon kun sukuvietin seksuaalinen ilmiasu torjutaan. Tämä tapahtuu vastavoimien avulla, jotka kehittyvät piilovaiheen aikana. Vastavoimia ovat häpeä, inho, moraaliset säännöt ja eettiset ja esteettiset normit (Freud, 1971, 93). Freud kuvaa vastavoimien kehittyvän juuri siitä syystä, että lapsi ei vielä tässä vaiheessa kykene lopullisen kehitysvaiheen tavoitteeseen eli sukupuoliyhdyntään, koska ei ole fyysisesti tähän suoritukseen vielä kypsä. Freud myös kirjoittaa, että: ”Todellisuudessa on kysymys elimellisestä kehitystapahtumasta, jota perimä säätelee niin, ettei kasvatus siihen loppujen lopuksi pääse paljoakaan vaikuttamaan” (Freud, 1971, 93). Näin Freud siis korostaa erityisesti ihmisen biologian tuomaa roolia piilovaiheen kehittymisessä vaikka myöntääkin kasvatuksen vaikutuksen tietyin osin. Voidaan siis ymmärtää Freudin tarkoittavan, että vastavoimien ja torjunnan avulla lapsen on mahdollista tukahduttaa sukuviettien viettiyllykkeet, jotka eivät ole vielä sopivia. Tällöin sukuvietti saa hellyyden muodon ja näin hellyyden muotona suunnataan kohti objektia. Sukuvietti voidaan piilovaiheen aikana suunnata jalostuksen kautta myös muihin toimintoihin.

Freud hahmottaa tätä sukuvietin muuttamista toiseen muotoon sublimaation käsitteellä. Sublimoinnin kautta voidaan ymmärtää sitä kuinka seksuaalisuus organisoituu ja muodostaa rakenteen yksilön mieleen. Freud itse kysyy, että: ”Miten toteutuvat nämä rakenteet, jotka aikanaan ratkaisevasti määräävät yksilön kehityksen kulttuuri- ja normaalitason?” (Freud, 1971, 93). Miten seksuaalisuus siis organisoituu ja muodostaa yksilölle rakenteen? Freudin vastaus omaan kysymykseensä on seksuaalienergian jalostaminen eli sublimointi joko kokonaan tai osin toisiin kuin sukupuolisiin tavoitteisiin. Sublimointi tarkoittaa siis sukuvietin energian muokkaamista korkeampiin tavoitteisiin. Näin siis kaikki ihmisen kulttuurisaavutukset ovat sukuvietin jalostuksen tulosta (Freud, 1971, 93). Tämä tarkoittaa sitä, että sukupuolisten viettivoimien jalostus aikaansaa korkeampia ja kehittyneempiä älyllisiä suorituksia. Kuten jo aiemmin tuli ilmi, yksilötasolla sublimointi alkaa ns. piilovaiheessa (Freud, 1971, 93), jolloin näennäinen sukuvietin suora toteuttaminen jää pois ja vastavoimat luovat torjunnan sukuvietille. Vastavoimat auttavat näin siis sukuvietin sublimoinnissa.

Sukuvietin saadessa erilaisia muotoja torjunnan kautta tämä antaa tilaa piilovaiheen aikana tapahtuvalle muulle korkeammalle älylliselle kehitykselle, jota sen aikana tapahtuu. Rakenne on jo sen verran muotoutunut, että tämä torjunta on mahdollista ja sukuvietin jalostaminen myös onnistuu. Kehittymisen kannalta tämä kyky on tärkeä ihmiselle.

Genitaalivaihe on osaviettien viimeinen kehitysvaihe. ”Sukupuolielinten ylivalta ja toiminta suvunjatkamisen hyväksi on siis seksuaalisten järjestymien viimeinen vaihe” (Freud, 1971, 110).

”Toisin sanoen sukuvietti nyt alistuu suvunjatkamisen palvelukseen; se muuntuu niin sanoakseni altruistiseksi” (Freud, 1971, 117). Freudin mukaan myös vasta tässä vaiheessa miehen ja naisen seksuaalinen kehitys selvästi eriytyvät toisistaan. Freud tuo esille sen, että lopulta lapsen ja genitaalivaiheessa olevan aikuisen seksuaalisuudessa ei kuitenkaan ole niin suurta eroa kuin on ollut tapana ajatella. Genitaalivaiheen erottaa aiemmista vaiheista se, että vasta nyt yksilö on biologisesti valmis päätavoitteesen eli suvunjatkamiseen. Freud kirjoittaa, että tytöille seksuaalinen kehitys murrosiässä tarkoittaa sukuvietin suurempaa torjumista, kun taas pojilla sukuvietti vahvistuu entisestään (Freud, 1971, 128). Freud tarkoittaa, että sukuvietti on nähtävissä miehisenä ominaisuutena, mistä johtuen murrosiässä tytöille muodostuu sukupuolisia estoja, jotta heidän naiseutensa vahvistuisi. Tämä ajattelutapa poikkeaa suuresti nykypäivän ajattelutavasta suhteessa naisen ja miehen seksuaalisuuden kehittymiseen ja eriytymiseen murrosiässä.

Ymmärrän kohteenvalinnan kulkevan Freudin esittämänä seuraavaa kehitystietä. Aivan aluksi sukuvietillä on ulkopuolinen kohde, joka on äidin rinta (Freud, 1971, 130). Kun vauva on omaksunut mielihyvän kokemisen suun kautta suhteessa rintaan, alkaa autoeroottisuuden vaihe. Tämän jälkeen Freud kuvaa kohteen valinnan tapahtuvan kahdessa vaiheessa, varhaisessa ja myöhäisessä. Varhainen vaihe ajoittuu fallisen vaiheen tienoille kolmesta kuuteen ikävuoteen, jonka päättää piilovaihe, jota latenssivaiheeksi nykyään kutsutaan. Varhaisessa vaiheessa tapahtuu jo siis varhaista kohteen valintaa. Myöhäisempi toinen vaihe ajoittuu murrosikään, jolloin torjuttu sukuvietti voi saada aistillisempia sävyjä hellyyden tilalle. Näin on päästy lopulta genitaalivaiheeseen, jossa kaikki eri osavietit yhdentyvät saman tavoitteen alle. Freudin mukaan aluksi kohteen laadulla ei ole väliä, sukuvietti ei ole siis toteutuakseen sidottu tiettyyn kohteeseen (Freud, 1971, 70).

Freudin mukaan genitaalivaiheessa tapahtuu lopullinen ja kypsä kohteenvalinta (Freud, 1971, 111). Jotta kohde olisi sopiva lopullisen tavoitteen eli suvun jatkamisen vuoksi, on kohteen oltava luonnollisesti vastakkaisen sukupuolen ja eri sukupolven edustaja. Kohteen valinnassa voi syntyä ongelmia suhteessa siihen, että lapsi jää kiinni vanhempiinsa tai, että sukuvietti kääntyy, jolloin kyseessä on sukuvietin kiinnittyminen samaa sukupuolta edustavaan (Freud, 1971, 132–135). Freud kirjoittaa, että vanhemman on osattava näyttää hellyyttään suhteessa lapseen sopivissa mittasuhteissa, jotta sukuvietti ei vielä piilokaudella heräisi seksuaaliseen toimintaan ennen kuin lapsi on tähän biologisesti valmis. Voisin myös ymmärtää tämän niin, että vanhemman ei ole suotuisaa tukahduttaa lasta liialla hellyydellä ja välittämällä, jolloin lapsen on vaikea erottaa omia rajojaan tai kokea omaa kykyään selviytyä itsenäisesti ilman vanhempiaan.

Genitaalivaihe lähtee liikkeelle siitä, että lapsella on lapsenomaisia fantasioita vanhemmistaan rakkauskohteina (Freud, 1971, 132). Piilovaiheessa kehittyneiden torjuntavoimien avulla lapsi hylkää nämä lapsenomaiset kuvitelmat ja pyrkii löytämään kohteikseen muita siihen sopivia. ”Samalla kun yksilö kehittyy hylkäämään ja tuomitsemaan nuo selvästi sukurutsaiset kuvitelmat, hän kypsyy murrosiän merkitsevimpään ja samalla tuskallisimpaan suoritukseen ja irtautuu vanhempien arvovallasta, niin että kulttuurin kehittymisen kannalta perin tärkeä sukupuolien vastakkaisuus pääsee virittymään” (Freud, 1971, 132–133). Tämä tarkoittaa sitä, että nuoren tehtävänä on irrottautua vanhemmistaan eri tavoin. Hänen on löydettävä sukuvietilleen uusi sopiva kohde ja hänen on irtauduttava vanhempiensa hoivasta ja itsenäistytävä. Kohteen valinnan normaalissakin kehityksessä yksilölle jää aina pieni alttius etsiä alkuperäisen kohteensa mukaisia uusia kohteita, mikä näkyy esimerkiksi niin, että poika valitsee usein ensimmäiseksi kohteekseen kypsemmän kokeneen naisen ja tyttö taas isällisen ja arvovaltaisen miehen (Freud, 1971, 134). Kuitenkin tuleva uusi objekti on väistämättä aina jossain määrin oman esikuvansa mukainen. ”Kohteensa yksilö kai aina valitsee jotenkin näiden lapsuuden esikuvien mukaan” (Freud, 1971, 134).

Vanhemmista irtautumisessa voi siis tulla ongelmia ja nuori voi jäädä mielessään kiinni omiin vanhempiinsa, eikä pystyy siirtämään omaa hellyyden muodossa olevaa sukuvietin varausta uusiin kohteisiin. Silloin yksilön sukuvietti on aina muodoltaan lapsenomainen. (Freud, 1971, 133).

Freudin kolmen seksuaaliteoreettisen tutkielman pohjalta on siis ymmärrettävissä, että sukuvietti saa tässä osaviettien kautta tapahtuvassa kehitysprosessissa lopulta viimeisen aikuisen muodon ja sukuvietti pääsee palvelemaan sen lopullista tavoitetta, eli suvun jatkamista. Ymmärtäisin, että mielihyvän saaminen osaviettien omista toiminnoista erityisesti niille omistetuissa kehitysvaiheissa ohjaa kaikki kulkua kohti viimeistä tavoitetta. Ajattelen Freudin tarkoittavan, että mielen voisi nähdä organisoituvan osaviettien kehitysvaiheiden lävitse ja sopivan kohteen valinnan kautta kohti lopullista viimeistä tavoitetta eli suvun jatkamista.

Freud kuvaa sitä miten mieli ottaa objekteja ja saavuttaa päämääriään seuraavan tapahtumaketjun kautta, joka on sukuvietti, kohde ja toiminta. Kohde eli objekti on se, johon vietti etsiyty löytäkseen mielihyvää ja tyydyttyäkseen. Toiminnassa sukuvietti toteutuu kohteen kautta. Freud kutsuu kohdetta sukupuoliseksi kohteeksi tai seksuaaliobjektiksi, kun taas sukupuoliseksi tavoitteeksi tai seksuaalitavoitteeksi hän kutsuu sitä toimintoa, jossa vietti toteutuu (Freud, 1971, 61). Tässä voimme nähdä siis yleisen periaatteen, jonka kautta sukuvietti toimii, ottaa objekteja ja saavuttaa päämääränsä, sen hetkellisen tyydytyksen.

Itsesuojeluvietti ja vuorovaikutus seksuaalisuuden organisoitumisen avaimina

Mistä tilanteesta seksuaalisuuden organisoituminen lähtee Laplanchen mukaan liikkeelle? Kun Freud ajattelee, että seksuaalisuuden kehitys lähtee siitä, että vauva tyydyttyy äitinsä rinnoilla sukuvietin ja itsesäilytysvietin osalta, niin Laplanche taas ajattelee, että sukuviettiä eli seksuaalisuutta ei ole vielä olemassa vauvan ensimmäisissä imetystilanteissa (Freud 1971, 96; Laplanche 1989, 130).

Laplanche näkee, että vauvan kyky adaptionia ympäristöön on sama asia kuin itsesuojeluvaisto, joka vauvalla on aluksi ilman muita viettejä (Laplanche, 1989, 96). Vauvalla on syntymästään ainoastaan itsesuojeluvaisto. Vauvan keino olla vuorovaikutuksessa kulkee juuri tämän adaptaation eli itsesuojeluvaiston kautta. Vauvalla on pyrkimys adaptionia ympäristöönsä ja hän pyrkii yhteyteen näiden itsesäilytykseen liittyvien viestien avulla kohti aikuista (Laplanche, 1987, 98). Aikuinen taas on yhteydessä vauvaan viestein, joissa on mukana aina myös seksuaalisuus. Näin ollen vauva kehittyy itsesuojeluvaistosta kohti seksuaaliviettiä. Lapsella ja aikuisella on siis eri väylät tulla yhteyteen toistensa kanssa (Laplanche, 1987, 98). Vauva ja vanhempi viestivät eri tavoin ja vauva adaptionia vanhemman viestintään. Vauva avautuu seksuaalisuudelle, mikä rupeaa kehittymään hänessä. Lapsi viestii siis ensin itsesuojeluvaiston pohjalta, kun taas aikuinen seksuaalivietin pohjalta, ja kommunikaatiossa lapsi kehittyy itsesuojeluvaiston kautta kohti seksuaaliviettiä. Laplanche kirjoittaa: ”Lapsen kieli ei ole riittävää aikuisen kieleen” (Laplanche, 1987, 130). Hän lisää myös, että vielä tärkeämpää on se seikka, että aikuinen itse ei ole tietoinen siitä mistä hänen oma enigmaattinen viestintä tai viestin osa kumpuaa eli mikä on sen lähde. Enigmaattinen aines on aikuiselle myös vierasta ja aikuisen ja lapsen viestintä tulee eri väyliä pitkin.

Miten Laplanche ajattelee kohteen valinnan ja seksuaalisuuden organisoitumisen alkavan? Hän katsoo, että alkutilanteessa vauvalla ei ole sukuviettiä olemassa vaan lapsi on tarvitsevassa tilassa. Lapsen ainut keino selvitä on avun pyytäminen toiselta (Laplanche, 1989, 98, 130). Laplanche kirjoittaa: ”Yksin jätettynä se (vauva) on kykenemätön käynnistämään mekanisme, jolla saavuttaisi uuden tasapainon; jos verensokeri on alhaalla, ainut apukeino on mennä etsimään pala leipää, mutta vastasyntynyt ei ole kykeneväinen menemään etsimään maitoa” (Laplanche, 1989, 98). Vauva tarvitsee siis toista selviytyäkseen ja adaptioniaukseen. (Freud puolestaan näkee, että itsesuojeluvietti ja seksuaalivietti ovat aluksi yhteen kietoutuneita, ja tätä kutsutaan termillä anakliisi (Freud, 1971,

96). Freud ajattelee, että aluksi sukuvietillä on ulkopuolinen kohde, joka on äidin rinta, ennen kun vauva omaksuu tuon rinnan tuoman mielihyvökokemuksen itselleen, jonka jälkeen alkaa autoeroottisuuden kausi (Freud, 1971, 130.) Laplanche taas ajattelee, että todellinen ensimmäinen objekti on maito, joka on itsesuojeluvietin objekti (Laplanche, 1989, 78).

Laplanchen mukaan rinnasta tulee siis vasta myöhemmin objekti, joka tulee maidon paikalle sen menetyksen jälkeen. Rinta ei siis ole niin sanotusti todellinen objekti, vaan rinta on fantasmaattinen, sillä se liittyy alkuperäiseen kadotettuun objektiin eli maitoon, joka täyttää itsesuojeluvietin tarpeen. Vauva hallusinoi rintaan ne piirteet, jotka maidossa olivat. Rinta yhdistyy maidon tuomaan tyydytyskokemukseen vauvan mielessä. Näin rinta on hallusinatorinen tai fantasmaattinen objekti, eikä alkuperäinen todellinen objekti. Rinnasta kuitenkin tulee seksuaalivietin objekti. Laplanchen mukaan seksuaalisuus kehittyy siis itsesuojeluvietin kautta eikä toisin päin, kuten Laplanchen mukaan Freud ajatteli (Laplanche, 1989, 76). ”Lapsi, joka on, kehittyy adaptaatiosta seksuaalisuuteen...” (Laplanche, 1989, 98). Ensin on olemassa itsesuojeluvietti, jonka kautta seksuaalisuus sitten kehittyy. Seksuaalisuus syntyy siis ensimmäisen hallusinatorisen objektin valinnan kautta.

Laplanche huomauttaa, että rinta on myös äidille itselleen ja yleensä aikuiselle aina tiedostamattomasti seksuaalinen, ja imetystilanteissa ja muissa tilanteissa se välittää tiedostamatonta arvoituksellista viestiä vauvalle (Laplanche, 1989, 126). Samoin uutta lasta odottava äiti tai toinen raskaana oleva nainen on aina seksuaalinen ja enigmaattinen merkki lapselle. Se on aina viesti jostain seksuaalisesta, tuntemattomasta ja arvoituksellisesta. Rinta itsessään on jo arvoituksellinen viesti lapselle.

Kuten aikaisemmin on jo tullut esille, aikuinen tuo aina viestiessään myös seksuaalisen osan mukaan vuorovaikutukseen (Laplanche, 1989, 126). Tämä seksuaalinen osa on jotakin mistä vauvalla ei ole ensi alkuun mitään kokemusta; se on arvoitus, johon vauva pikkuhiljaa aikuisen avulla perehtyy ja avautuu. Näin siis myös imetystilanteessa vuorovaikutuksessa äidin kanssa äiti viestii lapselle tiedostamattaan rinnan seksuaalista, arvoituksellista merkitystä, jonka kautta rinnasta tulee ensimmäinen seksuaalinen fantasmaattinen objekti.

Miten Laplanche näkee, että mieli ottaa kohteita ja kanavoi seksuaalisuutta? Kun Freud esittää, että mieli ottaa objekteja ja saavuttaa päämääriään sukuvietin, kohteen ja toiminnan muodostavan tapahtumaketjun avulla (Freud, 1971, 61), niin Laplanche esittää, että hänestä tämä malli vietin rakenteesta, sen elementeistä, täytyy järjestellä uudelleen. Hänen mukaansa vietin lähteen

muodostaa arvoituksellisten seksuaalisten merkkien muodostama jäännös, joka sitten herättää seksuaalivietin ja tiedostamattoman henkiin. Tämä arvoituksellinen jäännös kiinnittyy alkutorjunnan tapahduttua somaattisten merkkien avulla viettelyn jälkeen erogeenisiin alueisiin (Laplanche, 1987, 143). Laplanche ajattelee, että vietin päämäärä on vietin lähteen tuoman somaattisen ärsytyksen vertauskuvallinen vaihto (Laplanche, 1987, 143). ”(Vietin) tarkoituksen käsite on pidettävä siinä merkityksessä, että se viittaa vertauskuvallistamiseen, somaattisten prosessien vaihdon vertauskuvallistamiseen: siksi se on sidottu lähteeseen ja sen somaattiseen ankkuriin” (Laplanche, 1989, 143). Näin ollen vietin tarkoitus on täysin yhteydessä vietin lähteen muodostavaan erogeenisiin alueisiin. Laplanche on sitä mieltä, että vietin vaatimus työhön eli vietin paine on se kohta, jossa hänen ja Freudin näkemykset erkanevat. Kun Freud kirjoittaa, että somaattiset, erogeeniset lähteet saavat ärsytyksellään paineen aikaan (Freud, 1971), niin Laplanche ajattelee, että paine vietille tulee siitä erosta joka on symbolin muodossa olevien ja niiden arvoituksellisten viestien jäänteiden välillä, joita ei kyetä saamaan symbolin muotoon (Laplanche, 1987, 143). Laplanchella paine ei kumpua ensisijaisesti erogeenisistä lähteistä kuten Freudilla, vaan siitä erosta, joka on arvoituksellisten ja symbolin muotoon saatavien viestien välillä. Tämä jäännös sitten vasta siirtyy erogeneihin lähteisiin vietin paineeksi ja ärsytykseksi.

Paine ei ole siis mikään pysyvä tila, vaan suhteellinen energia. Paineen suuruuteen vaikuttaa näin ollen kyky symbolinmuodostukseen ja psyykkisen prosessin laajuus (Laplanche, 1987, 143). Niinpä Laplanche tuokin esille, että jos haluamme edelleen ajatella viettienergian olevan olemassa, on huomioon otettava, että psyykkiset prosessit vaikuttavat viettienergian määrän muutoksiin.

Myöhemmästä kohteen valinnasta ja oidipaalikonfliktista Laplanche tuo esille seuraavia ajatuksia. Hänelle oidipaalikonflikti on sekundaari prosessi viettelytilanteeseen nähden (Laplanche, 1987, 136, 149). Oidipaalikonflikti, kastratiokompleksi ja yliminän muodostus tapahtuvat alkutorjunnan jälkeen toissijaisessa tai sekundaarissa torjunnassa (Laplanche, 1987, 136). Laplanche tuo esille sen näkökulman, että oidipaalikonflikti ja oidipaalitalanne olisivatkin alisteisia yhteisön ja kulttuurin vaikutukselle. Tämä psyyken rakennelma olisikin suhteellinen ja muodostuisi sen mukaan kuinka lapsen varhainen maailma kohtaa aikuisen maailman varhaisimmassa perustilanteessa hoitajan ja lapsen välillä (Laplanche, 1987, 89-90). Tämä olisi myös päinvastainen näkemys Freudille, joka ajattelee oidipaalikonfliktin olevan biologinen ja universaali (Freud, 1971). Laplanche ei siis näe oidipaaliasetelman olevan lähtökohtaisesti biologinen, vaan alkutilanne tuo suhteellisuutta tähän asetelmaan ja alistaa sen muutoksen ja satunnaisuuden piiriin. Laplanche tuo esille antropologisen

näkökulman asiaan, jossa asiaa lähestytään tilannetta ja kulttuuria itse luovana. Tämä tuo suhteellisuutta oidipaalikonfliktin rakenteisiin (Laplanche, 1987, 85-90). Jos ajatellaan, että oidipaalikonfliktin rakenteet eivät ole biologisia vaan suhteellisia, niin huomion arvoista on pohtia, mitä ihmisen kehitykselle tekee se, että yhä useammat lapset kasvatetaan ilman rintaa ja alun imetystilannetta (Laplanche, 1987, 90). Mitä se tekee ihmisen kehitykselle ja kyseenalaistaako se olemassa olevia teorioita rinnan tärkeydestä ja varhaisesta äiti-lapsi-tilanteesta?

Laplanche ajattelee, että aikuinen tuo lapselle arvoituksellisiin viesteihin myös kulttuurin kollektiivisia tapoja pukea arvoitukselliset viestit symboliseen muotoon. Kulttuuri tarjoaa arvoituksellisille viesteille tapoja ja hahmotelmia, joiden avulla arvoituksellisten viestien jäännös voi saada symbolisen ja ymmärrettävämmän muodon erilaisten myyttien ja tarinoiden hahmossa. Tällaiseksi Laplanche ajattelee oidipaalikonfliktin, yhdeksi kulttuurin ja tietyn aikakauden yhteiskunnan tavaksi selittää seksuaalisten arvoituksellisten viestien luonnetta. Se on pyrkimys selittää, miten lapsi tulee osaksi aikuisten maailmaa. Laplanchen mielestä kysymys on siis siitä, miten lapsi pääsee aikuisen maailmaan, mikä silloittaa aikuisen ja lapsen välisen seksuaalisuuden. Tämä kysymys pysyy samana riippumatta ajankohdasta, mutta vastaus tähän määrätty historiallisesti, ja on siis altis muutokselle. Laplanchen näkemyksen mukaan Oidipaalikonflikti oli siis yhden aikakauden vastaus tähän kysymykseen (Philippe van Haute & Tomas Geyskens 2005; lainattu Laplanchen 1980 mukaan).

Miten Laplanche sitten selittää tämän viettienergian sitomisprosessin eli sublimaation tapahtuvan? Laplanche esittää, että sublimaatio tapahtuu tai alkaa tapahtua samalla hetkellä kun tapahtuu ensimmäinen seksuaalinen kiihottuminen, eli samalla hetkellä kun seksuaalivietti rupeaa kehittymään (Laplanche, 1984, 23). Hänestä sublimaatio itsessään ei vähennä seksuaalisuutta, tai seksuaalienergiaa, vaan että seksuaalisuus ja sublimaatio voivat myös sopia hyvin yhteen ja tukea toisiaan. Laplanche esittää uutta mallia sublimaatiolle ja seksuaalisuuden synnylle. Hän ajattelee, että sublimaatio on mukana heti siitä asti kun seksuaalisuus on syntynyt ja on siis jotenkin yhteydessä viettelyyn, joka määrittää tätä uudelleen muokattua teoriaa seksuaalisuudesta (Laplanche, 1984, 25). Laplanche kysyy voidaanko sublimaatiota pitää seksuaalivietin todellisen tavoitteen, sukupuoliyhdyntään korvikkeena? Hän kuitenkin esittää, että sublimaatio ei ole sama asia kuin torjunta (Laplanche, 1984, 23,25). Hän tuo myös esille sen, että liikaa sitominen merkitsee lopulta kuolemaa, sillä liika sitominen pysäyttää psyykkisen energian liikkeen. Tässä tapauksessa kuolema tulee egosta päin. (Laplanche, 1987, 148). Liikkeen loppuminen vastaa elämän pysähtymistä koska ei ole enää energiaa, jota pitäisi sitoa ja pitäisi liikettä yllä.

Ymmärrämme siis, että Laplanchen mukaan seksuaalisuuden organisoituminen mieleen ja kohteen valinta tapahtuvat niin, että vietinlähteen muodostaa alkutorjunnan jälkeen tullut arvoituksellisten viestien jäännös, joka kiinnittyy sitten erogeeniin alueisiin, vietin tarkoitus on taas näiden somaattisten lähteiden siirtäminen vertauskuvalliseen muotoon. Vietin paine taas muodostuu siitä, mikä on ero näiden symbolisten ja symboloimattomien viestien välillä.

Seksuaalisuus adaptaationa ylenmääräiseen viestiin

Se, miten seksuaalisuus Ruth Steinin mukaan organisoituu mieleen, tulee hyvin lähelle sitä, miten hän kuvaa koko seksuaalisuuden olemusta yleensä. Seksuaalisuuden organisoitumista on Steinin teoriassa hyvä lähteä selittämään ylenmääräisyyden käsitteen kautta. Ylenmääräisyys tarkoittaa rajojen ylittämistä ja liiallista ärsyketulvaa. Seksuaalisuuden organisoituminen mieleen lähtee tästä ylenmääräisestä asetelmasta. Ensisijaisesti äiti on ylenmääräinen suhteessa vauvaansa ja toisaalta vauva on myös ylenmääräinen suhteessa äitiinsä (Stein, 2008, 43). ”Ehdotan, että monet ylenmääräisyyden tyypit... ovat välttämättömiä seksuaalisuuden pakottavan voiman ymmärtämiseen” (Stein, 2008, 43). Seksuaalisuuden olemusta ei voida siis ymmärtää ilman, että ymmärretään mitä tiedostamaton ylenmääräinen viesti pitää sisällään. Asetelmaltaan suhde äidin ja vauvan välillä seksuaalisuuden organisoituessa on asymmetrinen. Tämän kautta seksuaalisuus jää peilautumatta aikuiselta lapselle mikä on avainasemassa seksuaalisuuden organisoitumisessa mieleen (Stein, 1998a, 600).

Vauvan ja äidin välillä on heti ensi hetkestä lähtien vuorovaikutus, intersubjektiivinen elementti, jossa aikuisen puolelta leviää yletön ja enigmaattinen viestisisältö lapselle (Stein, 1998a, 600). Lapsen on kyettävä selviämään tästä ylenmääräisestä viestisisällöstä joka aiheuttaa rakenteet ylittävän kiihtymyksen tilan vauvalle. Vauvan on kehitettävä haurasta rakennettaan selvittääkseen tästä kiihtymyksen tilasta vasta kehityksessä olevien itsesäätelykykyjensä avulla, jotka eivät kuitenkaan riitä tämän kiihtymyksen tilan kestämiseen. Tätä kiihottumisen tilaa eli libidinaalista jännitettä kestävä on vauvan kehitettävä omaa kapasiteettiaan ja näin seksuaalisuus lähtee organisoitumaan. Seksuaalisuuden organisoituminen mieleen lähtee siis vuorovaikutuksesta äidin kanssa. Tärkeää seksuaalisen organisoitumisen tapahtumisessa on ylenmääräisen viestin olemassaolo. ”Ylenmääräisyyden ilmiö, rajojen ylittäminen, epätavallisen kiihotuksen ylitsevuotavuus, joka saa ihmisen tuntemaan että sitä ei voi ottaa haltuun, on avainasemassa

psykoanalyttiselle teoretisoinnille seksuaalisuudesta (Stein, 2008, 43). Ylenmääräinen viesti on vauvan omaa kannattelukykyä ylittävä ärsykestimulaatio. Äidin viesti vauvalle on kaikin tavoin ylenmääräinen (Stein, 2008, 57). Ovathan äidin ja vauvan kehitystasot hyvin erilaiset. Toisaalta Stein kirjoittaa myös, että vauvan viesti äidille on myös ylenmääräistä. Tärkeää seksuaalisen organisoitumisen kannalta on siis se, että vauvan ja äidin välinen suhde on asymmetrinen eli hyvin paljon yksisuuntainen tässä ylenmääräisessä mielessä. Stein tuo esille kuinka vauvaobservoinnissakaan tutkijat eivät enää oleta, että vauvan ja äidin välinen suhde olisi symmetrinen, koska heillä on eri kehitykselliset tasot (Stein, 1998a). Muu kuin seksuaalisella osa-alueella tapahtuva vuorovaikutus on kuitenkin eri tavalla symmetristä kuin seksuaalisella osa-alueella tapahtuva vuorovaikutus, joka on asymmetristä.

Seksuaalisella vuorovaikutuksen osa-alueella seksuaalisuuden normaalin organisoitumisen kannalta ei saa siis tapahtua peilausta äidin suunnalta lapselle. Näin lapsi jää yksin rakenteen ylittävän kiihottumisen kanssa, jonka kautta seksuaalisuus syntyy ja lähtee organisoitumaan kapasiteetiksi. Jo aikaisemmin on tullut esille, että jos peilausta ja kannattelua seksuaalisen kiihottumisen kanssa vanhemmalta lapselle tapahtuisi, olisi asetelma incestinen ja rajoja rikkova. Peilauksen kautta vanhempi jakaa tunnetilaa lapsen kanssa, ja jos seksuaalisen kiihottumisen kanssa tapahtuisi peilausta, jakaisi vanhempi silloin lapsen seksuaalisen tunnetilan, jolloin seurauksena olisi incestisesti väritynyt tilanne. Stein tuokin esille kuinka vanhemman tehtävä on jättää lapsensa seksuaalisuuden kanssa yksin, jotta lapsi osaisi kuvitella seksuaalisen kiihottavan toisen, joka ei ole oma vanhempi, ja kykenisi erottamaan itsensä vanhemmistaan seksuaalisesti. (Stein, 2008, 56). Tällä tavalla tilanne on joka tapauksessa seksuaalisen organisoitumisen kannalta asymmetrinen, jotta ylettömyys kasvattaisi lapselle seksuaalisuuden kapasiteetiksi selvitä omista rakenteen ylittävistä kiihotustiloista.

Samaa asetelmaa seksuaalisuuden organisoitumisesta Stein pyrkii havainnollistamaan myös Laplanchen teorian pohjalta eteenpäin kehittämässään ajatuksessa. Seksuaalisuus on kuin jatkuvasti jännittyneessä tilassa oleva kaari lapsen kehon fysiologisen jännitteen ja äidin ja äidin ylettömän viestin välillä (Stein, 1998b, 261). Stein kirjoittaa sitten: ”... Ehdotan, että näemme Freudin ja Laplanchen teorian seksuaalisuudesta ikään kuin sillaksi ’jännittyneenä kaarena’, taipuen yhdeltä puolelta kehon kiihottumista, stimulaatiota ja ’häiriötä’, jotka tuottavat miellyttävän pinnan” (Stein, 1998b, 261). Ja edelleen: ”Yhdellä puolella hypoteettista kaarta pitäisi asettaa paikalta siirretty/korvattu fantasmaattinen objekti jota subjekti pyrkii etsimään, objekti, joka ei ole koskaan oma itsensä, kuten olemme nähneet” (Stein, 1998b, 261). Kaaren toisella puolella ovat siis lapsen

keholliset ja fysiologiset tarpeet, toisella puolella taas äiti ja äidiltä tuleva ylettömän viesti eli fantasmaattinen objekti. Stein kirjoittaa: “ Vauvan itsesäilytykseen liittyvät skeemat ja minärakenteet horjuvat ylimääräisen ärsytyksen paineessa, on se sitten palkitsevaa tai epämiellyttävää. Tämän järkkymisen ja sitä seuraavan tasapainon välille muodostuu aukko, jossa vielä integroitumattomien aistimusten sisään tuleva virta läikkyy yli libidinaaliseksi jännitykseksi” (Stein, 1998b, 263). Tämä ylenmääräinen viesti pistää lapsen itsesäilytyksen rakenteet yhä uudestaan pois tasapainotilasta, ja lapsen ja äidin välille jää kivullinen kuilu. Lapsen tehtävä on kehittää seksuaalisuus kapasiteetiksi selvitä tästä kivullisesta kuilusta, ylenmääräisen viestin synnyttämästä liian suuresta jännitteestä, joka katektoituu lapsen kehon osiin jännitykseksi. Kivullisen kuilun silloittajana ja jatkuvasti jännittyneenä kaarena (Stein: ”the tension arc”) on siis seksuaalisuus. Steinin mielestä tämä kuvaus pystyy havainnollistamaan jotakin hyvin olennaista seksuaalisuudesta ja sen fantasiaa etsivästä luonteesta (Stein, 1998b, 261). Tästä voin olla myös hyvin samaa mieltä: jännite näiden kahden tekijän, lapsen fysiologisen jännityksen ja äidin ylettömän viestin, välillä on siltana, joka ylittää muuten kivullisen kuilun.

On ymmärrettävä siis, että aluksi lapsi on varustettu hengissä selviämiseen ja itsesäilytykseen hauraalla rakenteella. Vuorovaikutuksessa äitinsä kanssa vauva saa ylettömän määrän ärsykeitä, jota hänen hauras rakenteensa ei kestä ja hänen on kamppailtava päästäkseen ylettömästä kiihotustilasta tasapainotilaan. Tämä tapahtuu pikkuhiljaa seksuaalisuuden organisoitumisen kautta. Seksuaalisuus rupeaa organisoitumaan lapselle kapasiteetiksi, jonka kautta lapsi selviää jännitystiloista yhä paremmin. Aikuinen ei kannatele vauvaa hänen seksuaalisissa jännitystiloissaan, sillä muuten samanlaista jännitystilaa ei edes syntyisi ja muuten seksuaalisuutta ei normaalilla tavalla kehittyisi. Muuten aikuinen tulisi mukaan jakamaan lapsen seksuaalisuutta ja asetelmasta tulisi inestisesti väritynyt eikä normaaleja seksuaalisuuden rakenteita pääsisi muotoutumaan.

Stein esittää myös kuinka seksuaalisuuden organisoitumisessa kaikki seksuaaliset suhteet ovat transferentaalisia eli tunteensiirtosuhteita. ”Esitän tässä artikkelissa, että ensimmäinen enigma/arvoitus muokkaa seksuaalista objektsuhdetta ja tulee myöhemmin ilmaistuksi sen kautta” (Stein, 1998a, 600). Vuorovaikutuksessa äiti tuo siis aina enigmaattisen viestin, ylenmääräisyyden, viestiessään eri tavoin vauvansa kanssa, ja myöhemmin tuo ylenmääräisyys saa oman ilmiänsä tulevissa aikuisissa rakkaussuhteissa. Äiti tuo tiedostamattomasti mukanaan viesteissään aina omia fantasioitaan, kuten fantasioita lapsen isästä ja muista sisäisistä objekteistaan. Viesti sisältää tunteita, jotka tulevat äidin omasta mielen sisäisestä maailmasta. Vauva pyrkii yhteyteen äidin

kanssa itsensäilytyksen ja kiihtyneen ruumiin pakottamana kohti mystifioitua ja arvoituksellista toista. “Reitti tai siirtymä ravitsevasta eroottiseen ja kiihottuneesta kehosta mystifioivaan toiseen, sekä myös näkemys, että äidin seksuaalisuus käsittää myös miehensä tai kumppaninsa ja että sitä asuttaa myös monet muut erilaiset objektit, kaikki nämä saavat nähdäkseni aikaan sen että seksuaaliset objektisuhteet ovat alkuperäisesti ja olennaisesti transferentiaalisia” (Stein, 1998a, 600). Nähdään kuinka äidin sisäinen maailmaa sisältää monia erilaisia sisäisiä objekteja, torjumisia, muistoja, mielen sisäisiä muutoksia ja vuorovaikutuksessa vauvaan viesti on täynnä tunnetta. Stein esittää, että vauva omaksuu vuorovaikutuksessa äidin kanssa sen transferentiaalisen tunteensiirto suhteen, joka on täynnä ylenmääräisyyttä ja arvoituksellista merkitystä, eikä pelkästään objektia. Seksuaalisuus organisoituu siis mieleen suhteen kautta, joka on aina transferentiaalinen.

Seksuaalisuus organisoituu siis mieleen muodostaen vanhemman ja lapsen välille tarvittuja raja-aitoja ja rakenteita, normeja ja tabuja suojaamaan lasta sekä aikuista seksuaalisuuden ylettömältä ja rajattomalta sisällöltä, liittyä seksuaalisuuteen ja seksuaalisuuden organisoitumiseen ja ylettömyyteen olennaisesti myös häpeä. Stein itse kirjoittaa kuinka häpeä syntyy seksuaalisuuden normaalista ja olennaisesta ylenmääräisyydestä, häpeä syntyy pelosta kiihottua (Stein, 2008, 55). Ylenmääräisyyteen liittykin Steinin käsityksen mukaan oleellisesti rajojen rikkominen ja häpeän käsite, joka tulee ylenmääräisen viestisisällön luonteesta ja rajojen rikkomisesta. Ei ole rikkomista ilman rajoja eikä siis seksuaalisuutta ilman häpeää (Stein, 2008, 55). Tässä mielessä tarkoitettu häpeä on olennainen osa seksuaalisuutta ja tarvittujen rajojen muodostumista.

Stein kirjoittaa kuinka yletön viesti ja seksuaalisuus tuovat mukanaan aikuisen ja lapsen välille aina häpeän tunteen (Stein, 1998b, 257). Tämä johtuu siitä, että seksuaalisuus ei kuulu aikuisen ja lapsen väliseen suhteeseen, eikä äidin ole kuulunut peilata ja jakaa seksuaalisuutta vauvansa kanssa vuorovaikutuksessa. Tämän kautta on muodostunut normit, säännöt ja tabut lapsen ja aikuisen väliseen viestintään suhteessa seksuaalisuuteen. Voidaan ajatella, että nämä normit ja kiellot ja sen mukana tuleva häpeä toimivat suojaavina tekijöinä aikuisen ja lapsen välillä, jotta seksuaalisuus pysyy poissa heidän väliltään ja kehitys kulkee riittävän normaaleissa uomissa. Näin voisi nähdä Steinin esittämältä pohjalta, että häpeä on tietyissä rajoissa normaali ja jopa suotava tunne. Se kuuluu normaaliin seksuaalisuuden organisoitumiseen aikuisen ja lapsen välillä. Se luo myös sääntöjä ja normeja ihmisten väliseen jokapäiväiseen kanssakäyntiin.

Kuitenkin liian suuri määrä häpeää on hyvin sitova ja rajoittava tekijä ihmisen elämässä. Häpeä syntyy seksuaalisuuden normaalista ja olennaisesta ylettömyydestä, pelosta kiihottua. Häpeä on keskeinen este seksuaaliselle mielihyvälle ja tietoinen häpeä seksuaalisuudesta on häpeää

riittämättömyydestä ja oman kehon inhottavuudesta (Stein, 2008, 55). Seksuaalinen häpeä aiheuttaa yleensä miehissä aggressiota, kun taas naisissa se usein aiheuttaa itseinhoa. Jotta rajoittava häpeä kahden aikuisen välisessä suhteessa häviäisi, tarvitsee ihminen sellaisen toisen seksuaaliseksi kumppanikseen, joka haluaa rikkoa myös tätä rajoittavaa häpeää, joka arvostaa yksilön seksuaalista kiihottumista ja haluaa vastata siihen samalla tavalla (Stein, 2008, 56). Rakkaus suojaa häpeältä ja jotta seksiä ilman rakkautta voisi olla, vaatii se häpeän hyväksyntää. Häpeää voidaan siis ajatella rajojen merkitsijänä. Silloin, kun häpeä on kyetty integroimaan osaksi seksuaalisuutta ilman liian rajoittavia kieltoja, tulee seksuaalisuudesta entistä syvempää ja eloisampaa. Jotta ihminen pääsee ylettömästä häpeästä, tarvitsee hän hyvää kehityksellistä kokemusta toisen ihmisen kanssa. (Stein, 2008, 56). Seksuaalinen intiimiys on pelottavaa juuri siksi, että silloin on luvallista ja vaadittavaakin päästää irti perustavanlaatuisista säännöistä, tunteiden säätelystä ja ilmaisusta kulttuurin jokapäiväisten normien mukaan inhimillisessä yhteiskunnassa. Seksuaalisessa kanssakäynnissä sellaisten toiveiden ja ajatusten ilmaisu on sallittu, mitä normaalissa vuorovaikutuksessa ei ole.

Tämän perusteella ymmärtäisin Steinia niin, että häpeä seksuaalisuudessa ja seksuaalisuuden organisoitumisessa mieleen on jossain määrin normaali ja rakennetta luova tekijä erityisesti lapsen ja aikuisen välisessä suhteessa. Liian suuri määrä häpeää on kuitenkin rakennetta tuhoavaa, ihmistä rajoittavaa ja tukahduttavaa ja estää vastavuoroisten symmetristen suhteiden syntymistä. Normaalin seksuaalisuuden organisoitumisen kannalta on siis olennaista, että suhteessa vanhemman puolelta ei tapahdu jakamista seksuaalisuudessa. Suhde on näin ollen asymmetrinen ja tarvittavat rajat ja säännöt syntyvät. Nämä tuottavat häpeää, joka jossain määrin on pidettävä terveenä ja tarvittuna tekijänä.

Mitä Ruth Stein kirjoittaa sitten kohteen valinnasta? Stein kirjoittaa kuinka lapsi identifioituu eri tavoin ensin äitiin ja sitten isään ja myös äidin ja isän väliseen suhteeseen (Stein, 1998a, 601). Stein tuo myös esille Kernbergin (1988) ajatuksen siitä, kuinka olisi kuitenkin hetkittäin tilanteita, jotka ovat puhtaasti dyadisia hetkiä, jolloin isä olisi myös äidin mielestä poissa. Tästä seurauksena sitten äidin paluu takaisin aikuisen naisen asemaan ja suhteeseen isän kanssa tuo lapselle tilanteen, jossa hän kokee olevansa kolmas ja seurauksena on torjunnan tunne ja tietynlainen kiihottuminen. Tämä tuo lapselle mukanaan kehitystä ja halun syntymistä. Lapsi haluaa olla ensin äidin halun kohde.

Stein kirjoittaa tytön kehityksestä kuinka pieni tyttö haluaa olla ensimmäisenä äidin rakkauden kohde. Kuitenkin se, mitä äiti haluaa, on isä. Tyttö identifioituu äidin halun kohteeseen eli isään ja lopulta hän samaistuu uudelleen äitiin niin, että haluaa myös sitä mitä äiti haluaa, isäänsä (Stein,

1998a, 601). Tämä synnyttää sitten tietyn eroottisen latauksen työllä suhteessa isäänsä, mutta tietyn etäisyyden päästä (Stein, 1998a, 601). Tässä kehitysvaiheessa tyttö kokee ambivalentteja tunteita suhteessa äitiinsä, vuoroin rakastaen vuoroin vihaten, ja isän idealisointi kuuluu tässä vaiheessa asetelmaan.

Samaistumista ja identifikaatiota tapahtuu siis vuoron perään äidin ja isän välillä. Ensin tyttö haluaa omistaa äidin ja olla äidin ensisijainen rakkauden kohde. Huomatessaan, että hänen toiveensa eivät voi toteutua, vaan äidillä on myös muita rakkauden kohteita, jolla on jotakin sellaista mitä työllä ei ole, pyrkii tyttö ensin samaistumaan isään ja lopulta taas äitiin, mutta nyt uudella tavalla. Tyttö haluaa olla kuten äiti, hän haluaa myös samaa kuin äiti, isää. Tästä seuraa myös vihan ja mustasukkaisuuden tunteita suhteessa äitiin, kun tytön mielessä he kilpailevat samasta rakkauden kohteesta. Tässä on myös hyvä esimerkki siitä kuinka isä vie tyttöönsä pois liian symbioottisesta ja idealisoidusta suhteesta äidin kanssa. Isä nähdään tässä vaiheessa hyvin idealisoituna ja fantisoituna. Myöhemmässä kehitysvaiheessa tyttö luopuu reaalisesta isästä kohteenaan, sen painuessa fantasioiksi tiedostamattomaan. Näin Stein kuvaa kohteen valintaa ja oidipaalikonfliktin kulkua.

Stein kirjoittaa myös kuinka äidin yletön ja arvoituksellinen viesti on myös yhteydessä vauvan sukupuoleen. Näennäisesti dyadiseen suhteeseen vaikuttaa kaksi eri asiaa, jotka ovat äidin mielessä oleva oma mies, lapsen isä, sekä se tapa, jolla äiti ottaa lapsen feminiinisyyden tai maskuliinisuuden huomioon. Minkälainen on äidin tapa mukautua olemuksellaan ja vuorovaikutuksellaan lapsen sukupuoleen. (Stein, 1998a, 601).

Kohteen valinnassa on mukana myös raja-aitoja rakentava häpeä. Kun aikuinen ei jaa kehon seksuaalista kiihottumista lapsen kanssa, joutuu lapsi kehittämään itsessään kapasiteettia selviytyä siitä itse. Näin lapsi siis kehittää kehollisesta kiihottumisesta seksuaalisuuttaan. Seksuaalisuus ei kuulu näin ollen lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen ja seksuaalisuus synnyttää häpeää, jos se ilmaantuu lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen. Näin häpeän ilmestyminen ilmaisee raja-aitojen, sisäistettyjen normien ja sääntöjen paikan. Äidin ylenmääräinen viesti sisältää myös incestikiellon tabut, normit. Koska seksuaalisuus ei saa sisältyä lapsen ja aikuisen väliseen vuorovaikutukseen, kulttuuri muodostaa tabut, normit, incestikiellot, säännöt suojaamaan lasta ja aikuista. Stein kirjoittaa, että vanhemmat jättävät lapsensa yksin seksuaalisuutensa kanssa jotta lapsi saisi kyvyn kuvitella seksuaalisen ja kiihottavan toisen, joka ei ole vanhempi ja erottaisi itsensä vanhemmistaan seksuaalisesti (Stein, 2008, 46). Näin nähdään kuinka ylenmääräisen viestin jakamattomuus vanhemman kanssa, normien sääntöjen ja suojaavien tabujen muotoutuminen ja

sitten myöhemmin rajojen merkitsijänä toimiva häpeä ohjaavat lapsuudessa ja aikuisuudessa kohteen valinnassa.

Kun Laplanchella viettivoimana oli enigmaattisen viestin vaatimus ja paine päästä symboliseen muotoon, niin Stein kuvaa seksuaalisuuden synnyssä ratkaisevana tekijänä ylenmääräisyyden, joka katektoituu kehon eri osiin ja aukkoihin. Steinin teoriassa seksuaalisuus organisoituu sen kautta, että suhde vanhemman ja lapsen välillä suhteessa seksuaaliseen osa-alueeseen on asymmetrinen ja seksuaalisuus on jakamatonta vauvan ja vanhemman välillä. Intersubjektivisessä vuorovaikutuksessa vauva kehittää seksuaalisuuden kapasiteetiksi selviytyä ylenmääräisestä kiihottumisesta. Näin vauvalle alkaa kehittyä mielen sisäiset rakenteet ja normit, jotka ohjaavat myös myöhemmässä elämässä kohteen valintaa

3.3 Miten sukupuoliset perversiot muodostuvat?

Suvunjatkamisen epäonnistuminen perversio määrittäjänä

Kun Freudin tekstin pohjalta lähdetään vastaamaan kysymykseen, miten sukupuoliset poikkeamat muotoutuvat, on lähdettävä liikkeelle siitä, mikä Freudin mukaan on normaalin rajoissa pidettävää toimintaa. Freud toteaa: ”Normaalisti seksuaalisena tavoitteena on osapuolten sukupuolielinten kosketus yhdynnäksi sanotussa aktissa, joka laukaisee sukupuolisen jännittymätilan ja hetkeksi sammuttaa sukuvietin” (Freud, 1971, 72). Kaikki lähtee Freudilla siitä, että lopullinen tavoite, jota kohti kaikki sukuvietin aikaansaama seksuaalinen toiminta kulkee, on suvunjatkaminen. Myös perversio määrittely pohjautuu tähän. Jos suvunjatkaminen ei pääse seksuaalisessa toiminnassa toteutumaan, on kyseessä sukupuolinen poikkeama eli perversio.

Miten Freud määrittelee suvunjatkamisen epäonnistumisen? Freudin mukaan suvunjatkamisen tavoite ei toteudu jos toiminnassa on poikkeavuutta suhteessa toiminnan kohteeseen tai toiminnan tavoitteeseen (Freud, 1971, 62–79). Perversio tai sukupuolisen poikkeaman syntyyn on siis nähtävissä tämän mukaan kaksi eri väylää; ongelmia on joko toiminnan kohteessa tai toiminnan tavoitteessa.

Kun sukupuolinen poikkeama muodostuu kohteen kautta, niin kohde voi poiketa joko niin, että kohteeksi haetaankin samaa sukupuolta olevaa tai sitten sukupuoliyhteyteen kykenemätöntä, eli lasta tai eläintä (Freud, 1971, 62, 70). Näiden kohteiden kautta suvunjatkamistavoite ei koskaan voi tapahtua, jolloin kyseessä on sukupuolinen poikkeama eli perversio.

Kun kohde on samaa sukupuolta oleva, Freud kutsuu sitä sukuvietin invertoituneisuudeksi eli kääntymäksi. Eroja sukuvietin kääntymän muodossa nähdään myös sen suhteen valitseeko yksilö kohteeseen aina vai vain välillä samaa sukupuolta olevan tai tapahtuuko näin ainoastaan satunnaisesti ulkoisesta ympäristöstä ja olosuhteiden pakosta johtuen (Freud, 1971, 62-63).

Mikä on sukuvietin kääntymän syy? Freud toteaa, että vietin kääntymän ilmiötä ei pystytä vielä täysin selittämään. Se ei selity pelkästään perimällä ja elämän kokemuksilla, mutta kyseessä on sukuvietin kehityshäiriö. Näin on myös nähtävissä, että sukuvietti on itse kohteestaan riippumaton ja sukuvietti syntyy riippumatta kohteensa viehättävyydestä. (Freud, 1971, 66-70.)

Toinen väylä sukupuolisen poikkeaman syntyyn liittyy tavoitteeseen (Freud, 1971, 72). Tavoitteen poikkeavuutta Freud määrittelee tapahtuvaksi kahdella eri tavalla. ”Anatomiseksi perversioksi” Freud kutsuu tilannetta, jossa sellaisia elimet jotka eivät muuten kuulu seksuaaliseen kanssakäymiseen saavat seksuaalista merkitystä (Freud, 1971, 72). Tämä on ymmärrettävissä niin, että jokin elin, esimerkiksi peräaukko tai suu, saavat osakseen sellaisia merkityksiä, jotka kuuluisivat sukuelimille.

Myös muut esineet kuin kehon osat voivat saada osakseen seksuaalisen merkityksen (Freud, 1971, 75). Silloin kohteeseen liitetään sellaisia piirteitä esimerkiksi jostakin merkityksellisestä henkilöstä, jotka tekevät kohteesta seksuaalisesti merkitsevän. Sairaudeksi Freud määrittää tämän korvikekohteen käytön silloin, kun kohde irtautuu täysin alkuperäisestä kohteestaan ja sen merkityksestä vain omaksi kohteekseen, tai kun korvikekohde syrjäyttää täysin normaalikohteensa (Freud, 1971, 75).

Tavoitteen poikkeavuudesta on kysymys myös silloin, kun päätavoitteeseen ei päästä vaan takerrutaan johonkin välitavoitteeseen (Freud, 1971, 76). Tämä on ymmärrettävissä niin, että yksilö jää kiinni niihin osatavoitteisiin joiden tarkoitus olisi johtaa sukupuoliyhdyntään. Silloin ulkoiset tai sisäiset pyrkimykset ovat nousseet estämään sukupuoliyhdyntään pääsemistä (Freud, 1971, 76). Sinänsä välitavoitteet ovat normaalia ja tarvittua toimintaa, jotka valmistavat päätavoitteen toteutumiseen. Ainoastaan yksilön jäädessä kiinni osatavoitteeseen ilman päätavoitteeseen pääsyä, on kyseessä perversio.

Jokaisessa ihmisessä on nähtävissä aktiivisuuden ja passiivisuuden akseli suhteessa kaikkeen toimintaan ja näin on myös suhteessa seksuaalisuuteen (Freud, 1971, 79). Freudin mukaan kaikki aktiivinen seksuaalinen toiminta on luonteeltaan sadistista, kun taas kaikki passiivinen toiminta on luonteeltaan masokistista. Freud määrittelee sadismin perversioksi silloin, kun tyydyttyminen edellyttää alistamista ja tuskan aiheuttamista toiselle (Freud, 1971, 78), kun taas masokismi on perversio silloin, kun yksilö voi tyydyttyä ainoastaan saadessaan toiselta osapuolelta kehollista tai psyykkistä tuskaa (Freud, 1971, 78). On myös nähtävissä että masokismi ja sadismi ilmenevät aina samassa yksilössä vaikka toinen suunta olisikin näennäisesti piilevä. Tämä on ymmärrettävissä niin, että se joka saa tyydytystä tuskan aiheuttamisesta toiselle voi myös tyydyttyä tuskan saamisesta ja päinvastoin (Freud, 1971, 79). Kaikissa ihmisissä on olemassa sadistisia ja masokistisia piirteitä suhteessa seksuaaliseen toimintaan. Perversioiksi ne muuttuvat vain silloin, kun masokistisesta tai sadistisesta toiminnasta voi itse saada tyydytystä vain saadessaan tai tuottaessaan toiselle kipua.

Freud määrittelee myös neuroosin perversioksi, koska näkee, että neuroosi on perversion kääntymä (Freud, 1971, 84). Sukuvietti on samalla tavalla neuroottisten oireiden käyttövoima ja oireet muodostuvat siitä, että neuroottinen henkilö tukahduttaa sukuvietin perverssit muodot. Nyt sukuvietti tulee ilmi erilaisessa muodossa aiheuttaen neuroottisia oireita. Näin voidaan ymmärtää myös se, kuinka neuroottiset oireet ovat erilaisten perversioiden kääntymiä. Freud itse toteaa, että: ”Neuroosin oireet ovat korviketavoitteita sukuvietistä juontuville pyrkimyksille” (Freud, 1971, 83). Neuroottisesti oireilevalla, eli Freudin termien hysteerikolla, on normaalia vahvempi sukuvietti, jolloin hänellä on entistä vahvempi tarve torjua oma seksuaalisuutensa (Freud, 1971, 82). Tällä tavalla oireet saavat sitten muotonsa. Asian voisi tulkita siis niin, että sukuvietti etsii väyliä itsensä ilmaisuun, mutta kun se on torjuttu, se joutuu ottamaan ilmiänsä erilaisten oireiden muodon.

Mikä sitten erottaa normaalin seksuaalisuuden ja perversion toisistaan? Freud kirjoittaa: ”...perversiot perustuvat tosin perimään, mutta ihmisille lajityypilliseen perimään eli taipumuksiin, joita kaikki ihmiset perivät ja jotka voimaltaan vaihtelevat niin, että niiden lopputulos jää määräytymään ulkoisista tekijöistä” (Freud, 1971, 88). Tämä voidaan ymmärtää niin, että kaikilla ihmisillä on taipumus erilaisiin perversioihin eli sukupuolisiin poikkeamiin. Ympäristön kanssa vuorovaikutuksessa sukuvietti voi saada riittävän normaalin rakenteen tai perversion tai sen kääntymän eli neuroosin muodon. Normaalin sukuvietin rakenteen voidaan nähdä sijoittuvan perversion ja neuroosin väliin.

Rajaa normaalin seksuaalisen kehityksen ja perversion muodostumisen välillä on vaikea vetää (Freud, 1971, 80). Sukuvietin normaali kehitys voidaan nähdä tapahtuvan silloin, kun sukuvietti saa

sopivissa määrin rajausta ja sitomista vastavoimilta (inho, häpeä ja eettiset sekä esteettiset normit). Silloin sukuvietti jalostuu sopivissa suhteissa. Perversio kehittyy, kun vastavoimia ei ole tarpeeksi sitomaan sukuviettiä sopiviin muotoihin. Kuitenkaan perversio sinänsä ei ole sairaus.

Sairaalloseksi perversio muodostuu vasta silloin, kun perversio syrjäyttää ja korvaa kaikissa olosuhteissa normaalit sukuvietin pyrkimykset (Freud, 1971, 81). Perversio on näin ollen sairaallose, kun se vallitsee sukupuolielämää vakiintuneesti. Myös normaalin rajoissa olevilla ihmisillä on aina joitakin piirteitä, jotka ylittävät sen minkä ajatellaan olevan normaalia. Yksilöllä voi olla hetkiä, jolloin perversio pääsee hetkeksi normaalin seksuaalivaitteen rinnalle. (Freud, 1971, 80). Pelkästään tämä ei kuitenkaan tee ihmisestä sairaallosesti perverssiä.

Voidaan siis ymmärtää näiden piirteiden olevan perverssejä ilman, että ne olisivat sairaallosesti perverssejä. Persion ja sairaallose persion välillä on tässä suhteessa ratkaiseva ero. Freudin mukaan voitaisiin nähdä, että perversio ei olekaan mikään harvinainen poikkeama, vaan oikeastaan nähtävissä osana normaalirakennetta (Freud, 1971, 88). Tämä voidaan ymmärtää niin, että jokaisessa yksilössä on joitakin perverssejä piirteitä, jotka ovat aktivoituneena enemmän tai vähemmän, ilman, että se tekisi ihmisestä perverssiä.

Tulkittamatta jätetty enigmaattinen viesti persion alkulähteenä

Laplanche kirjoittaa seksuaalisuuden normaalista heräämisestä vauvalla Freudin viettelyteorian pohjalta. Freud esittää omassa viettelyteoriassaan, jonka myöhemmin itse hylkäsi, että patologiat ja sukupuoliset poikkeamat ja persion muodostuvat konkreettisen viettelyn kautta. Freud kehitti viettelyteoriansa kuvaamaan nimenomaan hysterian syntyä, jonka hän ajatteli kehittyvän perverssin isän konkreettisesti viettelystä. Aikuinen, joka vietteli passiivisessa asemassa olevan lapsen, oli oikeasti perverssi ja inesti tapahtui sanan konkreettisesti merkityksessä (Laplanche, 1987, 110). Viettely Freudille tarkoitti siis aggressiota, väkivaltaa ja tunkeutumista. Freudin ja Laplanchen ajatukset viettelystä ovat kuitenkin kaksi eri asiaa ja käsite on heillä eri merkityksissä, mikä on todella tärkeää huomata.

Freud kehitti siis viettelyteorian ensiksi selittääkseen itse erään sukupuolisen poikkeaman syntyä. Laplanche taas kehitti teoriaansa normaalisen seksuaalisuuden kehityksestä Freudin viettelyteorialle. Tässä kohtaa voidaan myös kritisoida Laplanchen käyttämää viettely-termiä, joka voi antaa väärän

ja leimaavan kuvan siitä, mitä tapahtuu vauvan ja vanhemman välillä normaalin seksuaalisuuden kehittämisessä.

Laplanche ajattelee, että vanhemman huolehtiessa lapsen kyvystä selviytyä ja ympäristöönsä adaptoitua vanhemman ja lapsen välillä vallitsee asymmetrinen vuorovaikutus. Samaan aikaan tapahtuu symmetrinen vuorovaikutus aikuisen oman sisäisen infantiilin lapsen ja lapsen välillä (Laplanche, 2011, 292). Vuorovaikutuksessa aikuisen ja lapsen välillä asymmetrisyys ja symmetrisyys ovat näin molemmat läsnä. Normaalissa vuorovaikutuksessa vanhemmalta välittyy vauvalle enigmaattinen, arvoituksellinen ja seksuaalinen viestin osa, jonka kautta vauvan seksuaalisuus herää. Laplanche kirjoittaa: ”Tässä meillä on viettelijä ja vietelty, pervertioija ja pervertioitu” (Laplanche, 1989, 103). Nähdään kuinka normaalissa tilanteessa vanhempi herättää vauvansa seksuaalisuuden kaikessa viestinnässä tiedostamattaan. Vuorovaikutuksen epäsuhtaisuus on ymmärrettävissä niin, että kun aikuinen on seksualisoitunut ja siten kantaa kaikessa viestinnässään tiedostamattaan sitä osaa mukana, niin vauva ei ole vielä tuota kehitystä käynyt lävitse. Vauvan seksuaalisuuden kehitys on vasta alkanut, johon se tarvitsee vanhemman kanssa tapahtuvaa vuorovaikutusta. Vanhempi ja vauva ovat siis eri kehitystasoilla. Kaikessa normaalissa vuorovaikutuksessa aikuinen siirtää eli viljelee lapseen seksuaalisuutta ja näin herättää sen lapsessaan toivotusti henkiin. Näin tapahtuu Laplanchen mukaan seksuaalisuuden normaali herääminen lapsella. Tämän teorian hän kehitti Freudin teorian pohjalta erään sukupuolisen poikkeaman syntymekanismista.

Mikä on sitten Laplanchen oma näkemys varsinaisen sukupuolisen poikkeaman kehittämisestä? Olennaista on, kuinka seksuaalinen viesti, joka on arvoituksellinen ja tiedostamaton, välittyy kaikessa viestinnässä vanhemmalta vauvalle. Aikuinen herättää lapsen seksuaalisuuden, joka on kehityksen alussa infantiilia ja polymorfisesti perverssiä seksuaalisuutta. Aikuisella on itsellään lähtökohtaisesti aina infantiili polymorfinen seksuaalisuus läsnä jossakin muodossa sublimoituna tai torjuttuna, jonka pohjalta genitaalinen seksuaalisuus myöhemmin kehittyy. Tämän viestin kautta vauva herää seksuaalisuuteen ja kehittää psyykeen rakenteet, joiden kautta hän hahmottaa seksuaalisuuden. Voimme nähdä, että sukupuolisen poikkeaman kehityksessä avainasemassa onkin edelleen tämä enigmaattinen viesti. Osa seksuaalisesta viestistä kääntyy joko suoraan symboliseen muotoon tai se kääntyy symboliseen muotoon ja tukahdutetaan sitten sen jälkeen, tai sitten päätyy suoraan vauvan tiedostamattomaan jossa se eristetään pois kaikesta psyykkisestä prosessista. Laplanche kirjoittaa: “Emme saa jättää huomioimatta seuraavaa asiaa: kukaan yksilö ei ole siinä asemassa, että kykenisi kääntämään kaikki aikuiselta tulevat seksuaalisuudella kyllästetyt viestit, ja

siksi ne osittain tukahdutetaan. Joissakin tilanteissa infantiili seksuaalisuus sekä käännetään että tukahdutetaan. Toisissa se jää kääntämättömiksi jäljiksi, valmiina ilmaantumaan perversioina” (Laplanche, 2011, 292). Kaikissa ihmisissä on siis jäljellä jokin osa seksuaalisesta viestistä, joka on jäänyt erilliseksi osaksi tiedostamattomaan, josta voi kehittyä patologisen perversio alku. Tällä tarkoitetaan patologista perversiota eikä infantiilia polymorfista perversiota. Jos vanhemmalla itsellään on ongelmia tai traumaattisia kokemuksia suhteessa seksuaalisuuteen tai omaan sukupuolisuuteensa, välittyy tämä tiedostamatta arvoituksellisen viestin kautta vauvalle. Suoraan tiedostamattomaan eristetty viestin muoto on sellainen, joka ei saa minkäänlaista symboliseen muotoon kääntymisen tai psyykkisen työstön mahdollisuutta, vaan välittyy toiselta aikuiselta suoraan vauvalle tiedostamattoman erillisalueelle (Laplanche, 2011, 301). Patologisen perversio alku toiselta aikuiselta lapselle ei ole kuitenkaan mekaanista ja suoraviivaista vaan viestin uudenlainen työstö sublimaation ja symbolisaation muotoon on aina mahdollista (Laplanche, 2011, 302). Näin kukaan ei ole siis tuomittu patologisesti perverssiksi, vaan psyykkisen työstön mahdollisuus on aina olemassa. Voidaan todeta, että patologisen perversio alku lähtö on vanhemmalta vauvalle tulevassa viestissä, joka eristetään psyykestä kokonaan tiedostamattoman erillisalueelle, jossa siinä ei tapahdu mitään psyykkistä kehitystä.

Laplanche kirjoittaa siitä kuinka yleisesti ajatellaan, että perversio on vaistosta eriytyvä poikkeavuus (Laplanche, 1985, 23). “Käsite on yleisesti määritelty poikkeavuutena viestistä, mikä olettaa tiettyä polkua ja tarkoitusta ja merkitsee eriävän polun valintaa (biologiassa ja ajankohtaisesti ’ihmistieteissä’, viitataan usein ’poikkeavuuksiin’)” (Laplanche, 1985, 23).

Laplanche kirjoittaa tulkitsevansa Freudia siten, että tämä tuo *Kolmessa seksuaaliteoreettisessa esseessään* esille perversio alku liittyvän seksuaalisuuteen yleisesti. Laplanche kirjoittaa: ”Koko seksuaalisuus, tai ainakin koko infantiili seksuaalisuus, päättyy tulemaan perversioksi” (Laplanche, 1985, 23). Perverssiä seksuaalisuutta on näin ollen ainakin lapsenomaisen seksuaalisuus, ellei jopa seksuaalisuus kokonaisuudessa. Ne enigmaattiset viestit, joita ei kyetä kääntämään symboliseen muotoon, voivat potentiaalisesti aktivoitua perversioina.

Laplanche määrittelee sukupuolisia poikkeamia yhtä tarkasti kuin Freud. Hän lukee itse Freudia niin, että tämän mukaan kaikissa ihmisissä seksuaalisuus ennen genitaalivaihetta on perversoitunutta. Kaikki seksuaalinen toiminta, mikä ei johda lopulliseen tavoitteeseen, sukupuoliyhdyntään, on perverssiä (Freud, 1971). Kaikissa meissä on jotakin perverssiä, ja näin voidaan tulkita myös Laplanchen ajattelevan. Laplanche toteaa: “...seksuaalisuutta ei voida identifioida tiettyjen perversio alku muotojen avulla, se ei ole vain jotakin mitä on eristetty sinne ja

tänne. Perversio on pikemminkin kaikissa tärkeänä osana seksuaalisuutta” (Cathy Caruth, 2001). Seksuaalisuus on kokonaisuus, jota ei voida määrittellä eristämällä sitä joihinkin tiettyihin toimintoihin tai määrittelemällä siinä tarkkoja perversioita. Myös perversio sinänsä on osana kaikkien ihmisten seksuaalisuutta muodossa tai toisessa.

Laplanche kytkee myös tässä kohdassa sublimaation prosessin suhteessa perversseihin pregenitaalisiin impulsseihin. Näillä pregenitaalisilla impulsseilla tarkoitetaan impulsseja, jotka syntyvät genitaalivaihetta edeltävistä toiminnoista ja sitä ennen herkistyvistä ja kehittyvistä ruumiin alueista. Hänen näkemyksensä mukaan luovuuden avulla sublimoidaan nimenomaan perverssejä pregenitaalisia impulsseja, eikä genitaalisia impulsseja (Laplanche, 1984, 25). Tämä on ymmärrettävissä niin, että viettivoima, joka kumpuaa oraalista ja anaalisesta lähteestä, siis muista erogeenisistä lähteistä kuin genitaalisesta lähteestä ja genitaaliseen päämäärään suuntaavasta toiminnasta eli infantiilista seksuaalisuudesta, voidaan sublimoida luovuuteen. Se viettienergia, jota sublimoidaan eri tavoin, kumpuaa infantiilista seksuaalisuudesta. Onko siis Laplanchen ajatuksen perusteella ymmärrettävissä, että genitaalisia impulsseja ei voida jalostaa toisiin tarkoituksiin vaan ne vaativat aina genitaalisen päämäärän? Aikuisen polymorfinen infantiili seksuaalisuus saa aina sublimoituja, symbolisia muotoja tai sitten se torjutaan. Jos sitä ei kyetä sublimoimaan tai torjumaan, on tässä alkulähde patologiselle perversiolle (Laplanche, 2011, 296, 297). Kuten jo aiemmin tuli ilmi, Laplanchen mielestä patologisen perversio alkulähde on infantiilissa polymorfisessa perversiossa, jota ei kyetä saattamaan sallittujen sublimaatioiden muotoon tai jota ei kyetä riittävän hyvin torjumaan. Kaikki sukupuoliset poikkeavuudet ovat lähtökodiltaan siten pregenitaalisista impulsseista eivätkä genitaalisista impulsseista. Sillä jos genitaalisia impulsseja ei voida jatkojalostaa, niin silloin lopputulos on aina normaalien rajoissa oleva genitaalinen päämäärä, sukupuoliyhdyntä. Aikuisen infantiili polymorfinen perversio saa aina muodokseen sublimoituja ja symbolisia muotoja, tai se torjutaan. Jos näin ei tapahdu on tässä lähtökohta patologiselle perversiolle, jossa fantasiat saavat oikean teon muodon eikä impulsseja kyetä sublimoimaan tai sitomaan toivotulla tavalla (Laplanche, 2011, 296, 297) Tämä tarkoittaa myös sitä, että sublimoidut aktiviteetit ja perversio ovat yhteydessä toisiinsa.

Laplanche kirjoittaa seuraavalla tavalla: ”Minä uskon, että meidän on yritettävä ymmärtää sublimaation tapahtuvan samalla hetkellä kuin ensimmäinen seksuaalisen kiihottumisen tapahtumankin, ensimmäisen epämääräisen seksuaalisen osavietin ilmestymisen hetkellä” (Laplanche, 1984, 23). Laplanche siis esittää, että siitä lähtien, kun seksuaalisuus on olemassa, niin on olemassa jo sublimaatio, sillä itse seksuaalisuus on sublimointia (Laplanche, 1984, 23). Tämä

voidaan ymmärtää niin, että sublimoidaan genitaalisia impulsseja, ja lopputuloksena on seksuaalisuus, genitaalinen päämäärä, eikä perversio.

Laplanchen mukaan Freudin *Kolmen seksuaaliteoreettisen esseen* ensimmäinen essee, joka on nimeltään ”Sukupuoliset poikkeavuudet”, voisi hänestä olla paremmin kuvattuna nimellä ”Vaisto kadotettuna” (Laplanche, 1985, 14). Voimmeko ymmärtää, että Laplanchen mielestä perversiossa on kysymys pohjimmiltaan biologispohjaisen vaiston toteutumattomuus tai sen kadottaminen?

Laplanche kirjoittaa: ”Ydin Freudille on näyttö kuinka laajentunut, melkein universaali, perversion kenttä on ja kuinka niiden olemassaolo hajottaa ennalta määritellyn tarkoituksen tai objektin inhimilliselle seksuaalisuudelle. Joku voisi sanoa lukiessaan tätä ensimmäistä kappaletta, että seksuaalisuus ilmaantuu vaiston olemuksessa niin sanotussa normaalissa aikuisessa. Mutta se on vain epävarma historiallisen evoluution tulos, joka missä tahansa kehityksen vaiheessa voi haarautua eri tavalla, ja tuloksena voi olla mitä oudoimpia poikkeamia” (Laplanche, 1985, 15). Seksuaalisuuden ilmiasu ja lopputulos on siis hyvin monesta tekijästä kiinni, eikä lopputuloksen ilmiasu ole koskaan täysin ennakoitavissa. Laplanchen mukaan Freud ei yritä kehittää mitään alkusyytä perversioiden synnylle (Laplanche, 1985, 15). Laplanchen voidaan nähdä tulevan itse siihen tulokseen, että patologisen perversion lähde on seksuaalisen viestin eristetty osa, joka kulkeutuu vuorovaikutuksessa aikuiselta lapselle. Tämä eristetty osa ei sitten saa tarvittuja sublimaation, tai normaalin torjunnan muotoja ja on näin lähtökohta patologiselle perversiolle. Siinä perverssit fantasiat eivät jää vain fantasian tasolle vaan toteutetaan myös tosielämässä.

Suhteen kautta muodostuva patologinen perversio

Steinin näkemyksen mukaan perversiota voidaan pitää inhimillisenä ja tyypillisenä ominaisuutena ihmisen psyydessä. Se on luonnollinen jatkumo normaaliin, millä ihmiset liikkuvat (Stein, 2005, 777). Stein ajattelee, että perversio on paljon laajempi kokonaisuus olemukseltaan kuin aikaisemmin on ajateltu. Hänestä se ei rajoitu ainoastaan seksuaaliseen toimintaan. Stein kirjoittaa, että: ”...jotta voidaan ymmärtää perversiota, se on irrotettava siitä kapeasta mielikuvasta, että liittyisi vain seksuaaliseen toimintaan, ja näin voidaan nähdä mitä on mukana syvemmillä tasoilla...” (Stein, 2005, 776). Ei ole myöskään järkevää laittaa jyrkkää rajaa perverssin ja ei-perverssin väliin. ”Kun hyväksymme sen, että seksuaalisuudessaan ei-perverssit ja perverssit eivät

ole vain siististi erillisiä kategorioita, haastaa se meidät erikoisella ja syvällä paradoksilla perversiosta – siinä poikkeavuus normaalista on samaan aikaan sille ominaisella tavalla ’inhimillistä’”, kirjoittaa Stein (Stein, 2005, 777). Yleiseen inhimilliseen seksuaalisuuteen kuuluu polymorfisti perverssi osa, jota voidaan kuvata värikkäänä aistillisuutena, miellyttävänä viettelevytenä, leikkisyytenä, sanattomana ja eroottisena sävähdyksenä vuorovaikutuksessa. Tätä voidaan kutsua myös eroottiseksi älykkyydeksi (Stein, 2005, 777). Tämä värikkyys, rituaalit ja viettelevä leikkisyys näkyy kaikessa ihmisen toiminnassa ja kulttuurissa. Se on luovaa, elämää rikastuttavaa ja sukupuolet ylittävää (Stein, 2005, 777). Stein kuvaa siis normaalia ja inhimillistä, kaikissa ihmisissä olevaa perverssiyttä, jota voidaan hänestä kutsua paremmin termillä polymorfismi tai polymorfisuus. Tämä on Steinin mukaan eroottisuuden eli seksuaalisuuden perimmäinen ydin (Stein, 2005, 779).

Jos edellä kuvattu polymorfinen perversio on jotakin kaikissa ihmisissä olevaa ja inhimillistä, niin mikä on sitten Steinille patologisesti perverssiä? Seuraavassa tekstissä tyydyn kutsumaan patologista perversiota myöhemmin pelkästään termillä perversio erotuksena normaaliin polymorfiseen perversioon. Stein kirjoittaa patologisesta perversiosta seuraavalla tavalla: ”Ehdotan, että perversio on erityinen relationaalinen suhdematriisi, seksualisoitunut, paranoidinen, symbioottinen, grandioosi sopimus, implisiittinen sitoumus kirjoitettuna todellisuutta vastaan” (Stein, 2005, 780). Stein lähtee kuvaamaan todellista patologista perversiota erityisenä suhteessa tapahtuvana valtastrategiana. Se on siis erityinen tapa olla suhteessa, joka vastaa tämän henkilön omaa perverssiä todellisuutta. Perversio näyttäytyy kuitenkin verhottuna ja seksualisoituna. Ilmiasunsa se saa suhteessa, jota Stein nimittää perverssiksi sopimukseksi kahden osapuolen välillä (Stein, 2005, 777). Suhteen perverssi osapuoli eristäytyy itseensä, haluaa hallita toista, eikä päästä suhteen toista osapuolta koskaan aidosti lähelleen. Tavallaan olla suhteessa perverssi osapuoli pyrkii väistämään kaiken aidon intiimiyden ja tunnistamisen. Se korvataan valheellisella, teeskennellyllä rakkaudella ja intiimiydellä. Kaiken tarkoituksena on päästä hallitsemaan ja kontrolloimaan toista, saada aikaan perverssi sopimus, jossa perverssi osapuoli pääsee toteuttamaan maailmaansa (Stein, 2005, 781).

Suhteet voivat olla siis perverssejä ilman että ovat suoraan tai ollenkaan seksuaalisia (Stein, 2005, 780). Seksuaalisia tai ei, perversseistä suhteista voidaan yleisesti nähdä kaksi asiaa, jotka sitä leimaavat. Leimaavana piirteenä perverssi osapuoli on suhteessa viettelevä, manipuloiva, dominoiva, käyttää psyykkistä lahjontaa ja toisen ihmisen viattomuutta hyväkseen. Näin hän saa toisen osapuolen valtaansa. Toisena piirteenä Stein kuvaa kuinka perverssin osapuolen keinoista

tulee lopulta päämäärä ja lopullinen päämäärä muuttuu taas keinoksi johonkin muuhun (Stein, 2005, 780). Keinot joiden kautta perverssi osapuoli toista hallitsee ja manipuloi ovat lopulta perverssin tavoite itsessään. Jos hänellä on ollut jotakin näennäistä tavoitetta toiminnallaan suhteessa, muuttuu se sitten saavutuksen jälkeen keinoksi edelleen perverssin todellisuuden toteuttamiseen. Suhteessa olemisessa on kyse aina vallan käytöstä ja tietystä pelistä, jossa perverssin hauras minuus voi pysyä yllä.

Perverssin ihmisen kiihotus tapahtuu sen kautta, että hän pääsee alistamaan ja sitomaan toisen valtaansa. Perversiota voidaan kuvata psyykkisenä tekona, jossa perverssi osapuoli lävistää toisen ilman, että tulee itse lävistetyksi. Hän saa aikaan toisessa osapuolella rakkauden ja täyttymyksen odotuksen tunteen ilman, että täyttymystä kuitenkaan koskaan tapahtuisi. ”Perversio on intiimiyden aktiivista korvaamista seksuaalisoidulla, viettelevällä valerakkauksella.” (Stein, 2005, 781). Perverssi verhoaa tekonsa rakastamiseksi ja välittämiseksi ja saa toisen tuntemaan itsensä täysin avuttomaksi (Stein, 2005, 780). Perverssiltä osapuolelta puuttuu aito kiinnostus toiseen ihmiseen, häneltä puuttuu toisen ihmisen arvoituksen ja olemuksen aito ihmetteleminen.

Seksuaalisuus syntyy sen kautta, että äiti jättää peilaamatta ylenmääräisyyden seksuaalista osaa takaisin lapselle (esim. Stein, 2008, 56). Jos peilausta tapahtuisi, olisi seurauksena inestisesti virittynyt tunnetila ja asetelma. Normaalin puitteissa olevat rajat alkavat kehittyä silloin kun seksuaalisuuden alue aikuisen ja lapsen välillä jää jakamattomaksi. Kuitenkin myös normaali intohimo voi Steinin mukaan olla kesyttämätöntä seksuaalisuutta, joka rikkoo rajoja itsen ja toisen välillä, sekä rajoja sisällä itsessä. Seksuaalisuus olemukseltaan on mielihyvää kivussa ja kipua mielihyvässä, mukana on siis ambivalenttisesti sekä hyvä että paha muodostaen kokonaisuuden. Ylenmääräisyyden kokemukseen liittyy kuitenkin myös sairas tai patologinen puoli, joka saa alkunsa traumaattisesta kokemuksesta, jossa yksilö kokee huuhtoutuvansa ja hukkuvansa. Patologiseksi tämän tekee se, että kokemuksesta pyritään selviytymään sitten seksuaalisella tai seksuaalisesti perverssillä tavalla (Stein, 2008, 54). Stein itse kirjoittaa, että: ”Patologinen puoli suhteessa ylenmääräisyyden moniin sisältöihin liittyy traumaan, jossa yksilön rajat rikkoutuvat sisältäen hukkumisen ja murskaantumisen kokemuksen josta selvittää seksuaalisella tai seksuaalisesti perverssillä tavalla...” (Stein, 2008, 54). Kysymys on siis täydestä rajattomuuden kokemuksesta. Ylenmääräisyys voi siis toimia sekä psyyken prosesseja ohjaavana ja nopeuttavana sekä sitten toisaalta rikkovana voimana (Stein, 2008, 54). Jos rajoja ei ole koetaan rajattomuuden kauhua, hukkumista ja hajoamista.

Voidaanko Steinin ajatuksia ymmärtää siis niin, että perversio on suojautumista tuota

rajattomuuden ja hukkumisen tunnetta vastaan? Voisimmeko hahmottaa tässä Steinin ajatuksien perusteella perversiolle sellaisen kehityspolun, että perversio lähtee kehittymään tilanteesta, jossa vanhempi on jakanut seksuaalisuutta jossakin muodossa lapsen kanssa? Näin ollen normaaleja rajoja ei ole kehittynyt, tai ne ovat vanhemman toimesta rikkoutuneet. Stein tuo esille, kuinka tyypillinen tapaus kliinisessä työssä perverssin potilaan lapsuuden tilanteesta on hakkaava isä ja syrjäytynyt lapsi tai sitten narsistinen ja viettelevä äiti ja vietelty/lahjottu lapsi (Stein, 2005, 781). Näissä tyypillisissä tapauksissa vanhempi ylittää ja rikkoo normaaleja rajoja. Vanhemman sadistinen lapsensa hakkaaminen tai viettelevä alistaminen ovat vanhemman tapoja kiihottaa, turmella ja alistaa lasta (Stein, 2005, 781). Jos normaaleja rajoja ei ole alkanut muodostua, niin kehittyä yksilölle tämän kautta pelko aidosti intiimeihin suhteisiin. Niissä pitäisi pystyä kokemaan turvallisesti hetkittäin rajattomuutta. Mutta kun yksilöllä onkin ollut vääränlainen kokemus huuhtoutumisesta ja rajattomuudesta, ei aidosti intiimiä suhdetta voi syntyä. Jo aivan normaalissa ja terveessä seksuaalisuuden kokemuksessa ja intiimiydessä pelottavaa onkin se, että omista rajoista hetkittäin luovutaan (Stein, 2008, 787). Edellä kuvatun patologisen kehityspolun seurauksena voidaan nähdä kuinka yksilö on kehittänyt itselleen sellaisen selviytymisstrategian, jossa hän ei päästä toista lähelleen, vaan pyrkii viettelemään, hallitsemaan ja manipuloimaan toista suhteessa.

Näin ollen yksilölle kehittyä pelko kokea aitoa intiimiyttä, jakamista ja rakkautta, koska hänen omat kokemuksensa intiimistä suhteesta on täynnä rajatonta ja turvatonta huuhtoutumisen ja hukkumisen kokemusta. Stein kirjoittaa, että: "... perversio joko seksuaalisena tai muuten, on seksuaalisuuden hyväksikäyttöä keinona kontrolloida toista ja tuhota intiimiys kun intiimiyttä pidetään uhkana" (Stein, 2005, 780). Näin yksilön strategia on pyrkiä manipuloimaan ja hallitsemaan toista suhteessa. Perverssi osapuoli pelkää toista ihmistä, eikä siksi päästä toista aidosti lähelleen. Hän kokee intiimiyden uhkana (Stein, 2005, 780). Toista osapuolta ja oikeastaan koko maailmaa voidaan pitää pelättynä vihollisena, joka täytyy viettelä ja tehdä aseettomaksi (Stein, 2008, 51). Voimme ajatella, että perverssin osapuolen lopullinen tarkoitus on ylläpitää viimeiseen asti haurasta kokemusta itsestään. Näin hän suojautuu hukkumisen ja rajattomuuden kokemukselta.

Stein (Stein, 2008, 52) tuo tässä kohtaa mukaan Jessica Benjaminin (Benjamin, 1995, 2004) oivaltavia ja täydentäviä ajatuksia. Benjamin esittää, että jos toista ei ole olemassa vastaanottamaan kiihotusta, niin silloin yksilö on suojaamaton vastaan omia fantasioitaan. Hän on avuton ja defensiivisen omnipotentti. Tästä voi olla seurauksena sadistinen tilanne yksilölle, sillä se voi kääntyä sisäänpäin itseä vastaan aggressioksi ja omnipotenssiksi. Benjamin tuo myös esille kuinka oman ruumiin vahingoittamista käytetään oman mielen palvelukseen silloin kun jännite koetaan

liian suurena ja kestäättömänä. Silloin yksilö palauttaa jännitteen ja aggression omaan kehoonsa, jossa se käännetään fantasian avulla mielihyväksi. Kun ei ole toista sisällyttämässä jotakin todella intensiivistä tunnetta, niin silloin mieli voi kääntää sen keholliseksi jännitteeksi. Se voi purkautua sitten esimerkiksi orgasmin avulla.

Stein tuo myös esille muiden analyytikkojen näkemyksiä perversiosta. Glover (1933) kirjoittaa, että perversiota voidaan pitää patologisena silloin, kun sen avulla pyritään ylläpitämään normaalin persoonallisuuden toimintaa. Sen avulla persoonallisuuden psykoottiset puolet pyritään sitomaan yhteen, jotta psyyken muu normaali toiminta onnistuisi. Stoller (1975) puolestaan ajattelee, että perversio on vihan eroottinen muoto, jolloin perversio on voimakas tapa ilmaista vihaa ja erimielisyyttä. (Stein, 2005, 780, 789).

Stein ottaa kantaa myös Freudin perversion määritelmälle. Freudin mukaanhan perversiota on kaikki se seksuaalinen toiminta, mikä ei johda lopulta sukupuolilyhdyntään, jota hän piti kaiken seksuaalisen toiminnan lopullisena päämääränä (Freud, 1971). Tämä on Steinin mukaan liian kapea-alainen näkemys perversiolle (Stein, 2005, 779).

Stein esittää pienen yksinkertaisen esimerkin polymorfisen perversion ja patologisen perversion välisestä erosta (Stein, 2005, 779). Mies voi kokea korkokengät naisella seksuaalisesti eroottisesti kiihottaviksi ja naisen eroottisuutta vahvistaviksi, mikä on normaalia. Mutta jos mies ei koe kiihotusta ilman, että naisella olisi korkokengät, voidaan tätä Steinin mukaan pitää patologisena perversiona. Kyse on myös silloin patologisesta perversiosta, kun jo pelkästään vain korkokengät aiheuttavat yksilölle kiihottumisen tunteen. Siinä tapauksessa korkokengät ovat irronneet yksilön mielessä alkuperäisestä kohteestaan. Tätä ilmiötä kutsutaan sitten fetissiksi (Stein, 2005, 779). Stein toteaa, että: ”Vaikka fetissi voi näyttää ehdollistetulta ärsykkeeltä, josta on tullut laukaisin ehdollistetulle seksuaaliselle vasteelle, psykoanalyysi on antanut meille jotain tietämystä siitä kivusta, kauhusta ja vihasta, jotka ovat rituaalisen objektin takana.” (Stein, 2005, 779). Näin voimme todeta kuinka fetissi on merkki psyykkisen maailman kivusta. Kyse ei ole vain ehdollistetusta ärsykkeestä ja siitä seuranneesta reaktiosta, vaan todellisesta psyykkisestä vaikeudesta, joka on saanut fetissin muodon.

Yhteenvetona voidaan siis todeta, että perversio on suhteen ominaisuus, joka on jotakin laajempaa kuin vain pelkkä seksuaalisuuteen liittyvä piirre. Perversio on selviytymisstrategia, jonka kautta yksilö pyrkii viettelemään, manipuloimaan ja alistamaan suhteen toisen osapuolen valtaansa

muodostaen perverssin sopimuksen heidän suhteeseensa. Näin perverssi yksilö pyrkii väistämään aidon intiimiyden, rakkauden ja jakamisen, jonka on kokenut hukuttavana ja myrkyttävänä itselleen. Kaiken kaikkiaan perversio on paljon laajempi mittakaavaltaan kuin aiemmin on osattu ajatella. Se näkyy läpi kulttuurin ja historian, jossa sitä on ymmärrettävä. Silloin sitä voidaan ymmärtää myös yksilöllisen ihmisen patologiassa kliinisessä asetelmassa.

3.4. Vertailevaa tarkastelua

Miten Freud, Laplanche ja Stein siis tahoillaan ovat vastanneet näihin heidän teorioilleen eli aineistoilleen esittämiini kysymyksiin? Miten heidän teoriansa menevät yksiin, limittyvät keskenään tai tukevat toisiaan, miten ne eroavat toisistaan? Voivatko heidän näkemyksensä olla olemassa ilman että ne poissulkevat toisiaan? Mitä heikkouksia ja vahvuuksia niissä voidaan nähdä? Tässä tutkielmani osuudessa on tarkoitus pohtia näitä seikkoja.

Yleisesti niin Freud, Laplanche kuin Steinkin ajattelevat, että seksuaalisuus on jotakin kokonaisvaltaista ihmisessä olevaa ja häntä määrittävää. Emme voi ymmärtää ihmisen olemusta ja mieltä ilman seksuaalisuuden ymmärtämistä ihmisessä. Seksuaalisuus on jotakin kokonaisvaltaista eikä sitä voida eristää osiin ilman että menetetään sen kokonaisuudesta jotakin. Seksuaalisuuden synnystä ja muistakin kysymyksistä heillä on kuitenkin huomattavia näkemyseroja. Näin on erityisesti kun vertaillaan Freudin teoriaa Laplanchen ja Steinin näkemyksiin. Teoriat ja näkemykset kehittyvät, mikä on toki suotavaa. Laplanche ja Stein ovat saaneet tärkeän pohjan ja kasvualustan omille teorioilleen ja näkemyksilleen Freudilta ja myöhemmin Stein on edelleen saanut inspiraatiota ja uusia ajatuksia Laplanchelta. Tämä voidaan nähdä yleisenä kehityskulkuna.

Freud esittää, että itsesäilytysvietti ja seksuaalivietti ovat olemassa aivan alusta saakka. Ne ovat yhteen kietoutuneita kunnes sitten vuorovaikutuksessa aikuisen hoitajan kanssa seksuaalivietti voimistuu ja eriytyy itsesäilytysvietistä. Freud ajattelee, että itsesäilytysvietti ja seksuaalivietti ovat myös alusta saakka biologisperäisiä. Freud toteaa: ”Näyttää siltä, että jo vastasyntyneellä on idunomaisia ylykkeitä sukupuoliin toimintoihin” (Freud, 1971, 92). ”Inhimillinen seksuaalivietti ei ole alun perin biologinen, vaikka siitä tulee biologinen myöhemmissä genitaalisuuden vaiheissa”

kirjoittaa vuorostaan Laplanche (Laplanche, 1989, 141). Hän on eri mieltä Freudin kanssa seksuaalivietin alkuperästä biologisperäisenä. Myöskään Ruth Stein ei näe seksuaalisuutta vain biologisista pakotteista syntyvänä, vaan ajattelee sen olevan paljon enemmän. “Pikemminkin kuin vain biologinen tarve, seksuaalisuus on tapa, kokemus ja suhde, joka samaan aikaan kun on kehollisten kiihottumien kokoonpano, on myös syvästi täyttävä tai surullisen alhainen, hyvin pyhitetty tai halveksittavan likainen, ja joka tapauksessa hyvin täynnä merkityksiä” (Stein, 2005, 777). Steinin näkemyksen seksuaalisuuden alkulähteistä voidaan nähdä kulkevan paljolti samoja reittejä pitkin kuin Laplanchella.

Laplanche ajattelee, että seksuaaliviettiä ei ole alkujaan olemassa ja että se syntyy vasta myöhemmin itsesäilytysvaiston kautta. Se syntyy aikuisen toisen kanssa vuorovaikutuksessa, jossa enigmaattiset viestit herättävät sen henkiin. Enigmaattiset seksuaaliset viestit synnyttävät trauman, alkutorjunnan ja sitä kautta seksuaalivietin. Voidaan ymmärtää, että Freudilla ei ole vastaavaa trauman tai alkutorjunnan käsitettä seksuaalisuuden syntymisen suhteen, sillä seksuaalivietti on hänen mukaansa alusta saakka vauvassa olemassa ja äiti vuorovaikutuksessa aktivoi sen erkaantumaan itsesäilytysvietistä. Steinin näkemys sitä vastoin ei poissulje Laplanchen trauman ja alkutorjunnan käsitteitä. Steinin voidaan ymmärtää ajattelevan, että seksuaalisuus syntyy itsesäilytystarpeiden tyydyttymisen ohessa. Stein tuo erityisesti omassa näkemyksessään mukaan alusta pitäen intersubjektiveksi puolen seksuaalisuuden synnyssä. Stein ajattelee, että seksuaalisuus ei ole koskaan täysin omassa vallassa, koska syntyy toisen mielen kautta ja on siis aina jotakin suurempaa tai enemmän kuin vain yksilö itse on. Steinin mukaan seksuaalisuus on intersubjektiveksissa vuorovaikutuksessa syntynyt kapasiteetti selviytyä vanhemman ylenmääräisestä viestistä. Vaikka Freudilla itsesäilytysvietti ja seksuaalivietti ovat ensiksi yhteen kietoutuneita, niin on huomattava, että ne ovat kuitenkin Freudin teoriassa alusta saakka olemassa, eikä kumpikaan synny erikseen toisesta. Freud ei myöskään ajattele, että seksuaalivietti tarvitsisi syntyäkseen vuorovaikutusta, sillä se on alun perin jo olemassa. Kuitenkin myös Freud ajattelee, että vuorovaikutusta tarvitaan siinä kohtaa kun seksuaalivietin on voimistuttava ja erkaannuttava kokonaan itsesäilytysvietin ja seksuaalivietin yhteen kietoutumisen tilasta.

Freud käyttää termiä itsesäilytysvietti, kun taas Laplanche termiä itsesäilytysvaisto. Nämä ovat myös sisällöiltään ymmärrettävissä eri tavoin. Laplanchen itsesäilytysvaisto kattaa adaptiiviset kyvyt, joiden kautta vauva adaptoituu toisen eli vanhemman viestintään, joka sisältää enigmaattisen viestin ja tapahtuu aikuisen puolelta seksuaalivietin pohjalta. Seksuaalisuus on näin vauvalle

itsesäilytysvaiston tarjoama adaptaatio vuorovaikutukseen aikuisen kanssa. Steinin voidaan myös ymmärtää ajattelevan samaan tapaan kuin Laplanche.

Freudin mukaan imetys on alkutilanne jossa vauva tyydyttyy äitinsä rinnoilla kokonaisvaltaisesti niin seksuaalivietin kuin itsesäilytysvietin osalta. Imetystapahtumassa on Freudin mukaan nähtävissä kuinka sukupuolinen tyydytys eli seksuaalivietti ja syöminen eli itsesäilytysvietti ovat kietoutuneita toisiinsa. Ruokaa saadessaan vauvan itsesäilytysvietti tyydyttyy samalla kun seksuaalivietti tyydyttyy ensimmäisen erogeenin elimen, suun kautta. Molemmat vietit ovat näin alun perin jo olemassa, mutta tyydyttyvät saman toiminnan aikaansaamana ja näin siis yhteen kietoutuneina. Vauva tyydyttyy imetystilanteessa niin seksuaalivietin kuin itsesäilytysvietin osalta.

Kuten jo aikaisemmassa on tullut esille, Laplanchen näkemyksen mukaan seksuaalivietti kehittyy adaptaationa enigmaattisen viestisisältöön. Ratkaisevassa asemassa seksuaalivietin syntyyn on Laplanchella vuorovaikutus ja toisen rooli. Ilman sitä koko seksuaaliviettiä ei olisi olemassa. Myös Steinillä ratkaisevaa on intersubjektinen vuorovaikutus. Vasta sen kautta seksuaalisuus syntyy ihmiselle. Vuorovaikutuksessa toisen kanssa ylenmääräinen viestisisältö siirtyy aikuiselta vauvalle asymmetrisessä suhteessa. Tämä lähtee kehittämään seksuaalisuuden adaptaationa ylenmääräiseen viestiin.

Kuitenkin myös Freudin teorian mukaan vauva siis tarvitsee vuorovaikutusta ja toista ihmistä, jotta olemassa oleva seksuaalivietti vahvistuisi ja erkaantuisi itsesäilytysvietistä. Tässä mielessä myös Freudin teoriassa on nähtävissä intersubjektiivinen/relationalistinen sävy tai puoli. Kaikkien kolmen teoreetikon voidaan nähdä pitävän seksuaalisuuden kehityksessä vuorovaikutusta välttämättömänä tekijänä. Ilman toista ihmistä, ilman äitiä, ei tarvittavaa asetelmaa tulisi; seksuaalivietti ei erkaantuisi, vauva ei kokisi tyydytyksen kokemusta eikä vauva kehittyisi vaan voisi jopa ääritapauksessa kuolla. Vauva tarvitsee myös Freudin mukaan toista ihmistä, eikä pysty tyydyttymään tässä alkutilanteessa vain itseksensä kummankaan vietin, itsesäilytys- tai seksuaalivietin osalta. Freud kirjoittaa: ”Kautta koko kypsyminen vaiheensa lapsi oppii rakastamaan ihmisiä, jotka auttavat sitä sen avuttomuudessa ja tyydyttävät sen tarpeita” (Freud, 1971, 130). Tämä Freudin kuvaama rakkaus on aina juontuneena sukupuoliseen rakkauteen. ”Itse lapset jo varhain käyttäytyvät aivan siten kuin niiden riippuvuus hoitajista olisi luonteeltaan sukupuolista rakkautta” (Freud, 1971, 131). Freudin teoriassa seksuaalisuuden kehittymisestä voidaan nähdä intersubjektiivisen puolen olemassaolo ja tärkeys, vaikka se ei ole samassa merkityksessä kuin

Laplanchella ja Steinilla.

Eroavaisuutta näemme myös siinä, miten Laplanche käyttää viettelyn käsitettä seksuaalisuuden synnyn selittämisessä. Laplanche kuvaa enigmaattisen eli seksuaalisen viestisisällön siirtymistä aikuiselta toiselta vauvalle viettelyn termillä. Tämän termin hän on ottanut alun perin Freudin varhaisesta viettely-teoriasta. Freud kuvasi viettelyteoriallaan hysterian syntyä sen kautta, että potilas oli kokenut konkreettista inestistä, viettelyä, toisen aikuisen, isän puolelta. Myöhemmin 1897 Freud päätyi kuitenkin itse hylkäämään tämän näkemyksensä tässä muodossa.

Laplanchen tarkoittama viettely ja Freudin alkuperäinen viettely tarkoittavat siis sisällöllisesti eri asioita. Laplanche viittaa sillä viestin enigmaattisen eli seksuaalisen viestisisällön siirtymistä vauvaan aikuisen tiedostamattomasta. Minkäänlaisesta inestistä ei tässä ole kysymys.

Vuorovaikutuksessa aikuinen siirtää arvokkaan seksuaalisuuden vauvaan - ilman sitä seksuaalisuus ei koskaan ihmisessä terveesti syntyisi. Laplanche ajattelee, että tässä mielessä seksuaalista viestin sisältöä ei koskaan voi peittää tai erottaa muusta viestinnästä. Freud puolestaan tarkoitti viettelyllä konkreettista inestistä, jonka seurauksena ihminen kehitti erilaisia oireita. Tässä kohtaa Laplanchea voidaan myös kritisoida viettely-termin käytöstä. Sitä voi pitää harhaanjohtavana ja sen voi nähdä leimaavan sitä mitä aikuisen ja vauvan välisessä vuorovaikutuksessa tapahtuu kun seksuaalisuus siirtyy toivotusti aikuiselta vauvalle.

Stein on inspiroitunut Laplanchen ajatuksista ja ajattelee, että äidin siirtäessä ylenmääräistä viestiä lapselle ja vauvan kiihottuneen kehon tullessa kohti arvoituksellista toista, vauvan seksuaalisuus kehittyy. Stein hyväksyy Laplanchen viettelyteorian, ymmärtää sen syvän tason, jolla Laplanche siinä liikkuu ja Stein lähtee edelleen kehittämään tästä omaa näkemystään. Stein ajattelee, että seksuaalisen tiedostamattoman viestisisällön, eli ylenmääräisen viestin, tunkeutuminen vauvan havaintomaailmaan, eli ”varhainen viettely” tässä mielessä, on normatiivista ja kehityksellisesti avainasemassa. Ilman tätä varhaista viettelyä ei seksuaalisuutta syntyisi.

Laplanche on sitä mieltä, että hylätessään oman viettelyteoriansa Freud unohti siinä samalla tärkeän seikan, vuoropuhelun ulkoisen ja sisäisen todellisuuden välillä. Laplanche ajattelee, että Freud tulkitse kaikki mielen sisällön olevan vain fantasiaa, ilman että mikään on saanut alkuaan ulkopuolisesta todellisuudesta. Voimme ymmärtää Laplanchen tarkoittavan enigmaattisen viestisisällön tulevan ulkoapäin vauvan sisäiseen havaintomaailmaan kaikkine vaikutuksineen. Tästä syystä ja tässä mielessä Laplanche on sitä mieltä, että Freud teki virheen hylätessään kokonaan viettelyteoriansa. Freud ei itse nähnyt viettelyteoriansa kestäviä piirteitä. Hän unohti

jotakin tärkeää, jonka oli itse jo keksinyt.

Voidaan kuitenkin ajatella, että Laplanche ei ole täysin oikeassa, koska tavallaan Freud myös ottaa huomioon ulkoisen todellisuuden vaikutuksen. Vuonna 1905 kirjoittamassaan *Kolmessa seksuaaliteoreettisessa tutkielmassa* Freud kirjoittaa, että mielen sisäinen aineisto on lähtöisin ulkoisista ja sisäsyntyisistä ärsykkeistä, jotka yhdessä saavat seksuaalisen kiihotustilan aikaan (Freud, 1971, 118). Mieli ottaa omaksi aineistokseen ulkoapäin erogeenien alueiden kautta tulevat ärsykkeet sekä sisältäpäin elimistön toiminnasta tulevat ärsykkeet. Freud toteaa: ”Ärsykejä voi tulla kolmelta taholta. Ne voivat vaikuttaa ulkomaailmasta käsin jo tuntemiamme erogenejä alueita kiihottamalla, ne voivat vaikuttaa elimistön sisältä yhteyksin, joita vielä emme tunne, ja ne voivat toimia *sielun elämästä käsin, joka itsessään on ulkosyntyisten vaikutelmien varasto ja sisäisten kiihottuneisuustilojen vastaanotin*. Kaikilta kolmelta taholta toimivat ärsykkeet saavat aikaan saman lopputuloksen, jota sanotaan ’seksuaaliseksi kiihottuneisuustilaksi’; se puolestaan ilmenee kaikkialla: niin sielullisin kuin kehollisinkin oirein.” (Freud, 1971, 118). Tämän pohjalta on mahdollista tehdä se johtopäätös, että Freud ei ole sittenkään hylännyt ulkomaailmasta tulevien ärsykkeiden roolia sisäisessä maailmassa. Freudin toteamuksen voidaan nähdä puhuvan vastaan Laplanchen väittämää, jonka mukaan Freud olisi unohtanut ulkoisen todellisuuden roolin ja ärsykkeet ihmisen sisäisessä maailmassa.

Herää kuitenkin kysymys, tarkoittivatko Laplanche ja Freud ulkoisen todellisuuden tarjoamalla kriittisellä ärsykemaailmalla sittenkin joitakin eri asioita? Laplanche kirjoittaa: “Se mitä minä kuvaan kaikkien viettelykohtausten eteenpäin vieväksi voimaksi on universaali fakta: aikuisen toisen väliintulon, hänen oman seksuaalisen tiedostamattomansa kanssa” (Laplanche, 1997, 659). Ja: ”Käyttäessäni primaarin viettelyn termiä kuvaan perustavanlaatuaista tilannetta, jossa aikuinen tarjoaa lapselle verbaalisia, ei-verbaalisia ja jopa behavioraalisia merkkejä, jotka ovat täynnä tiedostamattomia seksuaalisia merkitsijöitä” (Laplanche, 1989, 126). Voidaanko ymmärtää Laplanchen tarkoittavan, että Freud unohti tai ei ymmärtänyt nimenomaan jonkin tiedostamattoman viestisisällön vaikutusta ulkopuolelta ihmisen sisäisessä fantasiamaailmassa? Laplanche tarkoittaa siis nimenomaan enigmaattisen viestisisällön invaasiota vauvan mieleen, hänen sisäiseen todellisuuteensa. Laplanchen ja Freudin ajattelussa ulkoisen todellisuuden vaikutuksessa vauvan sisäiseen todellisuuteen on nähtävissä siten ainakin tasoero. Ero on nähtävissä myös kun verrataan Steinin teoriaa Freudiin ja Laplancheen.

Stein kuvaa tiedostamatonta seksuaalista viestisisältöä termillä ylenmääräisyys. Se pohjautuu Laplanchen enigmaattisuuden käsitteelle. Laplanchen ja Steinin käsitteet eivät sulje toisiaan pois,

mutta Steinin voidaan nähdä tuovan tiedostamattomaan sisältöön ja seksuaalisuuteen lisää syvyyttä. Hän täydentää mielestäni Laplanchen näkemystä ja tavoittaa jotakin sellaista syvempää, mitä Freud ja Laplanche eivät omissa ajatuksissaan vielä olleet löytäneet. Stein kuvaa ylenmääräisen viestisisällön muodostuvan vuorovaikutuksessa niin, että varhaisessa kommunikaatiossa kaikki vuorovaikutus ja ärsykkeet ovat vauvalle kaiken uutuuden takia luonnollisesti ylenmääräistä, siis yksinkertaisesti liian paljon. Itsesäilytyksen tarjoamat hauraat rakenteet eivät pysty ylläpitämään tasapainotilaa jatkuvasti koska niin suuri määrä ärsykejä koettelee vauvaa. Ylitse jäävä osa katektoituu sitten libidinaaliseksi jännitteeksi, josta seksuaalisuus saa alkunsa.

Laplanche kuvaa tätä seksuaalisuuden muodostumista enigmaattisen viestin ankkuroitumisena erogeeneihin alueisiin. Se enigmaattinen osa, jonka voidaan katsoa vastaavan Steinilla ylenmääräistä viestin osaa, jolle vauva ei osaa vielä antaa symbolista muotoa, muodostaa jännitteen, josta viestin lähde saa alkunsa. Tämä ylitse jäänyt jännite ankkuroituu eli katektoituu sitten erogeeneihin alueisiin.

Stein sisällyttää ylenmääräiseen viestiin piirteitä jotka kuvaavat seksuaalisuudessa sekä negatiivisia että positiivisia puolia, rikkovaa ja likaista sekä elämäniloa ja tajuntaa laajentavaa hyvää. Ylenmääräisyys on siis käsitteenä kaksinapainen. Stein kuvaa myös hyvän ja pahan tai positiivisen ja negatiivisen hiuksenhienoa rajaa, kuinka positiivinen voi muuttua negatiiviseksi ja päinvastoin. Mielestäni tällaista positiivista ja negatiivista kaksinapaisuutta Laplanchen enigmaattisessa viestissä ei ole samalla tavalla nähtävissä.

Stein kuvaa kuinka seksuaalisuus rakentuu ylenmääräisyyden lisäksi myös Laplanchen enigmaattisuuden ja sekä järkyttävyyden (*the poignant*) kautta. Laplanche tyytyi kuvaamaan viestin seksuaalista osaa pelkästään enigmaattisuuden käsitteellä. Myös tästä voimme nähdä, että Steinin ylenmääräisyys ja Laplanchen enigmaattisuus eivät täysin vastaa toisiaan. Seksuaalisuuden järkyttävällä puolella Stein kuvaa sitten sitä, kuinka ihminen tulee voitetuksi jollain sellaisella mielihyvällä, joka itsessä syttyy ja mihin kuitenkaan ei ole omaa vaikutusvaltaa. Tämä tekee seksuaalisuuteen tämän järkyttävän puolen. Stein tuo esille kuinka seksuaalinen kokeminen voi olla hetkittäin pirstovaa, omistavaa sekä omistetuksi tulevaa. Seksuaalisuus on sekä kehollista kokemista että ihmisten välistä kokemista. Kaiken kaikkiaan ajattelisin Steinin tavoittavan seksuaalisuuden olemuksessa näin jotakin syvempää kuin Laplanche tai Freud.

Ajattelen, että Laplanchen enigmaattinen tiedostamattoman seksuaalisuuden herättävä viesti ja Steinin ylenmääräinen viesti eivät sinänsä poissulje Freudin näkemystä seksuaalivietin

erkaantumisesta itsesäilytysvietistä. Äidin vuorovaikutus vauvaan Freudin teoriassa voi sisältää enigmaattisen/ylenmääräisen viestin ja herättää ja voimistaa Freudin mukaan vauvassa jo olevaa seksuaaliviettiä. Näin ollen enigmaattinen/ylenmääräinen viesti ei poissulje Freudin teoriaa, vaan päinvastoin täydentää sitä. Mutta suhteessa Laplanchen ja Steinin näkemykseen seksuaalisuuden synnystä Freudin näkemys seksuaalivietistä jo olemassa olevana ei voi olla samaan aikaan totta. Laplanchehan ajatteli seksuaalivietin vasta syntyvän vuorovaikutuksessa, aivan kuten Steinin ajatteli. Freudin teoria on siis ollut avain, ponnistus- ja kasvualusta, josta Laplanche ja Stein ovat lähteneet kehittämään ja jatkojalostamaan omia teorioitaan.

Miten Freud, Laplanche ja Stein kuvaavat äidin ja vauvan välistä vuorovaikutusta seksuaalisuuden heräämisessä? Mitä eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä voimme nähdä vuorovaikutuksen roolissa? Laplanche tuo erityisesti esille kuinka aikuinen viestii vauvalle seksuaalivietin pohjalta, kun taas vauva viestii aikuiselle itsesäilytysvietin pohjalta (Laplanche, 1989, 98). Tämän kautta sitten vauva kehittyy kohti aikuista kehittäen adaptaationa seksuaalivietin. Vastaavaa tasoeroa viestinnässä Freud ei tunnista. Laplanche on tulkinnut itse Freudin ajatelleen, että äiti on se joka muuttaa viestintäkanavaansa seksuaalisuudesta kiintymykseksi, eikä vauva muuta oman viestintäkanavan suuntaa. Tämä on Laplanchen näkemystä vastaan. Stein puolestaan näkee vauvan ja aikuisen välisen viestinnän asetelmaltaan asymmetrisenä eli epäsuhtaisena. Asetelma syntyy juuri siitä, että aikuinen omaa seksuaalisuuden ja tiedon siitä, mitä vauvassa ei vielä ole. Aikuinen on aktiivinen ja vauva enemmän vastaanottava ja tässä mielessä passiivinen. Steinin ja Laplanchen näkemykset menevät tässä yhteen. Vauva on heidän näkemyksen mukaan se joka kehittyy lopulta asymmetrisessä asetelmassa kehittäen adaptaationa seksuaalisuuden, jonka kautta ikään kuin saavuttaa saman tason, jolla aikuinen liikkuu.

Äidin ja vauvan välisestä vuorovaikutuksesta seksuaalisuuden synnyssä Stein tuo esille, kuinka on tärkeää, että äiti ei peilaa eli hän ei jaa seksuaalisuutta vauvan kanssa. On tärkeää, että äiti ei pyri kannattelemaan vauvaa hänessä kehittyvässä seksuaalisuudessa, sillä silloin äiti menisi mukaan vauvan seksuaalisuuteen ja toisi asetelmaan inestisen sävyn. “Parille, jonka muodostaa lapsi ja aikuinen, seksuaalisuuden säilöminen suhteellisen suoralla tavalla olisi seksuaalisuuden jakamista lapsen kanssa” (Stein, 2008, 56). Seksuaalisuus on siis se osa-alue, johon Steinin mukaan aikuinen ei saa puuttua, ja tämän kautta seksuaalisuus sitten kehkeytyy kehityksen vaatimalla tavalla. Näemme, että Freud ja Laplanche ovat tässä asiassa samoilla linjoilla Steinin kanssa. Seksuaalisuus siirtyy vanhemmalta lapselle ainoastaan tiedostamattomasti, eikä sitä jaeta muilla tavoilla. Freud kirjoittaa, että: ”Äiti kaiketi kauhistuisi, jos hänelle selvitettäisiin, että nuo hänen

hellyydenosoituksensa virittävät lapsen sukupuoli-vietin ja valmistelevat sen kehittymistä täysimittaiseksi.” Ja: ”Itse hän (äiti) pitää käyttäytymistään osoituksena aseksuaalista ’puhtaasta’ rakkaudesta, sillä hänhän tarkoittaa karttaa kiihottamasta lapsen sukupuoli-elimistä yli sen, mitä puhtauden ja terveyden vuoksi on välttämätöntä” (Freud, 1971, 130). Freudin mukaan vanhempi ei ole koskaan seksuaalisesti tyydyttävässä mielessä vauvaan, vaikka hoitaessaan vahvistaakin vauvan seksuaalivietin kehittymistä kuten kuuluu. Laplanche puolestaan kirjoittaa tyhjentävästi: ”On selvää että katson ’primaarin viettelyn’ sisältävän tilanteita ja kommunikaation muotoja, joilla ei ole mitään tekemistä seksuaalisen ahdistelun kanssa. Enigma itsessään on viettelyä ja sen mekanismi on tiedostamaton” (Laplanche, 1989, 128). Voimme nähdä, että Stein, Laplanche ja Freud ovat yksimielisiä siitä, että seksuaalisuuden kehityksessä seksuaalisuutta ei vanhemman ja vauvan/lapsen välillä jaeta.

Laplanche tuo seksuaalisuuden kulkeutumisesta vuorovaikutuksessa vauvalle esiin vielä sen, että enigmaattisen viestin kulkeutuminen tapahtuu nimenomaan aikuiselta toiselta vauvalle, eikä nuoremmalta lapselta vauvalle (Laplanche, 1989, 107). Vasta aikuinen seksuaalisuus on kehittynyt täyteen mittakaavan, jolloin enigmaattinen viesti voi kulkeutua vauvalle samalla tavalla. Laplanche toteaa: ”Toinen tärkeä piirre näissä kohtauksissa on se, että viettelyn suorittava osapuoli on väistämättä aikuinen” (Laplanche, 1989, 107). ”Viettelyyn voivat syyllistyä aikuiset tai muut lapset”, sanoo Freud (1971, 103). Näin Freud kirjoittaa vielä *Kolmessa seksuaaliteoreettisessa tutkielmassaan*, vaikka olikin siinä vaiheessa jo hylännyt varsinaisen viettelyteoriaansa. Freudille viettely oli kuitenkin edelleen konkreettista eli eri merkityksessä tässä mielessä kuin Laplanchella. Freud oli kuitenkin tässä vaiheessa jo sitä mieltä, että seksuaalisuus voi herätä myös ilman viettelyä, sisäsyntyisesti ja omaehtoisesti (Freud, 1971, 103). Kuitenkin voimme nähdä, että viettely tapahtuu Laplanchella tiedostamattoman viestisisällön kautta aikuiselta vauvalle, eikä kyseessä ole millään tavalla inestinen asetelma. Freud sen sijaan ajatteli vielä viettelyteoriaansa kehittäessä, että viettely oli konkreettista ja saattoi tapahtua joko aikuisen tai toisen lapsen toimesta.

Minkälaisia ovat Freudin, Laplanchen ja Steinin ajatukset koskien autoerotia ja sen olemassaoloa? Aineistostani käy ilmi, että Freudin mukaan vauva rupeaa rinnasta vieroituttuaan pyrkimään takaisin kohti sitä mielihyvää, tyydyttymisen kokemusta niin seksuaali- kuin itsesäilytysvietin osalta. Tästä alkaa Freudin sanoin autoeroottisuuden vaihe, jolloin seksuaalivietti suuntautuu sisäänpäin (Freud, 1971, 130). Vauva hakee Freudin mukaan tyydytystä vain omasta maailmastaan tässä autoeroottisessa vaiheessa. Laplanchella tai Steinillä ei ole nähtävissä autoeroottisuuden vaihetta, eivätkä he sisällytä autoeroottisuuden käsitettä teoriaansa. Laplanche

pitää vauvan seksuaalisuuden kehitystä alusta pitäen vuorovaikutuksellisen prosessina enigmaattisen viestin synnyttämän trauman ja alkutorjunnan kautta. Stein on samoilla linjoilla. Steinin mielestä interpsykkinen puoli on keskeinen tekijä seksuaalisuuden kehittymisessä. Hänestä Freud viettiteoriassaan unohtaa täysin toiseuden roolin. Kuitenkin Freudin teoriassa mitään paluuta tyydytyksen kokemukseen ei synny, jos alkuperäistä tilannetta tyydytyksestä toisen, äidin, kanssa ei olisi ollut. Voidaan esittää tässä kohtaa että, kun Freudin mukaan vauva autoeroottisesti tavoittelee mielihyvää, on vauvan omassa mielessä syntynyt tyydytyksen kokemus syntynyt toisen kanssa ja toisen avulla.

Voidaan lopulta kyseenalaistaa Freudin esittämä autoeroottisuuden käsite. Vauva/Vauvan mieli ei ole koskaan täysin autoeroottinen, sillä mielen sisäinen tyydytyksen tila jota haetaan, ei ole omaa aikaansaannosta vaan toisen kautta vuorovaikutuksessa ja suhteessa toiseen muodostunutta. Mielen sisällä on jo tyydytystä tuonut objekti, rinta. Myös Stein tuo osuvasti esille kuinka fantisoitu toinen on myös interpsykkinen tekijä, koska se kehittyy vuorovaikutuksessa tiedostamattomista viesteistä ja fantasioista. Freudin kuvaama autoeroottisuuden tila ei siis ole koskaan täysin autoeroottinen. Vaikka autoeroottisuuden vaiheessa ei ole ulkoista kohdetta, niin autoeroottisuuden tila on tarkkaan Freudia lukiessa muodostunut ulkoisen kohteen, rinnan, ja vuorovaikutuksen kautta. Tässäkin on minusta nähtävissä Freudilla interpsykkisen lähtökohdan alku.

Stein perustaa seksuaalisuuden synnyn interpsykkiselle asetelmalle. Seksuaalisuus kehittyy toisen kautta ja toiseus on aina läsnä seksuaalisuudessa. Hän on selkeästi sitä mieltä, että seksuaalisuudessa on aina kysymys kadotetusta objektista, jota pyritään saavuttamaan. Se on siis jotakin hyvin intersubjektivistiselta olemukseltaan. ”Inhimillinen seksuaalisuus on kadotetun objektin etsimistä ja haluamista, ja tämä kadotettu objekti ei ole välttämättä tietty, tosi objekti, eikä suhteessa viettiin” (Stein, 1998b, 263). Stein ei siis ajattele kuten Freud. Hänellä ei ole autoeroottisuuden vaihetta ja seksuaalisuus on ensisijaisesti vuorovaikutuksellista, sen kautta syntynyttä. Seksuaalisuus saa ilmiänsä aina objektisuhteen kautta, jota ensimmäinen ylenmääräinen viesti on muokannut. Freudille seksuaalivietti on olemassa ilman objektisuhdetta, vaikka tarvitseekin herätäkseen vuorovaikutusta. Freudilla seksuaalivietti on se joka etsii ja luo objektin omille tarpeilleen. Näin voimme sanoa, että Freud ajattelee, että suhde ja vuorovaikutus ovatkin kuin seksuaalivietin funktioita.

Mitä eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä on nähtävissä suhteessa kohteen valintaan Freudin, Laplanchen ja Steinin teorioissa? Tässä Laplanchen ja Freudin ajatukset eroavat toisistaan. Freud ajattelee, että vauvan mielen ensimmäinen ulkoinen kohde/objekti on rinta, kun taas Laplanche

ajattelee, että mielen ensimmäinen todellinen objekti on maito. Laplanchella rinnasta tulee vasta kehityksen kautta myöhemmin objekti, ja silloinkaan se ei ole todellinen objekti, vaan fantasmaattinen objekti, koska siihen yhdistyy vasta assosiaatioketjujen kautta tuo tyydytys, joka koettiin maidon suhteen. Freud kirjoittaa, että: ”Alkukantaisin sukupuoli tyydytys kytkeytyy syömiseen, ja siihen aikaan vietillä on ilmeinen ulkopuolinen kohde, äidin rinta” (Freud, 1971, 130). Laplanche taas vastaa, että: ”Prototyypillisessä esimerkissä, melkein fiktiivisessä imemisen mallissa, rinta ja maito eivät vastaa toisiaan: tapahtuu maidon korvaaminen rinnalla. Hallusinaatio ei korvaa imaginaarista todellisuutta oikealla todellisuudella, tai yhden muotoista ruokaa ei voida korvata toisen muotoisella” (Laplanche, 1989, 78). Tässä tulee esille hyvin kuinka Freud ja Laplanche hahmottavat seksuaalisuuden rakentumisen ja ensimmäisen objektin aivan eri tavoin. Kun Freudille ensimmäinen objekti on rinta, niin Laplanchelle se on maito. Myös erot suhteessa objektien merkityksiin on syytä huomata: Freud ajattelee ensimmäisen objektin eli hänen ajatuksissaan rinnan, olevan alusta pitäen seksuaalivietin objekti, niin Laplanchella taas ensimmäinen objekti eli hänen teoriassaan maito, on itsesäilytysvietin objekti. Tässä toistuu eroavaisuus, jossa Freudilla seksuaalivietti on alun perin olemassa itsesäilytysvietin kanssa, kun taas Laplanchella seksuaalivietti kehittyy vasta jälkepäin. Se tapahtuu vasta suhteessa fantasmaattiseen ja hallusinatoriseen rintaan.

Stein jalostaa Laplanchen teoriaa seuraavasti. Hän lähtee myös siitä asetelmasta, että maito on ensimmäinen todellinen objekti vauvalle. Fantasmaattinen objekti, johon maidon ominaisuudet kytketään, on myöhemmin rinta. Stein kirjoittaa: ”... Ehdotan, että näemme Freudin ja Laplanchen teorit seksuaalisuudesta kuin sillaksi ”jännittyneenä kaarena” (tension arc), taipuen yhdeltä puolelta kehon kiihottumista, stimulaatiota ja ”häiriötä”, jotka tuottavat miellyttävän pinnan (Stein, 1998b, 261). Ja: ”Yhdellä puolella hypoteettista kaarta pitäisi asettaa paikalta siirretty/korvattu fantasmaattinen objekti, jota subjekti pyrkii etsimään, objekti, joka ei ole koskaan oma itsensä, kuten olemme nähneet” (Stein, 1998b, 261). Tällä fantasmaattisella objektilla Stein tarkoittaa siis rintaa. Stein esittää, että lapsi kehittää seksuaalisuuden silloittamaan tuota kuilua, joka on sen ylenmääräisen viestin aikaan saamaa, jota ei pystytä saamaan symboliseen muotoon.

Ylenmääräinen viesti tuo lapsen hauraalle rakenteelle liian suuren jännitteen ja muodostaa kivuliaan kuilun. Seksuaalisuus muodostuu rakenteeksi, sillaksi, tähän kuiluun. Tässä Stein jalostaa Laplanchen teoriaa eteenpäin tuoden mukanaan jotain uutta. Voidaan näin nähdä Steinin ottavan mukaan sekä biologisen puolen eli kehon kiihottumisen että Laplanchen fantasmaattisen objektin. Seksuaalisuus on sitten kehittynyt näiden kahden väliin ”jännittyneeksi kaareksi”. Näin Stein ottaa mukaan sekä Freudin, että Laplanchen näkemykset huomioon.

Laplanchella ja Freudilla on myös näkemys ero vietin, kohteen ja toiminnan elementtien suhteista. Laplanche toteaa itse kuinka Freudin malli vietin elementeistä on syytä järjestää uudestaan. Laplanche ajattelee, että vietin päämäärä on vietin lähteen tuoman somaattisen ärsytyksen vertauskuvallinen vaihto (Laplanche, 1989, 143). Tämä on ymmärrettävissä niin, että se osa enigmaattisesta viestistä, jota vauva tai vastaanottaja ei kykene kääntämään symboliseen muotoon, katektoituu edelleen aina erogeeniin osiin, muodostaen näin vietille paineen joka etsii sitten ulospääsyä ja ilmaisukeinoa. Vietin tarkoitus on siis löytää Laplanchen mukaan prosessissa myöhemmin biologiaan katektoituneelle viestin osalle jokin muoto. Kun taas Freud ajattelee, että: ”Vietin alkulähteenä on jonkin elimen kiihottuminen ja sen lähimpänä tavoitteena on tuon elimellisen ärsytyksen poistaminen” (Freud, 1971, 85). Näin voimme nähdä, että Laplanche ajattelee sen olevan ensisijaisesti suhteesta tulevaa. Kun Freud ajattelee vietin tarkoituksen olevan kiihottuneen elimen ärsytyksen poistaminen, niin Laplanche ajattelee tarkoituksen edelleen kumpuavan sen kautta, että se osa viestiä, jota ei voitu kääntää symboliseen muotoon, muodostaa vietin lähteen erogeeniin alueisiin ja vasta nyt vietti on biologisessa muodossa.

Laplanche ajattelee, että se osa viestistä, joka ei pääse symboliseen muotoon, katektoituu erogeeniin alueisiin ja vaatii paineen poistoa, kun taas Freud ajattelee tämän olevan alun perin biologista peräisin oleva ärsytys eikä vietin paine johdu vuorovaikutuksesta. Kuten Freudin kirjoittamasta huomaamme, on vietin alkulähde hänelle suoraan jonkin elimen kiihottuminen. Näin ei ole Laplanchella, vaan vietin alkulähde on hänellä enigmaattinen viesti, sen synnyttämä paine, kun se ei ole saanut symbolista muotoa.

Voidaanko nähdä eroavaisuuksia tai yhtäläisyyksiä näiden kolmen teoreetikon näkemyksissä oidipaalisesta tilanteesta? Freud, Laplanche ja Stein selittävät kaikki yleisellä tasolla oidipaalikonfliktia ilmiönä samalla tavalla. Freud on kuvaillut tilannetta niin, että lapsi ihastuu ja rakastuu vastakkaista sukupuolta olevaan vanhempaan haluten tämän omakseen. Tämä toive on kuitenkin mahdoton ja kehityksen kulkiessa eteenpäin lapsi huomaa toiveensa mahdottomuuden luopuen siitä ja hakien samaistumiskohdetta jälleen samaa sukupuolta olevasta vanhemmastaan. Suuri ero nähdään taas kuitenkin esimerkiksi siinä, että Laplanche tuo esille, kuinka oidipaalitilanne voisi olla alisteinen kulttuurin vaikutukselle. Oidipaalitilanne muodostuu Laplanchen mukaan sen kautta miten aikuisen ja lapsen maailmat kohtaavat, kuinka vuorovaikutus heidän välillään menee. Freud itse toteaa oidipaalikonfliktin olevan biologispohjainen ja universaali. Niinpä tämä on perustava ero myös Freudin ja Laplanchen ajatuksissa. Laplanchen näkemyksen mukaan oidipaalitilanne ja oidipaalikonflikti ovat siis suhteellisia, ne tapahtuvat vasta alkutorjunnan ja

viettelyn jälkeen ja ovat sekundaari prosessi. Laplanchen mukaan oidipaalikonflikti on yhden aikakauden ja yhteiskuntarakenteen yritys selittää sitä miten lapsi tulee osaksi aikuisten maailmaa. Kulttuuri tarjoaa enigmaattiselle viestille valmiita symbolisia muotoja.

Freudin viittaus biologiaan tulee myös esille oidipaalikonfliktin ratkaisun yhteydessä, sillä hän esittää, että itse oidipaalikonfliktin ratkaisu voisi olla biologisperäisesti määräytynyt, eikä suhteiden kautta tuleva (Freud, 1971, 193-194). Freud tuo kuitenkin esille, että perimmiltään oidipaalikonflikti ratkeaa kastroitiouhkaan, kun lapsi ymmärtää fantasioittensa mahdottomuuden. Freud tuo kuitenkin esille, että biologisperäinen syytekijä tähän käy myös edellisen kanssa yhteen eivätkä ne sulje toisiaan pois.

Freud tuo esiin myös näkemyksensä siitä, kuinka poika luopuu fantasiastaan pelätessään menettävänsä peniksensä, kun taas tyttö luulee ensin, että hänelläkin on ollut penis, joka häneltä on sitten viety. Tätä Freud siis kutsuu kastroitiouhkaksi, johon edellä jo esille tullen selittää oidipaalikonfliktin päättyvän. Tästä syntyy Freudin mukaan tytölle myös peniskateus, ja tätä Stein ei ajattele olemassa olevaksi, tai ei ajattele että tytön varhainen kehitys oidipaalikonfliktissa menisi näin. Tytön tehtävä Freudin mukaan on hyväksyä tämä peniksettömyytensä, ja toivoa sen sijaan lasta sen tilalle isältään. Stein taas ajattelee, että yleisesti lapsen ja siis tytön siinä missä pojankin rakkauden kohde on äiti. Tytön huomattessa, että äidillä on jotain muuta sillä paikalla jolle tyttö pyrkii eli isä tyttö vaihtaa rakkauden kohdetta isään. Taas huomattessaan tämänkin tilanteen mahdottomuuden kohde vaihtuu äitiin, johon tyttö nyt samaistuu. Toiveet hautautuvat tiedostamattomaan toteutuakseen myöhemmin elämässä. Tässä kohtaa Freud ajattelee, että tytön tehtävä on samaistua sitten tämän vuoksi äitiin, ensin haluamalla hänen paikalleen ja sitten ymmärrettyään, että ei voi ottaa äidin paikkaa tyttö valitsee identifioitumisen äitiin, tullen oman äitinsä kaltaiseksi ilman että pyrkisi viemään hänen paikkaansa. Steinin ja Freudin näkemykset ja yleinen psykoanalyttinen ajattelu menevät jokseenkin yksiin näiltä osin tytön kehityksessä. Yleisesti psykoanalyttinen näkemys oidipaalikonfliktin kehityksestä sitten Freudin varhaisen teorian erityisesti tytön osalta on kehittynyt hienosti eteenpäin ja näin se näkyy vertaillen Freudin ja Steinin ajatuksia.

Minkälaista vertailua voimme tehdä Freudin, Laplanchen ja Steinin näkemyksissä sublimaatiosta? Laplanche ajattelee että sublimaation prosessi eli viettienergian jalostamisen prosessi on yhteydessä viettelyyn, joten jo tältä osin sublimaation ymmärtäminen eroaa Freudilla ja Laplanchella. Laplanchen mielestä sublimaation prosessi alkaa heti siitä tilanteesta ja silloin, kun seksuaalisuus on itsesäilytysvietin kautta enigmaattisen viestin ansiosta syntynyt. Freudin mielestä seksuaalienergian

sublimointi on vastaus siihen, miten seksuaalisuus organisoituu mieleen.

Laplanche kytkee sublimaation perversseihin pregenitaalisiin impulsseihin. Laplanche on siis sitä mieltä, että luovuudessa sublimoidaan perverssejä pregenitaalisia impulsseja eikä genitaalisia impulsseja. Oraalisen ja anaalisen lähteen viettivoimat ovat siis sublimaation lähteenä Laplanchen mielestä. Kun Laplanchella on kyse pregenitaalisten infantiilien impulssien sitomisesta, niin silloin voimme nähdä hänen näkemyksensä mukaan, että tässä on yhteys perversioon sublimoiduilla aktiviteeteilla. Tällaista ajatusta emme kuitenkaan voi nähdä Freudilla. Hän ei erotellut näin tarkasti impulssin lähdettä, jota sublimoidaan, tai tuonut esille onko kyseessä pregenitaalinen vai genitaalinen impulssi, jota sitten voidaan sublimoida. Sinänsä Freudin ja Laplanchen näkemyksissä sublimaatiosta ei ole suuria eroavaisuuksia. Sekä Freudi että Laplanche ajattelevat, että mielen rakenteet muodostuvat sublimaatioprosessin kautta. Stein puolestaan ei ole tuonut sublimaatioprosessista omia näkemyksiään selkeästi esille, joten vertailua ei hänen osaltaan voida tehdä.

Stein nostaa esille omassa teoriassaan häpeän roolin seksuaalisuuden muodostumisessa ja rajojen rakentumisessa sille. Tarvitut raja-aidat vanhemman ja lapsen välille muodostuvat häpeän kautta, sillä vanhempi ja lapsi eivät saa jakaa seksuaalisuutta. Stein tuo esille kuinka lapsen tehtävä on jäädä yksin tämän seksuaalisen ylenmääräisen viestin kanssa, sillä vanhempi ja lapsi eivät jaa seksuaalisuutta. Muuten asetelmasta tulisi inestinen. Tämän kautta muodostuvat sitten ne tarvitut sisäistetyt normit ja säännöt, jotka yleisesti kulttuurissakin tunnetaan, kuten inestitabu. Tässä kohtaa muodostuu myös häpeä. Jos sisäistetyt normit ja säännöt ylitetään, koetaan häpeää. Tässä suhteessa häpeä on siis nähtävissä suojaavana ja kehitystä tukevana tekijänä, vaikka ei olekaan sitä aina kaikissa tilanteissa. Vaikka Laplanche ja Freud eivät tässä suhteessa tuo häpeän roolia näin esille, voidaan nähdä heidän ajatustensa käyvän hyvin yksiin Steinin esittämän kanssa, että häpeä tuo tarvittuja raja-aitoja muuten rajattomaan tilaan. Näin huomataan kuinka Stein on tässä kohtaa lähtenyt kehittämään ajatuksiaan Freudin ja Laplanchen teorioista, sillä Freud itse aikanaan toi inestin ja viettelyn roolin psyyken kehityksessä esille. Hänen varhaisen viettelyteoriansa oli tarkoitus selittää hysterian syntyä, jonka taustalla oli juuri inestin tuoma ylenmääräinen häpeä, tai oireet, jonka sai aikaan varhainen inesti. Freud tuo esille häpeän roolin tuodessaan esille kuinka vastavoimien on autettava sitomaan sukuviettiä. Tämän Freud tuo esille erityisesti perversion synnyssä. Ilman häpeää ja inhoa sekä muita vastavoimia perversio ei kehittyisi normaalin rajoissa (Freud, 1971, 81). Freud ottaa mukaan myös muita tunteita vastavoimiksi, mutta selvimmin hänen mielestään tulee ilmi häpeä ja inho. Ilman näitä rajoja tuovia tekijöitä olisi rajaton tila, perversio.

Tämä menee hyvin yksiin Steinin ajatusten kanssa häpeän roolista tarvittuja rajoja luovana tekijänä.

Mitä muita yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia voimme nähdä näiden kolmen ajattelijan näkemyksissä sukupuolisista poikkeamista ja perversioista? Stein tuo selkeästi esille kuinka näkee perversio suhteen ominaisuutena. Hänestä myös perversio sinänsä on paljon muuta kuin seksuaalisuuteen liittyvä asia. Se on yleisesti suhteen ominaisuus, se on tapa olla suhteessa ja pyrkimys saada toinen valtaansa, se on toisen osapuolen tapa käyttää valtaa ja suojautua itse paljastumiselta.

Freud kirjoittaa, että perversiota on kaikki se seksuaalinen toiminta mikä ei johda lopulta sukupuoliyhdyntään. Kuitenkin Freud tuo esille myös sen puolen, että perversio perustuu perimään, ja että kaikilla ihmisillä on taipumus perversioihin ja poikkeaviin sukupuoliin ominaisuuksiin. Freud itse kirjoittaa kuinka rajaa normaalin seksuaalisuuden ja perversio välille on vaikea vetää, eikä perversio sinänsä ole Freudistakaan sairaus. Sairaalloinen perversio on vasta silloin, kun se vallitsee sukupuolielämää vakiintuneesti. Stein tuo kuitenkin vahvasti esiin näkemyksensä siitä, kuinka pitää Freudin määritelmää perversiolle hyvin kapea-alaisena. Miten tämä sitten on tulkittava, ja millä tavalla hänestä määritelmä on Freudilla kapea-alainen?

Freudin ensimmäinen määritelmä perversiolle on siis se, että kaikki muu seksuaalinen toiminta, joka ei johda sukupuoliyhdyntään, on sairaalloista. Kuitenkin hän kirjoittaa, että meissä kaikissa on perverssejä ominaisuuksia, ja perversioita tietyissä määrin ilman että se olisi sairaalloista. Voidaanko ajatella, että Stein ei ole tyytyväinen siihen kuinka suorasti Freud ajattelee oikeastaan kaiken muun paitsi sukupuoliseen kanssakäyntiin johtavan toiminnan olevan perversiota? Näin voitaisiin ymmärtää, että tämä määritelmä on Steinista köyhä eikä antaisi tilaa perversiolle sinänsä myös normaalina ja ei-sairaalloisena piirteenä ihmisessä. Steinin mukaan polymorfinen perversio on normaali inhimillinen yksilön ominaisuus ilman että se olisi vielä sairaalloista. Stein tekee eron ns. normaalin perversio ja patologisen perversio välille. Tähän on syytä tuoda uudelleen jo edellä esiin tullut seikka, että Freud on tuonut esille, kuinka meissä kaikissa on piirteitä, jotka ovat perverssejä ilman, että se tekisi ihmisestä sairaalloisesti perverssiä. Sairaalloisesta perversiosta on kyse vasta silloin, kun perversio on ottanut vallan sukupuolielämästä vakiintuneesti.

Näin ollen näyttäisi siltä, että Freudin ja Steinin ajatukset perversiosta eivät sulje toisiaan pois, vaikka Stein on kirjoittanut ajatuksiensa eroavan suhteessa perversio määritelmään Freudista. Voimme nähdä Freudin ja Steinin ajatuksien lopulta tukevan toisiaan. Stein kehittää Freudin ajatuksia perversio olemuksesta edelleen entistä pidemmälle.

Stein kirjoittaa osuvasti kuinka perversio on suhteessa esille tuleva ominaisuus, ja voi siis olla olemassa ilman että on sinänsä seksuaalisuuteen liittyvää. Toinen, suhteen perverssi osapuoli alistaa toisen valtaansa, manipuloi häntä ja saa toisen sidotuksi itseensä, ilman että itse antautuu tai päästää toista psyykkisesti itseään koskemaan. Näen että tässä on tärkeä yhteneväisyys Freudin masokismin ja sadismin määritelmiin, joissa kyse on juuri valta-asetelmasta. Sadismissa kyseinen henkilö ei saa nautintoa ilman toisen psyykkistä tai fyysistä kärsimystä, kun taas masokisti ei koe nautintoa ilman että kärsisi psyykkisesti tai fyysisesti. Tässä on selkeästi kyse suhteessa tapahtuvasta, relationalistisesta asetelmasta, jossa tämä perversio syntyy. Näin ollen tässäkin voimme nähdä kuinka ensi näkemältä vastakkaisista asetelmista löytyy paljon yhteneväisyyksiä. Freud ei itse kirjoittanut persion tapahtuvan suoranaisesti suhteen kautta, mutta kun kyseessä on sadismi ja masokismi niin suhteen rooli näiden muodostumisessa on nähtävissä.

Kun mietitään Steinin persion määritelmää, niin voidaan kysyä, eikö hän sitten pidä perverssin suhteen tai perverssin liiton toista osapuolta myös omalla tavallaan perverssinä? Tämä toinen osapuoli on kuitenkin omalta osaltaan tekemässä tuota perverssiä liittoa todeksi ja alistuu asetelmalle, joten mielestäni hänestä on löydettävissä suhteen toinen perverssi osapuoli. Mielenkiintoista on kuinka Freud toi tämän asetelman esille kirjoittaessaan, että se joka saa mielihyvää sadismin kautta, voi kokea sitä myös masokismin kautta, koska se joka voi saada tyydytystä tuskan aiheuttamisesta, voi kokea tyydytystä myös tuskan saamisesta. Tämä on mielestäni edelleen osoitus suhteen merkityksestä Freudin ajatuksissa. Ominaisuus on vastakkaisena aina piilevästi olemassa ihmisessä, vaikka olisikin näennäisesti poissa. Tätä asiaa ei Stein ole tuonut tässä kohtaa selkeästi esille.

Freud siis esittää, että sadomasokistisuus on perversio. Laplanche on tässä asiassa kuitenkin sitä mieltä, että sadomasokistisuus ei perustu seksuaaliseen aktiviteettiin vaan egon tarpeeseen hallita objektia (Laplanche, 1984, 15). Voidaanko siis ajatella, että Laplanche ei itse laske sadomasokismisuutta sukupuoliseksi poikkeamaksi? Lähtökohtaisesti Laplanche ei näe sadomasokismisuutta ensisijaisesti seksuaalisena aktiviteettina. Tässä suhteessa Laplanche ajattelee kuten Stein. Kuitenkin näemme, että Laplanche ajattelee sadomasokistisuuden suhteessa tapahtuvana asiana. Laplanche toteaa: "...seksuaalisuutta ei voida identifioida tiettyjen perversioiden muotojen avulla, se ei ole vain jotakin mitä on eristetty sinne ja tänne. Perversio on pikemminkin kaikissa tärkeänä osana seksuaalisuutta" (Caruth, 2001). Tämä Laplanchen lausahdus on osoituksena siitä, kuinka hänestä perversiot ovat kuitenkin tärkeänä osana seksuaalisuutta, eikä perversioita voida eristää vain joiksikin ominaisuuksiksi.

Vaikka aluksi vaikuttaisikin siltä, että vain Steinin ja Laplanchen ajatukset olisivat keskenään yhteneviä suhteessa sukupuoliseen poikkeamaan ja olisivat poikkeavia suhteessa Freudin ajatuksiin, niin kuitenkin heillä kaikilla on näissä ajatuksissa pohjimmiltaan paljon yhteneväisyyksiä. Heistä kaikki tulevat tahoillaan siihen lopputulokseen, että jokaisessa ihmisessä on olemassa perverssejä ominaisuuksia, ilman että se tekisi ihmisestä sairaalloista. Erityisesti Stein ja myös Laplanche tuovat esille suhteen merkityksen perversion rakentumisessa. Tämä on kuitenkin nähtävissä myös Freudin ajatuksissa ainakin niistä perversioista jotka koskevat sadismia ja masokismisuutta.

Pohdinta

Yleisellä tasolla voimme nähdä selkeän kehityskulun Freudin, Laplanchen ja Steinin teorioiden välillä. Suurimmat erot teorioissa voimme nähdä koskien seksuaalivietin olemassaoloa alusta saakka. Freud näkee seksuaalivietin alun perin olemassa olevana voimana, vaikka äidin tehtävä onkin aktivoida vietti henkiin, kun taas un taas Laplanche ja Stein ajattelevat, että seksuaalivietti vasta syntyy vuorovaikutuksessa äidin kanssa.

Kaikki he kuitenkin näkevät vuorovaikutuksen ratkaisevana tekijänä seksuaalivietin kehityksessä. Laplanchella ja Steinilla seksuaalivietti syntyy vuorovaikutuksen kautta ja Freudilla vuorovaikutus aktivoi seksuaalivietin erkaantumaan itsesäilytysvietistä. Kuitenkin seksuaalivietti on Freudille lähtökohtaisesti biologisperäinen, kun taas Laplanche ja Stein näkevät seksuaalivietin ankkuroituvan vasta vuorovaikutuksen kautta biologiaan.

Kaikki näkevät imetyksen alkutilanteena, vaikka näkevätkin objektin muodostuksen tapahtuvan siinä hieman eri tavoin. Freudille vauvan ensimmäinen ulkoinen objekti on rinta, kun taas Laplanchelle ja Steinille ensimmäinen ulkoinen kohde on maito. Freudille vauvan ensimmäinen objekti eli rinta on seksuaalivietin objekti, kun taas Laplanchen teoriassa ensimmäinen objekti eli maito on itsesäilytysvietin objekti. Seksuaalivietin objektiksi tulee myöhemmässä kehityksessä rinta, johon itsesäilytysvietin objektin ominaisuuden kytkeytyvät ja näin sitä kutsutaankin fantasmaattiseksi tai hallusinatoriseksi objektiksi.

Sekä Freud, Laplanche että Stein pitävät ulkoisen todellisuuden merkitystä psyyken kehitykselle merkittävänä, vaikka voidaankin nähdä joitakin syvyys- tai tasoeroja siinä miten he käsittävät ulkoa päin tulevan ärsykemaailman. Freud korosti enemmän ärsykemaailman konkreettista ja biologista puolta, vaikka piti aina mukana myös tiedostamattoman merkityksen tärkeyttä esimerkiksi siinä suhteessa, että äiti tiedostamattaan vauvaansa hoitaessaan mieltää vauvansa seksuaalisena ja kokee myös itsensä seksuaalisena suhteessa vauvaansa. Laplanche ajattelee ulkomaailmasta tulevan ärsykkeen omaavan enigmaattisen viestisisällön, joka tosin voi kulkeutua sekä verbaalisesti, ei-verbaalisesti sekä behavioraalisesti. Stein näkee ulkomaailman ärsykeaineiston kulkeutuvan vauvalle ylenmääräisen viestisisällön muodossa samaan tapaan kuin Laplanche.

Steinin ylenmääräisen ja Laplanchen enigmaattisen viestisisältöjen luonteissa on sisällöllisiä eroja. Ne koskevat viestin näkemistä positiivisena ja negatiivisena, sekä sen järkyttävän puolen esiin

tuomista. Stein näki ylenmääräisessä viestisisällössä enemmän sellaisia sisällöllisiä puolia, joita Laplanche ei vielä kuvannut omassa teoriassaan enigmaattisesta viestistä. Steinin näkemys ylenmääräisestä viestistä sisältää myös negatiivisia ominaisuuksia, kuten pirstovuutta ja hajottavuutta. Laplanchen ja Steinin näkemykset enigmaattisesta tai ylenmääräisestä viestisisällöistä voidaan nähdä täydentävän Freudin teoriaa siitä, mitä vuorovaikutustilanteessa äidin ja vauvan välillä tapahtuu, kun seksuaalivietti herää henkiin. Se täydentää sen ulkomaailmasta tulevan ärsykkeen tai viestisisällön luonnetta, jonka avulla näin tapahtuu. Voidaan nähdä, että enigmaattinen ja ylenmääräinen viesti tuo lisää Freudin enemmän konkreettiseen tai fysiologisbiologiseen ärsykemaailmaan, joka tulee ulkopuolisesta ympäristöstä sekä myös osin ruumiin sisäpuolisesta ärsykemaailmasta.

Kaikki kolme teoreetikkoa ajattelevat äidin ja vauvan välisessä vuorovaikutuksessa olevan tärkeää, että äiti ei peilaa lapsen seksuaalisuutta takaisin vauvalle. Äidin tehtävä ei ole säilöä seksuaalisuutta, vaan seksuaalisuus jäsentyy eri tavoin kuin muut tunteet, joita äiti auttaa vauvaa säilömään ja kannattelemaan.

Eroavaisuuksia on nähtävissä myös suhteessa autoeroottisuuden vaiheeseen. Freudin mukaan on olemassa ns. autoeroottisuuden vaihe, joka voidaan ymmärtää niin, että seksuaalivietti suuntautuu silloin sisäänpäin, jolloin tyydytystä haetaan vain omasta maailmasta. On kuitenkin ymmärrettävä, että tyydytys on täytynyt kokea suhteessa ulkoiseen objektiin ja omaksua näin osaksi omaa sisäistä maailmaa, ennen kuin mitään tyydytystä omasta sisäisestä maailmasta voitaisiin edes hakea. Laplanche tai Stein eivät pidä omissa teorioissaan psyyken ja seksuaalisuuden synnystä autoeroottisuuden vaihetta mukana.

Suhteessa oidipaalikonfliktiin voimme nähdä Freudin, Laplanchen ja Steinin ajattelevan yleisellä tasolla samalla tavalla. Kuitenkin siinä miten oidipaalikonflikti tulee ratkaistuksi tytön kehityksessä, on tapahtunut suuria muutoksia, jotka ainakin Stein tuo mukaan näkemyksiinsä. Suuri ero nähdään myös siinä, että Laplanche ottaa mukaan kulttuurin vaikutuksen teorialleen oidipaalikonfliktin synnystä. Laplanche ajattelee, että oidipaalikonfliktissa on perimmiltään kyse siitä, miten lapsi tulee osaksi aikuisen maailmaa, ja oidipaalikonflikti on vain yksi kulttuurin tarjoama muoto tähän kysymykseen. Freudin voidaan nähdä ajattelevan oidipaalikonfliktin synnyn biologisperäisenä ilmiönä siinä missä Laplanche pitää sitä suhteellisena tapahtumana psyykessä.

Freud että Laplanche ajattelevat seksuaalisuuden organisoituvan mieleen sublimoinnin kautta. Stein ei kuljeta sublimoinnin käsitettä olennaisena osana teoriassaan. Seksuaalisuuden raja-aitojen

muodostumisessa Stein ja Freud näkevät keskeisenä häpeän tunteen. Rajaavien tunteiden eli vastavoimien kautta tarvittavat raja-aidat ja normit kehittyvät käyttäytymiselle. Tämä on tärkeä tekijä heidän näkemysten mukaan siinä prosessissa miten seksuaalisuus organisoituu mieleen.

Stein näkee perversion suhteen ominaisuutena ja hänestä perversio on paljon muutakin kuin vain seksuaalisuuteen liittyvä asia. Normaali perversio on siis kaikissa ihmisissä oleva ominaisuus, jota Stein kutsuu polymorfiseksi perversioksi. Stein näkee erikseen sairaalloisen perversion, jota hän nimittää patologiseksi perversioksi. Myös Freudin voidaan nähdä ajattelevan, että kaikissa ihmisissä on jossain määrin perverssejä puolia, ilman että se tekisi heistä sairasta. Perverssiksi Freud määrittelee kaiken sen seksuaalisen toiminnan mikä ei johda sukupuolilyhdyntään. Sellaista perverssiä puolta on normaalisti kaikissa ihmisissä myös Freudin mielestä ilman että se tekisi ihmisestä sairasta. Sairaalloisesti perverssiksi toiminta muuttuu vasta kun se jää pysyvästi vallitsevaksi sukupuolielämään. Freud kuitenkin ajattelee, että perverssi toiminta on nimenomaan seksuaalisuuteen liittyvää. Steinin ja Freudin ajatuksissa on selkeä kehityskaari, sillä Steinin teoriassa on nähtävissä se kuinka hän on jatkanut Freudin ajatuksien jalostamista.

Freud lähtee selittämään sadomasokistisuuden ilmiötä myös suhteen kautta. Sadistista tai masokistista asetelmaa ei voi syntyä ilman toista osapuolta. Stein ja Freud siis lähestyvät perversion ja sadomasokistisuuden selittämistä lopulta samoin tavoin suhteen kautta. Laplanche ei ajattele sadomasokistisuutta seksuaalisena aktiviteettina, mutta perversion hän ajattelee muodostuvan suhteen kautta.

Mitä muut teoreetikot ja ajattelijat sitten kirjoittavat näistä ilmiöistä, joita olen Freudin, Laplanchen ja Steinin näkemysten pohjalta käsitellyt? Yleisesti ajatellaan, että Freudin ansiota on se, että ihminen alettiin nähdä aivan alusta pitäen seksuaalisena olentona. Näin kirjoittaa esimerkiksi Ethel Person (2005). Freud toi esille kuinka tapahtuu biologisen toiminnan mentalisaatio. Seksuaalisuuden esille tuominen lapsuudessa toi omana aikanaan mukaan myös varhaisten vuosien ja lapsuuden merkityksen. George Klein esittää, että Freudin suurin anti omassa seksuaaliteoriassaan oli sen näyttäminen, että on olemassa ei-genitaalisia, eli ennen genitaalivaihetta tulevia, komponentteja lapsen seksuaalisuudessa, jotka ovat emotionaalisessa jatkuvuudessa suhteessa aikuisen seksuaalisuuteen (Klein 1976, lainattu Personin 2005 mukaan). Lichtenstein taas esittää, että pregenitaalisen seksuaalisuuden tarkoitus, eli kaikkien seksuaalisuuden muotojen ennen genitaalivaihetta, on luoda vahva sidos merkitsevien toisten kanssa (Lichtenstein 1977, lainattu Personin 2005 mukaan). Tämän voidaan mielestäni nähdä olevan relationalistinen kanta asiaan.

Toisaalta monet (esim. Carlo Bonomi, 1994) ovat tuoneet esille sitä puolta, että yhteiskunnassa ja kulttuurissa voidaan nähdä olleen tuolloin sosiaalinen tilaus sille, että seksuaalisuutta uskallettiin ottaa enemmän esille myös osana lapsen kehitystä. Bonomi kirjoittaa, että lapsen seksuaalisuudesta kirjoitettiin jo Freudin aikana, mutta vain eri termeillä. Michael Parsons tuo myös esille sen kuinka on otettava huomioon myös, että käsitteet muuttuvat ajan mittaan ja ne saavat erilaisia sisältöjä eri aikakausina (Parsons, 2000, 39).

Freudin teoriaa on pidetty toistuvasti liian vaiheittaisena lähestymistapana. Teoria perustuu lähinnä sellaiseen psyykkiseen kehitykseen, joka tapahtuu tietyn elimen tai ruumiin toiminnon kehityksen mukaan. Tästä voidaan myös olla montaa mieltä. Toisaalta Freud itse on kirjoittanut *Kolmessa seksuaaliteoreettisessa esseessään*, että vaiheittaisuus ei näy ellei siinä tule ongelmia (Freud, 1971). Freudin teoriaa voidaankin ymmärtää myös niin, että ruumiin toimintojen kautta tapahtuva psyykkinen kehitys tapahtuu limittäin, eikä yksioikoisesti elin kerrallaan. Vaiheittaisuus tulee ilmi vain siinä tapauksessa, jos kehityskulku ei tapahdu riittävien kehityssaavutusten mukaan. Muuten voidaan ajatella myös Freudin tarkoittaneen, että biologinen ja psyykkinen kehitys kulkevat käsi kädessä limittäin ilman mitään ulospäin näkyvää vaiheittaisuutta.

Leena Klockars tuo esille artikkelissaan ”Lapsi, lapsen mieli ja lapsenmieli psykoanalyysissä” sitä nykyään vallalla olevaa yleistä näkemystä, että Freudin psykoseksuaalisen kehityksen osavaiheita voidaan ajatella läpi elämän kestävinä prosesseina. Vaikka herkkyysikä psykoseksuaalisen kehityksen vaiheelle tapahtuukin nuorena, niin prosessit jatkuvat läpi elämän ilman että sulkisivat toisiaan pois. Yleinen näkemys Klockarsin mukaan on, että Freudin kirjoitusten ja toimien ansiosta seksuaalisuus tuli ilmeiseksi kulttuurissa ja psyyken tarkastelussa. (Klockars, 2009)

Myös Michael Parsons voidaan nähdä kulkevan samoilla linjoilla. Hän tuo esille artikkelissaan ”Sexuality and perversion a hundred years on: Discovering what Freud discovered”, että Freudin osavaiheet ja kehitykselliset vaiheet voidaan käsittää paremminkin tiloina tai positioina. Näin kehityksellisen vaiheen näkeminen positiona antaa myös uuden tavan ajatella aikuisuutta. Tämä antaa mahdollisuuden nähdä psykoseksuaalisen vaiheen läpikäymisen läpi elämän kestäväenä persoonallisuuden prosessina, mitä sen nykyään ajatellaankin olevan. (Parsons, 2000)

Leena Klockars (2011) kirjoittaa artikkelissaan ”Seksuaalisuuden olemuksesta” (Ilmestynyt teoksessa Seksuaalisuuden kohtaloita. Nuorisopsykoterapian erityiskysymyksiä, 2011) susilapsista, eli ihmisistä, jotka ovat joutuneet syystä tai toisesta elämään koko varhaislapsuutensa eläinten parissa. Suhteessa seksuaalisuuteen heissä näkyy vain autoeroottista eli itseään kiihottavaa

seksuaalista aktiivisuutta, mutta seksuaalinen vuorovaikutus kohdistuneena toiseen on hyvin usein poissa. Tämä luonnon oma empirinen testi toimii osoituksena siitä, kuinka seksuaalisuus kehittyy nimenomaan vuorovaikutuksessa toiseen. Se vahvistaa nähdäkseni kaikkien Freudin, Laplanchen ja Steinin teorioita tässä asiassa. Freud ajatteli, että seksuaalivietti on olemassa olevana, mutta tarvitsee äidin tai toisen hoitajan tarjoamaa seksuaalivietin herättämistä ja erkaannuttamista itsensäilytysvietistä. Laplanche ja Stein ajattelivat, että seksuaalivietti syntyy äidin tiedostamattomassa varhaisessa viettelyssä. Ilman tätä seksuaalisuus jää täysin syntymättä siinä merkityksessä missä sen kuuluu olla ihmisen olemuksessa. Se jäisi vain epäeroottiseksi itsesuojeluksi ilman toisen kaipuuta.

Miten muut teoreetikot ovat kommentoineet ja kirjoittaneet vietistä ja vietin ja objektin välisestä suhteesta? Michael Parsons (2000) kirjoittaa tulkitsevansa Freudin tarkoittaneen, että objekti on alisteinen subjektille ja subjekti määrittää aina omat objektinsa. Hän ajattelee, että on mahdotonta kuvata objektia ilman, että kuvaisi samalla suhdetta, jolla subjekti on siihen yhteydessä. Parsons ei näe Freudin tuoneen vielä vietin ja objektin välistä suhdetta esille, mutta piti Freudin antamaa arvoa objektille sinänsä jo merkittävänä. Fairbairn on puolestaan ehdottanut että sukuvietin pohjimmainen kohde on objekti (Fairbairn 1952, lainattu Personin 2005 mukaan). Freudille itselleen sukuvietti on itsenäisesti olemassa, joka etsii ja luo sitten tarvitsemansa objektin. Objektisuhteoriassa vähätellään seksuaalisuuden vaistonomaisuutta ja ajatellaan, että seksuaalisuus tulee merkitykselliseksi vasta myöhemmin kehityksellisten prosessien kautta, jossa objektisuhteet ovat tärkeimmässä asemassa. Freud taas näkee, että objektisuhteet on vietin funktio.

Freudin sukuvietin käsitettä ja viettiteoriaa on kommentoitu myös monin eri tavoin. Kardiner, Karush ja Ovesey ovat esittäneet näkevänsä Freudin sukuvietin tai libidon käsitteessä kaksi eri puolta (Kardiner ym., 1959, lainattu Personin 2005 mukaan). Nämä ovat appetitiivinen puoli ja energeettinen puoli. Appetitiivinen voidaan ymmärtää haluna, fysiologisena tarpeena ja tyydytyksen etsintää kasvattavana, kun taas energeettinen voidaan nähdä energiaa antavana puolena. He ovat sitä mieltä, että reitti libidon eli sukuvietin kanavoimiseen on opittua eikä vaistonomaista. He esittävät, että ei ole olemassa mitään sisäsyntyistä tarvetta kohti objektia. Heidän näkemystään voisi siis pitää enemmänkin objektisuhteoreettisina. Kardinerin, Karushin ja Oveseyn näkemys siis sulkisi pois Freudin näkemyksen sisäsyntyisestä jo lähtökohtaisesti olemassa olevasta sukuvietistä, mutta ei sitä vastoin sulje Laplanchen tai Steinin näkemystä siitä, että äiti herättää sukuvietin vuorovaikutuksessa eloon vauvalleen. Tällä tavalla voidaan myös ajatella, että sukuvietin reitti on vuorovaikutuksessa opittua, äidin henkiin herättämää.

George Klein (1976) on sitä mieltä, että seksuaalisuutta on mahdollista pitää keskeisenä ja tärkeänä asiana ilman, että libidon eli sukuvietin käsitettä on ollenkaan olemassa. Klein tulkitsee Freudin teoriaa niin, että Freud on tunnistanut sen aistillisen puolen joka on jaettu sekä infantiileissa että aikuisissa, että genitaalisissa ja ei-genitaalisissa kokemuksissa. (Klein 1976, lainattu Personin 2005 mukaan)

Greenberg ja Mitchell kirjoittavat että vietti ja libido, eli sukuvietti, eivät heistä ole samoja asioita. He ajattelevat, että elämän alussa seksuaalinen vietti ei ole tullut vielä organisoivaksi ja motivoivaksi kokonaisuudeksi (Greenberg & Mitchell 1983, lainattu Personin 2005 mukaan). He ajattelevat sen suuntaisesti, että seksuaalivietti olisi osista koostuva summa, eikä sittenkään eteenpäin työntävä voima, joka loisi rakennetta kuten Freud ajattelee. Ethel Person (2005) puolestaan kirjoittaa, että hänestä libido eli sukuvietti on osaksi kokemuksen tuottamaa, eli ei täysin sisäsyntyistä. Kuitenkin hänestä samanaikaisesti voidaan ajatella, että objektin valinta, eli pyrkimys kohti objektia on sitten sisäsyntyistä.

Peter Fonagyn työryhmän tekemät empiiriset tutkimukset tukevat sitä näkemystä, joissa sekä Freud, Laplanche ja Stein ovat kaikki yksimielisiä, eli että vaikka seksuaalisuus on koko ajan olemassa olevana vanhemmalla ja lapsella, niin silti vanhemman tehtävä on jäädä lapsen oman seksuaalisuuden ulkopuolelle. Vanhempi ei saa jakaa lapsensa seksuaalisuutta. Peter Fonagyn työryhmä observoi sitä kuinka äidit reagoivat vauvansa seksuaaliseen kiihottumiseen. Näistä empiirisistä tutkimuksista näkyy myös se, kuinka seksuaalisuus on kuitenkin vahvasti olemassa olevana vauvalla ja vanhemmalla, ja kuinka vanhempi itse on tietoinen oman vauvansa seksuaalisen kiihottuneisuuden tiloista. Fonagy työryhmineen kiinnitti tutkimustilanteessa huomionsa siihen, halasivatko äidit vauvaansa kun vauva koki seksuaalista kiihottumista, nauroivatko, rauhoittelivatko, hymyilivätkö he, katsoivatko he pois vai olivatko he huomaamatta vauvan tilaa. Äitien itsensä on kokemuksellisesti vaikea peilata vauvansa seksuaalista kiihottumista. Kuitenkin Fonagyn toteuttaman kyselyn puolesta äidit olivat hyvin tietoisia oman vauvan seksuaalisista kiihottumisen tiloista (Fonagy, 2008, 18). Tyypillisin tapa suhtautua vauvan seksuaaliseen kiihottumiseen oli jättää se huomioimatta tai katsoa pois päin. Myös vauva-äiti-observaatiotilanteissa on nähtävissä, että seksuaalisuuden peilausta äidiltä vauvalle ei tapahdu (Fonagy, 2008, 18). Huomataan, että meillä ei ole edes mallia siitä, kuinka vauvalle seksuaalisuutta pitäisikään peilata.

Tämä empiirinen aineisto antaa täyden tuen Freudin, Laplanchen ja Steinin näkemykselle siitä kuinka seksuaalisuutta ei vauvalle peilata vaan tämä jää sitä itsekseen kannattelemaan. Äidin ei ole

tarkoitus kannatella tai peilata seksuaalisuutta. Fonagy toteaa omien empiiristen tutkimusten valossa Steinin ja Laplanchen teorioita vahvistaen, että tämä kannattelemattomuus vahvistaa ja voimistaa seksuaalisuutta vauvassa entisestään. Tällä tavalla seksuaalisuus ei tule integroitumaan samalla tavalla ihmiseen kuten muut tunteet ja kokemukset, joka nimenomaan antaa sille oman arvoituksellisen ja enigmaattisen luonteensa kuten Stein ja Laplanche esittävät. Seksuaalisuutta ei voida siksi täysin kokea omassa vallassa olevaksi, ja se voidaan kokea täysin vain toisen ihmisen kanssa.

Mitä muut kirjoittajat ovat sitten todenneet suhteessa perversioiden muodostumiseen tai ottaneet kantaa Freudin, Laplanchen ja Steinin näkemyksiin niistä? Ethel Person (2005) on tulkinut Freudin määritelmän perversiosta niin, että perversio on sukuvietin ilmentymä, joka ei ole käynyt vain lävitse normaalia torjuntaa. Person on tulkinut Freudin tarkoittaneen, että perversioita on samalla tavalla olemassa myös ”normaaleilla” ihmisillä, ilman, että se tekisi heistä sairaita. Person näkee Freudin tarkoittaneen, että perversio synnyssä sukuvietti ei vain ole käynyt kaikkia torjunnan vaiheita, joiden kautta genitaaliseen kypsään vaiheeseen päästään. Normaalista seksuaalisuutta on vaikea saavuttaa. Ethel Person tulkitsee Freudin esittävän, että jos kulttuuri ei oikeastaan tarjoaisi ihmiselle eri tapoja torjua polymorfisesti perverssejä impulsseja, yhä suurempi osa ihmisistä olisi perverssejä. Myös Otto Kernberg on sitä mieltä, että polymorfiset perverssit fantasiat ovat olennainen osa normaalin ihmisen seksuaalisuutta kaikilla tasoilla (Kernberg 1991, lainattu Personin 2005 mukaan). Kernberg ajattelee, että sadomasokistisuus on tärkeä osa normaalia seksuaalisuutta. Kernbergin esitys menee sadomasokistisuuden osilta Freudin ajatuksien kanssa yhteen. Näin tapahtuu myös Steinin ajatuksien osalta, kun nähdään miten Steinin kuvailemassa asetelmassa on sadistiset ja masokistiset piirteet. Laplanchen kanssa Kernbergin esitys ei mene täysin yksiin.

Stoller (1975) tuo esille sen, että perversiossa on kysymys siitä, että halutaan vahingoittaa objektia. Hänestä vihamielisyys objektia kohtaan johtuu siitä, että halutaan kostaa jokin lapsuudessa koettu trauma. Perversio on Stollerin mielestä tapa tehdä toinen ihminen epäinhimilliseksi, jonka kautta pystytään välttämään uhka intiimiydestä toisen ihmisen kanssa. Tämä menee mielestäni hyvin yksiin Steinin näkemyksen kanssa perversio luonteesta ihmissuhteessa tapahtuvana perverssinä sopimuksena, jossa toinen alistaa toista ilman, että tulisi itse mitenkään kosketetuksi. Glasser (1986) kirjoittaa, että sadismin ja masokistisuuden kautta yksilö sitoo toisen itseensä ilman, että joutuu itse näyttämään itsestään mitään toiselle. Tässä näen paljon yhtäläisyyttä Ruth Steinin esittämille huomioille perversio luonteesta. McDougall (1986) tekee sellaisen huomion, että perversio voi olla

yksilön ainut tapa säilyttää ja ylläpitää seksuaalisuuttaan, identiteettiään ja persoonallisuuttaan. Sekä Glasser että McDougall näkevät, että perversio tapahtuu suhteen kautta eli miten yksilö on suhteessa objektiin. McDougall jopa esittää, että kenties perverssinä voidaan pitää ainoastaan suhdetta, eikä yksilöä itseään. Glasserin ja McDougallin näkemystä perversiosta voidaan nähdä relationalistinen ote. (Glasser, 1986; McDougall, 1986; Stoller, 1975; lainattu Parsons 2000 mukaan).

Arlow (1986) on eri mieltä Glasserin ja McDougallin kanssa ja palauttaa vaiheajattelun perversion määrittelyyn omassa teoriassaan. Hän ajattelee perversion syntyvän sen kautta, että jossakin osavietin kehityksen vaiheessa on tapahtunut fiksaatio, eli osavietin kehitys ei ole kulkenut riittävän hyvin vaan jäänyt on kiinni tiettyyn vaiheeseen. Tämän kautta syntyy perversio, joka saa muotonsa sen mukaan missä vaiheessa fiksaatio on tapahtunut. Arlow tulkitsee Freudia niin, että Freud näki seksuaalisuuden puhtaasti lajin jatkamisena ja kahden yksilön välisenä genitaalisena yhteytenä. Arlow tulkitsee, että mikä tahansa muutos tässä on Freudin teorian mukaan perverssiä. (Arlow, J. A., 1986, lainattu Parsons 2000 mukaan).

Lichtenstein (1961) on lähestynyt kysymystä eri suunnasta. Hän tulkitsee Freudia niin, että seksuaalisuus ei ole yhteydessä Freudillakaan vain lajinjatkamiseen, vaan ne toiminnot, jotka eivät ole suoraan yhteydessä lajin jatkamiseen auttavat tuomaan ja luomaan identiteettiä ja persoonallisuutta (Lichtenstein 1961, lainattu Parsons 2000 mukaan).

Parsons (2000) ajattelee, että perversio ei määriy ainoastaan objektin luonnon vaan myös suhteen mukaan, joka on objektin ja subjektin välillä. Parsons on myös sitä mieltä, että seksuaalisuus käsittää sekä lähteen, tarkoituksen että objektin. Parsons ajattelee, että seksuaalisuutta ei voida käsittää ainoastaan sukuvietin kautta. Hän tuo myös esille oman näkemyksensä siitä miten ajattelee yleisessä psykoanalyttisessä keskustelussa tapahtuneen suhteessa perversion määrittelyyn. Kun aiemmin ajateltiin perversiota enemmänkin defenssinä, eli torjuntana, viettitoimintaa vastaan, niin Parsons 2000 mukaan nyt ajatellaan enemmän perversiota defenssinä objektsuhdetta vastaan.

Mitä sanottavaa ja mielipiteitä itselläni on näistä asioista, joita olen Freudin, Laplanchen ja Steinin antamassa aineistossa käsitellyt? Olen edellä pyrkinyt minimoimaan omien mielipiteitteni ja kommenttieni esittämisen, vaikka niitäkin on matkan varrella tullut mukaan. Pyrkimykseni on ollut antaa ääni Freudille, Laplanchelle ja Steinille. Tässä loppuosuudessa esitän, mitä kommentteja ja ajatuksia minulle on noussut käsittelemistäni asioista.

Lähden liikkeelle Freudin autoeroottisuuden käsitteestä, jonka haluan kyseenalaistaa. Teen näin

koska jotta mitään mielihyvää oman mielen maailmasta voidaan lähteä edes hakemaan, on nähdäkseni täytynyt ensin jo olla mielihyväkokemus, joka ei siis ole lähtökohtaisesti omaa aikaansaannosta. Tässä on siis kyse varhaisesta tilanteesta vauvan kokiessa tyydytystä imiessään maitoa äitinsä rinnoilla ja saadessaan tyydytystä itsesäilytysvietin sekä seksuaalivietin suhteen. Tyydytys tapahtuu siis aivan alusta saakka toisen kautta vuorovaikutuksessa. Ensimmäinen mielihyväkokemus tapahtuu näin toisen kanssa ja suhteessa toiseen, ulkopuoliseen objektiin, joka on Freudilla rinta. Näin siis myöhemmin oletetussa autoeroottisuuden tilassa haetaan oman mielen sisältä tyydytyskokemusta. Tämä tyydytyskokemus on kuitenkin peräisin tästä toisen kanssa saavutetusta mielihyväkokemuksesta, joten se ei ole ollenkaan täysin omaa. Mielihyväkokemus, jota omasta mielestä tavoitellaan, on syntynyt toisen varaisesti ja siinä on siis aina mukana toiseus. Niin voin kysyä, onko autoeroottisuuden tilaa kirjaimellisesti edes olemassa, kun tila jota haetaan on alun perin syntynyt toisen avulla ja suhteessa toiseen? Voisin ajatella, että Freudin kuvaama autoeroottisuuden tila ei ole koskaan täysin autoeroottinen, koska se on muodostunut ulkoisen kohteen, rinnan kautta vuorovaikutuksessa toisen eli äidin kanssa. Tällä tavalla näen Freudin teoriassa interpsykkisen puolen aivan alusta pitäen ja myös näkyvän yhteneväisyyden Freudin, Steinin ja Laplanchen välillä. Stein tuo esille kuinka fantisoitu objekti on interpsykkinen tekijä koska se kehittyy vuotovaikutuksessa tiedostamattomista viesteistä ja fantasioista.

Mitä tulee taas seksuaalivietin kehitykseen niin mielestäni eroavaisuudet Freudin, Steinin ja Laplanchen kuvaukset viedin kehityksestä eivät ole sittenkään kovin suuria. Lähtökohtaisesti Freud ajattelee, että seksuaalivietti on alun perin ihmisessä valmiiksi olevaa ja siis biologisperäistä, kun taas Laplanche ja Stein ajattelevat, että seksuaalivietti syntyy suhteen kautta ja kiinnittyy vasta sitten biologiaan. Freud myös ajattelee, että tarvitaan sitä äidin ja vauvan välistä vuorovaikutusta, jotta seksuaalivietti erkaantuisi itsesäilytysvietistä. Näin ollen mielestäni erot Freudilla ja Laplanchella ja Steinilla ovat tässä suhteessa hiuksen hienoja. Molemmat kuitenkin pitävät vuorovaikutusta avainasemassa seksuaalivietin olemassaolossa. He kaikki myös ajattelevat seksuaalivietin olemuksen liittyvän biologiaan, vaikka Freudilla se onkin biologiasta kumpuavaa muokkautuen vuorovaikutuksen kautta, kun taas Stein ja Laplanche ajattelevat että seksuaalivietti kiinnittyy vasta vuorovaikutuksen kautta biologiaan. Itse pohdin kuinka paljon sillä on lopultakaan merkitystä seksuaalivietin ymmärryksen kannalta. Miten paljon sillä lopulta on merkitystä syntykö seksuaalivietti ja infantiili seksuaalisuus suhteen kautta aikuisen viestimänä vai onko alkuperä lähtökohtaisesti ruumiin biologia, kun lähtökohtana ruumiin biologiakin tarvitsee vuorovaikutuksen toteutuakseen tässä suhteessa?

Mielestäni Stein ottaa mukaan sekä biologisen puolen eli kehon kiihottumisen että Laplanchen fantasmaattisen objektin, kuvatessaan seksuaalisuuden olemusta ja tuota jännittyntä kaarta kehon kiihottumisen ja fantasmaattisen objektin välillä. Stein näkee seksuaalisuuden kehittyneeksi näiden kahden väliin silloittamaan kehon kiihottumisen ja fantasmaattisen objektin välistä kuilua. Seksuaalisuus on adaptaatio, jonka kautta ylenmääräisestä viestistä kyetään selviämään.

Ajattelen myös, että Stein tuo sekä Freudin että Laplanchen käsitykseen seksuaalisuuden olemuksesta syvällisiä tasoja ja lisää ymmärrystä sen erilaisista ulottuvuuksista. Stein näkee kuinka seksuaalisuus tuo mukanaan jotakin hyvin ylvästä ja runsasta hyvää, jotakin ekstaattista. Ja toisaalta se tuo jotakin rajoja rikkovaa, upottavaa, hukuttavaa. Se rikkoo hetkittäin omat rajat ja pirstoo niin hyvässä kuin pahassakin. Seksuaalisuuteen liittyy aina rajojen häivyttäminen mielen ja ruumiin sekä itsen ja toisen välillä, kuin myös nautinnon ja kivun, häpeän ja ilon, antajan ja saajan välillä. Tällaisia ulottuvuuksia ei Freud nähdäkseni vielä tavoittanut, kuten ei vielä aivan samassa merkityksessä Laplanchekaan. Stein pystyy selittämään, että seksuaalisuudessa ei voi saavuttaa kaikkia sen ominaisuuksia ja tyydytystä yksin, koska seksuaalivietti on kehittynyt toisen ihmisen kautta. Mielestäni Stein tuo näin esille miten seksuaalisuus on toisen kanssa koettuna paljon syvempää kuin vain yksin.

Näen, että se miten Laplanche ja Stein käsittävät ulkoisen ärsykemaailman, eli enigmaattisen ja ylenmääräisen viestin, herättelevän henkiin vauvan seksuaalisuuden on hyvä lisä sille miten Freud aikanaan teoriassaan alkoi kuvata seksuaalivietin aktivoitumista. Freud painotti enemmän fysiologisbiologista ärsykemaailmaa, ärsykeitä, jotka tulevat ruumiin sisältä sekä ulkoapäin saaden aikaan ruumiin aukkopaiikkojen varautumista ja paineen patoutumista ja purkautumista. Laplanchen ja Steinin kuvaamat viestit sisältävät mielestäni syvempiä tiedostamattomia tasoja, viestin muotoja, jotka sisältävät seksuaalisuuden arvoituksellisuuden. Mielestäni tämä enigmaattinen ja ylenmääräinen viesti, joka tulee vanhemmalta, on tarvittu lisä siihen miten myös samaan aikaan tapahtuu ärsykemaailman tuoma kiihottuminen fysiologibiologiselta puolelta, ruumiin sisältä ja ulkoa.

Suhteessa oidipaalikonfliktiin ajattelen, että sen kolmioasetelma on kyllä jossain määrin aina olemassa oleva ja myös biologisperäinen, koska se on osa inhimillistä ihmistä. Ihminen tulee kahdesta ihmisestä ja jo äidin katseessa on toinen, oman isän tiedostamaton ja tietoisuus lapsen siittäneen isän olemassaolosta. Eli voisiko ajatella, että tämän asetelma on aina olemassa oleva, mutta kulttuuri antaa sille aina tietyissä puitteissa suhteellisuutta ja erityisiä merkityssisältöjä. Laplanchehan ajatteli, että oidipaalikonflikti on suhteellinen asetelma, jolle kulttuuri antaa

muotonsa, kun taas Freud näki sen biologisperäisenä ja universaalina ilmiönä. Näin yhdistän heidän molempien näkemystä, jolloin ajattelen kuvan oidipuskonfliktista täydentyvän. Heidän näkemyksensä eivät siis sulje toisiaan pois vaan täydentävät toisiaan.

Yksi keskeinen kysymys aineistoissani on ollut myös se, kuuluvatko perversio ja sadomasokismi aina seksuaalisuuteen, onko seksuaalisessa halussa itsessään jo perverssejä piirteitä, vai onko perversio ja sadomasokismi vain osaongelmallista seksuaalisuutta. Ajattelen, että perversio ja sadomasokistisuus ovat paljon muutakin kuin vain seksuaalisuuden olemukseen liittyviä. Ne ovat kokonaisvaltaisia asioita, jotka ulottuvat läpi ihmisolemuksen. Jokaisessa meissä on osana jotakin polymorfisesti perverssiä, kuten kaikki kolme teoretikkoa mielestäni toteavat. Mitään normatiivisesti normaalia seksuaalisuutta ei ole olemassakaan, vaikka näen eron patologisen perversio ja polymorfisen perversio välillä. Ajattelen kuitenkin, että seksuaalivietti ja halu itsessään voidaan nähdä polymorfisesti perverssinä sekä siinä voi olla normaalistikin sadomasokistisia piirteitä. Ne syntyvät suhteen kautta, vaikka fysiologisbiologinen puoli on tietenkin aina mukana. Tästä suhteen kautta muodostuvasta perversioista käy esimerkkinä sadistisuus ja masokistisuus, jotka eivät nähdäkseni voi toteutua ilman toista osapuolta.

Mielestäni seksuaalisuudessa on aina pystyttävä näkemään sen enigmaattinen, ylenmääräinen monimuotoisuus. Normatiivisesti normaalia seksuaalisuutta ei olekaan. Seksuaalisuuden olemus on aina sekä ruumiillista että suhteen kautta tulevaa. Seksuaalisuus syntyy toisen ihmisen kautta ollen kuitenkin samaan aikaan täysin yksilön oma, henkilökohtainen sisäinen maailma. Se on enigmaattista, salattua, selkiintymätöntä ja rajatilaista.

Voidaan nähdä, että seksuaalisuus ei tule koskaan täysin tyydytetyksi varhaisen objektin taholta. Kaikki kolme teoretikkoa ajattelevat mielestäni myös, että alkuperäisen objektin saavuttaminen on aina mahdotonta, jolloin myös pysyvä tyydytyksen kokemus jää saavuttamatta. Ymmärrän tämän olevan nimenomaan eteenpäin ajavan ja elämää ylläpitävän voiman. Tämä ajaa ihmistä kehittymään ja tavoittelemaan uutta. Se pitää ihmistä liikkeessä ja kehityksessä kiinni. Ihmisen seksuaalisuus on aina jotakin suurempaa kuin ihminen itse. Seksuaalisuus ei ole koskaan täysin omassa vallassa, koska on syntynyt toiseuden ja toisen mielen kautta. Seksuaalisuus on siis aina jotakin suurempaa kuin ihminen itse, koska täysi tyydytys ei ole koskaan ollutkaan vain itsestä lähtöisin.

Näin olemme tehneet pitkän matkan tutustuen siihen miten Freud, Laplanche ja Stein tahoillaan käsittelevät seksuaalisuuden eri puolilta. Olen esittänyt heidän tekstiensä muodostamalle aineistolle mielestäni keskeiset kysymykset seksuaalisuuden olemuksesta, vauvan heräämisestä

seksuaalisuuteen, seksuaalisuuden jäsentymisestä mieleen, kohteen valitsemisesta sekä seksuaalisten poikkeavuuksien syntymekanismeista ja asettanut heidät sitten vuoropuheluun toistensa kanssa.

Seksuaalisuuden merkitys ihmisen olemuksessa on kokonaisvaltainen eikä ihmistä voida ymmärtää ilman seksuaalisuuden ymmärtämistä. Seksuaalisuus on perustavanlaatuinen osa inhimillistä ihmistä ja kulkee ihmisen kehityksessä ja vuorovaikutuksessa alusta loppuun asti. Se on keskeinen asia mielen rakentumisessa. Näissä ratkaisevissa kysymyksissä voidaan kaikkien kolmen ajattelijan Freudin, Laplanchen ja Steinin olevan yksimielisiä. He kaikki myös ajattelevat, että seksuaalisuus on juurtuneena biologiaan, vaikka ajattelevatkin eri tavoin seksuaalivietin synnystä biologisperäisenä tai vuorovaikutuksen pohjalta. He ovat yhtä mieltä myös siitä, että vuorovaikutus toisen ihmisen kanssa seksuaalisuuden kehittymisen kannalta on välttämätöntä. Interpsykkisyys on läsnä kaikkien näkemyksissä seksuaalisuuden kehittymisessä. Seksuaalisuus on jotakin jota ei voi täysin tietoisella tasolla tavoittaa, koko ajan eri muodoissa olemassa olevaa. Se on arvoituksellista, vuorovaikutuksessa toiseen siirtyvää ja vauvaan näin jäsentyvää. Se on ratkaisevana osana siinä miten psyyke muodostuu ja mielen maailma rakentuu.

Seksuaalisuudessa on siis kyse biologiasta ja ihmisten välisestä suhteesta ja vuorovaikutuksesta. Siinä on kyse biologisesta mekanismista, jonka kautta laji jatkuu ja elämä pysyy yllä. Seksuaalisuutta ei voida redusoida eli palauttaa vain seksuaaliviettiin tai vain vuorovaikutukseen. Biologinen lisääntymisen mekanismi synnyttää myös psyyken ilmiöitä ja psyyken rakentumista, joka tapahtuu suhteessa. Vuorovaikutussuhteissa tapahtuu sitten erilaisia ilmiöitä. Seksuaalisuus on osa ihmisyyttä ja näkyy kaikissa ihmissuhteissa tietoisessa ja tiedostamattomassa muodossa halusi sitä tai ei. Seksuaalivietti tarvitsee toteutuakseen toista ihmistä siis suhdetta, joten toisen ihmisen ja vuorovaikutuksen mukaan ottaminen täysin ilmiön selittämisen vuoksi on ehdotonta. Mutta jos seksuaalisuutta selitettäisiin vain suhteen kautta, unohtettaisiin se tosiasia, että ihminen on biologinen joka vaikuttaa seksuaalisuuden olemukseen. Näin voimme nähdä, että täyden ymmärryksen tähän ilmiöön saavuttaaksemme on mukaan otettava sekä viettiteoreettinen, että relationalistinen ote ja näitä kahta suuntausta yhdistämällä pyrkiä ymmärtämään ilmiötä kokonaisuudessaan.

Voimme näin todeta kuinka seksuaalisuus on olennainen ja perustavanlaatuinen osa ihmisen olemusta ja psyyken kehitystä. Näin ollen seksuaalisuuden pitäminen kaikessa psykoanalyttisessä ja psykologisessa keskustelussa mukana on erittäin tärkeää ihmisen kokonaisvaltaisen ymmärtämisen kannalta ja tämän nostaminen entisestään esille on tärkeä asia. Vasta tämän kautta

ihmisen kokonaisvaltainen ymmärtäminen on mahdollista. Voimme siis perustellusti sanoa, että jos seksuaalisuus ilmiönä jätetään pois ihmisen ymmärtämisessä alusta pitäen, niin sen mielen syntymekanismia, psyyken kehitystä ja kasvua ei voida ymmärtää, vaan ratkaisevia puolia jää pois.

On kuitenkin nöyryyttävä sen tosiseikan edessä, että tuskin koskaan voimme saada täysin tyhjentävää vastausta ihmisen psyyken syntyprosesseista ja seksuaalisuuden olemuksesta. Tämän voidaan ajatella koskevan koko ihmisen maailmaa. Onkin nähtävä, että ihminen tekee omaa matkaansa maailman saloissa koko elinikänsä ja kohtaa matkallaan aina jotakin uutta ja ihmeellistä yrittäen saada sitä itselleen jotenkin ymmärrettävään muotoon. Aina jää jotakin pimentoon ja on jotakin lisää löydettävissä. Mutta tämä on juuri asia, joka tekee elämästä niin rikasta ja antoisaa.

Lähteet

Arlow, J. A. (1986). Discussion of Papers by Dr McDougall and Dr Glasser. Panel of Identification in the Perversions. *International Journal of Psycho-Analysis*, 67, 245-250

Bonomi, C. (1994). "Sexuality and Death" in Freud's Discovery of Sexual Aetiology. *International Forum of Psychoanalysis*, 3, 63-86.

Caruth, C. (2001). An Interview with Jean Laplanche. Department of Comparative Literature. Emory University.

Fairbairn, W., R., D. (1952). *Psychoanalytic Studies of the Personality*. London: Tavistock/Routledge Kegan Paul.

Fonagy, P. (2008). A Genuinely Developmental Theory of Sexual Enjoyment and its Implications for Psychoanalytic Technique. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 56, 11-36.

Freud, S. (1971, alkup. 1905). Kolme seksuaaliteoreettista tutkielmaa. Teoksessa *Seksuaaliteoria*. Suom. Erkki Puranen. Jyväskylä: Gummerrus.

Freud, S. (1971, alkup. 1920-1924). Oidipuskompleksin tuho. Teoksessa *Seksuaaliteoria*. Suom. Erkki Puranen. Jyväskylä: Gummerrus.

Furman, E. (1996). On Motherhood. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 44, 429-447.

Glover, E. (1933). The relation of perversion-formation to the development of reality-sense. *International Journal of Psycho-Analysis*, 14, 486-504.

Greenberg, J. & Mitchell, S. (1983). *Object Relations and Psychoanalytic Theory*. Cambridge: Harvard University Press.

Kardiner, A., Karush, A. & Ovesey, L. (1959). A methodological study of Freudian theory. *International Journal of Psychiatry*, 2, 489-544.

Kernberg, O. (1991). Sadomasochism, sexual excitement, and perversion. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 39, 333-360.

Klockars, L. (2011). Seksuaalisuuden olemuksesta. Teoksessa T. Niemi (toim.), *Nuorisopsykoterapian erityiskysymyksiä 13*. Helsinki: Nuorisopsykoterapia-säätiö.

Klockars, L. (2009). Lapsi, lapsen mieli ja lapsenmieli psykoanalyysissa. Teoksessa Juutilainen, M. & Takalo, A., (toim.) *Freudin jalanjäljillä*. Helsinki: TEOS

Lakoff, G., & Johnson, M. (1999). *Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books.

Laplanche, J. (2011). Incest and Infantile sexuality. (alkup. 2006). Teoksessa *Freud and the sexual*. Ed. John Fletcher. International Psychoanalytic Books.

Laplanche, J. (1985, alkup. 1970). *Life & Death in Psychoanalysis*. Translated Jeffrey Mehlman. Maryland: The Johns Hopkins University Press.

Laplanche, J. (1989). *New foundations for psychoanalysis*. Oxford: Basil Blackwell.

Laplanche, J. (1997). The theory of seduction and the problem of the other. *International Journal of Psycho-Analysis*, 78, 653-666.

Laplanche, J. (1984). To Situate Sublimation. *October, Discipleship: A Special Issue on Psychoanalysis*, 28, 7-26. The MIT Press.

Laplanche, J. (1995). Seduction, Persecution, Revelation. *Internal Journal of Psycho-Analysis*, 76, 663-682.

Laplanche, J. (1980). *Castrations, Symbolisations, Problématiques 2, Puf, Paris 1980; Entre seduction et inspiration l'homme, s.287.*

Lichtenstein, H. (1961). Identity and sexuality – A Study of their Interrelationship in Man. *Journal of American Psychoanalytic Association*, 9, 179-260.

McDougall, J. (1986). Identifications, Neoneeds and Neosexualities. *International Journal of*

Psycho-Analysis, 67, 19-30.

Stein, R. (1998A). The Enigmatic Dimension of Sexual Experience: The “Otherness” of Sexuality and Primal Seduction. *Psychoanalytic Quarterly*, 67, 594-625.

Stein, R. (1998B). The Poignant, the Excessive and the Enigmatic in Sexuality. *International Journal of Psycho-Analysis*, 79, 253-268.

Stein, R. (2005). Why Perversion? 'False love' and the perverse pact. *International Journal of Psycho-Analysis*, 86, 775-799.

Stein, R. (2008). The Otherness of Sexuality: Excess. *Journal of American Psychoanalysis Association*, 56, 43-71.

Van Haute, P. & Geyskens, T. (2005). *Kielten sekaannus: Seksuaalisuuden ensisijaisuus Freudilla, Ferenczillä ja Laplanchella*. Suom. Janne Kurki. Vantaa: Apeiron.

Pedreira, D. A. L., Yamasaki, A., & Czeresnia, C. E. (2001). Fetal phallus “erection” interfering with the sonographic determination of fetal gender in the first trimester. *Ultrasound in Obstetrics & Gynecology*, 18, 401-406.

Parsons, M. (2000). Sexuality and Perversion A Hundred Years On: Discovering What Freud Discovered. *International Journal of Psycho-Analysis*, 81, 37-49.

Person, E. S. (2005). As The Wheel Turns: A Centennial Reflection on Freud's *Three Essays on the Theory of Sexuality*. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 53, 1257-1282.

Stoller, R. J. (1975). *Perversion: The erotic form of hatred*. New York, NY: Pantheon Books.